

KATECHISMUS

KATOLICKÉHO NÁBOŽENSTVÍ.

PÁTÉ, POZMĚNĚNÉ VYDÁNÍ.

S 13 celostránkovými obrazy.

Schváleno výnosem ministerstva školství a národní osvěty ze dne 4. března 1942, čís. 22613/42-I/2, jako učebnice pro národní školy, pro nižší třídy středních škol a pro učitelské ústavy s českým jazykem vyučovacím.

Cena výtisku pevně vázaného

K 12.—.

Olmütz 1942 Olomouc

Nákladem Matice cyrilometodějské.

Nro: 17.256.

Nihil obstat:

Dr. Franciscus Tomášek,
censor ex officio.

Imprimatur.

Olomucii, die 6. Novembris 1941.

Dr. Udalricus Karlík,
Vicarius generalis.

Ex Consistorio Episcopali Brunae die 6. Junii 1942.

Nro: 5419.

Nihil obstat:

Dr. Methodius Marvan,
censor ex officio.

Imprimatur.

Dr. Jos. Kratochvíl,
Vicarius Capitularis.

Veškeré autorské právo vyhrazeno.

Tiskem Valašské knihtiskárny ve Valašském Meziříčí
(Wallachisch Meseritsch).

OBSAH.

	Strana
1. Náš věčný cíl	1

ČÁST PRVNÍ. — VĚŘ PRAVDY BOŽÍ!

2. Boží pravdy — zjevení Boží	2
3. Věřím v Boha	4
4. Kdo jako Bůh?	5
5. Bůh — nejvyšší svatý	6
6. Bůh je trojjediný	8
7. Bůh stvořil svět a řídí jej	9
8. „Buď vůle Tvá!“	10
9. O andělech	11
10. Jsem člověk, obraz Boží	13
11. První lidé	14
12. Advent: Přejde, přijde Vykupitel	15
13. Náš Vykupitel — Ježíš Kristus	17
14. Ježíš Kristus — Bůh a spolu člověk. (Skrýlý život Páně.)	18
15. Veřejný život Páně	20
16. Umučení Páně	21
17. Aleluja — vstal z mrtvých	23
18. Vstoupil na nebesa	25
19. Věřím v Ducha svatého	26
20. Založení a počátky církve	27
21. Nástupcové apoštolů	28
22. Církev Páně — obecná neboli katolická	30
23. Církev Páně toliko jedna	31
24. Církev Páně — svatá	33
25. Katolická církev je neomylná	34
26. Katolická církev — samospasitelná	35
27. Věřím v obcování svatých	36
28. Úcta svatých	37
29. Musím umřít	39
30. Tělu do hrobu přísluší	40
31. Očistec	41

32. O pekle
33. O nebi
34. Soudný den

ČÁST DRUHÁ. — HLEĎ SI MILOSTI BOŽÍ!

35. Milost Boží
36. Milost pomáhající
37. Milost posvěcující
38. Svátosti a svátostiny
39. Co náleží k svatému křtu
40. Křest — nejpotřebnější svátost
41. Svátost bířmování
42. Příprava k sv. bířmování
43. Pán Ježíš ustanovil svátost oltářní
44. Pojďte, klaňme se jemu!
45. Náš kostel — dům Boží
46. Oběť Nového zákona
47. Užítky mše svaté
48. Části mše svaté
49. Při mši svaté pobožně!
50. Pán mě volá k svému stolu
51. Pobožnost k svatému přijímání
52. Svátost pokání
53. Zpytování svědomí
54. Bez lítosti není odpuštění
55. Kterak třeba hříchů litovat! (Lítost dokonalá a nedokonalá.)
56. S upřímnou lítostí — opravdové předsevzetí
57. Vyznání hříchů — zpověď
58. Zpovídej se úplně!
59. Dostlučnění
60. Odpušky
61. Poslední pomazání
62. Svěcení kněžstva
63. Sňatek manželský
64. „Co Bůh spojil, člověk nerozlučí!“
65. Manželství smíšené
66. Manželství neplatné
67. O modlitbě
68. Modleme se náležitě!
69. Kdy a kde se modliti
70. „Otče náš“, modlitba Páně. — Modlitby mariánské

ČÁST TŘETÍ. — PLŇ ZÁKON BOŽÍ!

	Strana
71. Zákon Boží	97
72. V jednoho Boha věřití budeš! (První přikázání Boží.)	98
73. Jak věřití svaté pravdy	100
74. Bez víry se nelze líbit Pánu	101
75. „Doufej v Hospodina!“	103
76. „Milovati budeš Pána Boha svého!“	104
77. „Jen Pánu Bohu se budeš klanět!“	105
78. Nevezmeš jména Božího nadarmo! (Druhé přikázání Boží.)	107
79. Posvátný slib a přísaha	108
80. Pomni, abys den sváteční světil! (Třetí přikázání Boží.)	110
81. Sváteční klid	111
82. Sváteční oběť	112
83. Můj den sváteční	113
84. Cti otce svého i matku svou! (Čtvrté přikázání Boží.)	115
85. Vrchnosti duchovní a světské	116
86. „Milovati budeš bližního svého!“	117
87. Skutky milosrdné	119
88. „Milujte nepřátele své!“	120
89. „Blahoslavení tiší“ (Páté přikázání Boží.)	122
90. Pečuj o své zdraví!	123
91. Nezabiješ!	124
92. „Běda světu pro pohoršení!“	126
93. Buď stydlivý a počestný! (Šesté přikázání Boží.)	127
94. Nesesmilniš! Nepožádáš manželky bližního svého!	129
95. Svého si hled! (Sedmé přikázání Boží.)	130
96. Nepokradeš! Aniž požádáš statku jeho!	131
97. Nepromluviš křivého svědectví! (Osmé přikázání Boží.)	133
98. Dobré jméno — vzácné jmění	134
99. Církevní přikázání	135
100. Půst tělesný a duchovní	137
101. Ustanovené posty zachovávatí. (Třetí přikázání církevní.)	138
102. Povinnosti stavu	140
103. Přemáhej pokušení!	142
104. Těžký hřích — největší zlo	143
105. Hlavní hříchy	145
106. Dobré skutky	146
107. Bohumilé návyky — ctnosti	148
108. „Následuj mne!“ — praví Pán	149
109. Ctnosti blahoslavených	150
110. Chceš být dokonalý?	151
111. Buď s Pánem Bohem!	152

PROŽÍVEJ ROK S CÍRKVÍ SVATOU!

	Strana
112. Doba vánoční	154
113. Doba velikonoční. (Od předpoští do Svatého třídenní.)	156
114. Doba velikonoční. (Od Svatého třídenní do konce.)	158
115. Doba svatodušní	160

MODLITBY.

Znamení kříže	9
Otče náš	95
Zdrávas, Maria	95
Věřím v Boha	4
Desatero Božích přikázání	98
Anděle Boží	13
Zdrávas, Královno	27
Anděl Páně	19
Ráno a večer	93
Vzpomínka na smrt	49
Vzbuzení lítosti	74, 75
Vzbuzení víry v Boha	101
Vzbuzení naděje v Boha	104
Vzbuzení lásky k Bohu	105
Sláva Otci i Synu i Duchu svatému	9
V kostele, když se přijde a než se odejde	60
Při mši svaté k obětování	67
Při mši svaté k pozdvihování	67
Při mši svaté k přijímání	68
Klaním se ti vroucně, skrytý Bože náš	59
K Duchu svatému před svatou zpovědí	72
Obnovení křestního slibu	53
Růženec	96
V hodinu smrti	39

1. NÁŠ VĚČNÝ CÍL.

Zamysli se! „Člověk krátce žije a jako rostlina vzhází a vadne.“ (Job. 14, 2.) „Pomijí svět i dychtění jeho.“ (1. Jan 2, 17.) „Nemáme zde domova trvalého.“ (Žid. 13, 14.) Jsme tu na zemi jako poutníci. „Ubírá se člověk do svého domu věčného.“ (Kaz. 12, 5.) Nejsme tedy stvoření jen pro život pozemský.

1. *K čemu jsme na světě?*

Jsme na světě, abychom Pánu Bohu sloužili a za to na věky spasení byli.

Pán Ježíš pravil o věčném cíli našem: „*Co prospěje člověku, byl získal celý svět, ale ztratil život*“ (věčný! - Mat. 16, 26.) — „Potřebno je však jedno.“ (Luk. 10, 42.) „Hleďte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho, a (ostatní) všechno bude vám přidáno.“ (Mat. 6, 33.) „Dobře, služebníku dobrý a věrný! Vejdí v radost Pána svého!“ (Mat. 25, 21.)

Bohu sloužíme, když věříme pravdy Boží, hledíme si milosti Boží a plníme zákon Boží. Tomu nás učí katolické náboženství. Učíti se katolickému náboženství jest učení nejpotřebnější; je stručně obsaženo v katolickém katechismu. „Blahoslavení, kteří slovo Boží slyší a zachovávají.“ (Luk. 11, 28.)

OTČE MILÝ, PANE NÁŠ!

TOBĚ CHCEME SLOUŽIT BEZ USTANÍ,

TY NÁM K TOMU DEJ SVÉ POŽEHNÁNÍ!

ČÁST PRVNÍ. — VĚŘ PRAVDY BOŽÍ!

„Kdo věří ve mne, má život věčný.“
(Jan 6, 47.) — „Kdo neuvěří, bude
zavržen.“ (Marek 16, 16.)

2. BOŽÍ PRAVDY — ZJEVENÍ BOŽÍ.

Odjakživa se ptával člověk: Odkud je svět? K čemu žiji? Co bude se mnou po smrti? Jaký jest Bůh? — Na tyto otázky nelze pouhým rozumem najít jasně odpovědi. I zjevil to Bůh hned prvnímu člověku. Později mluvil Bůh k lidem po tisíce let mnohokrát a mnohými způsoby. (Žid. 1, 1.) *Pravdy, Bohem zjevené, slovou zjevení Boží, pravdy Boží neboli svaté pravdy.*

2. *Skrze koho zjevil Bůh svaté pravdy?*
Svaté pravdy zjevil Bůh skrze patriarchy a proroky, naposledy pak skrze Ježíše Krista a jeho apoštoly.

Starý zákon. Adam je praotcem lidstva; Abraham, Izák a Jakub (Izrael) jsou praotci neboli patriarchy národa izraelského. Co Bůh zjevil skrze patriarchy a proroky, zapisovali mužové Duchem svatým osvětlení. Tak povstalo Písmo svaté *Starého zákona*. Obsahuje knihy dějepisné (21), naučné (7) a prorocké (17).

Nový zákon. Co Bůh zjevil skrze Ježíše Krista a jeho apoštoly, bylo nedlouho po smrti Páně většinou také sepsáno. Sepsali to někteří apoštolé a jejich učedníci. Tak povstalo Písmo svaté *Nového zákona*. Nejdůležitější jsou v něm *čtyři knihy evangelia* (podle sv. Matouše, Marka, Lukáše a Jana).

Dále obsahuje Písmo Skutky apoštolské, listy neboli epístoly apoštolů (21) a Zjevení sv. Jana.

Písmo svaté je sbírka knih, ve kterých jsou z vnutnutí Ducha svatého zapsány zjevené pravdy Boží. Slove jinak bible, to jest KNIHA (nejsvětější a nejdůležitější). Národu českému a slovenskému přinesli slovanští věrověsti Cyril a Metoděj Písmo svaté v naší řeči mateřské, „bychom ze studnice této zlaté moudrost nebes vezdy vážili“. Naši předkové čítávali v něm horlivě. Aspoň Písmo svaté Nového zákona by mělo býti v každé rodině. Katolické vydání Pisma jest opatřeno poznámkami a církevně schváleno. (Impri-matur = smí se tisknouti.) Hlavní příběhy z Pisma svatého jsou v knize *Biblických dějin*.

Písmo svaté samo nestačí. Nejsou tam obsaženy *veškeré* pravdy zjevené. (Jan 20, 30. a 21, 25.) Proč? Kristus učil jen ústně. Též apoštolům řekl: „*Kažte evangelium všemu stvoření.*“ (Marek 16, 15.) Jenom někteří apoštolé psali to, co kázali, ale ne všechno. A tak zůstalo všelico z učení apoštolů za jejich dob nenapsáno a podávalo se věřícím jen ústně.

„Ústní podání“ říkáme zjeveným pravdám, které apoštolé jen ústně podávali, ale nenapsali. Z ústního podání víme na příklad, že místo soboty se má světit neděle, že jest očištec, že svátostí jest sedmero, že každý člověk může platně křtiti. - Bloudil by tedy, kdo by ústní podání apoštolské zamítal. „*Bratři, zachovávejte podané nauky, kterým jste se naučili ať skrze náš řeč, ať skrze náš list!*“ (2. Soluň. 2, 15.)

3. Kde jest obsaženo zjevení Boží?

Zjevení Boží jest obsaženo v Písmě svatém a v ústním podání.

Zjevení Boží chová církev. „Jděte do celého světa a uče všechny národy... uče je zachovávatí všechno, co jsem přikázal vám.“ (Mat. 28, 19. 20.) Tím slovem Ježíš Kristus odevzdal zjevené svaté pravdy apoštolům a jejich nástupcům, aby je neporušené

chovali a všem lidem předkládali k věření. Nástupci apoštolů jsou biskupové apoštolsky svěcení a s římským papežem sjednocení, neboli *církev učící*.

4. Kdo nám předkládá zjevení Boží?

Zjevení Boží nám předkládá církev katolická.

„Věřím v Boha.“ Pravdy, Bohem zjevené, jsou stručně obsaženy v modlitbě „Věřím v Boha“. Říkáme té modlitbě „*apoštolské vyxánání víry*“, protože pochází z dob apoštolských. Má dvanácte dílů, a ty slovou „*články víry*“. „Amen“ na konci znamená: věřím pevně všechno, co je tam obsaženo.

1. VĚŘÍM V BOHA, OTCE VŠEMOHOUCÍHO, STVOŘITELE NEBE I ZEMĚ. — 2. I V JEZU KRISTA, SYNA JEHO JEDINÉHO, PÁNA NAŠEHO; —
3. JENŽ SE POČAL Z DUCHA SVATÉHO, NARODIL SE Z MARIE PANNY; — 4. TRPĚL POD PONTSKÝM PILÁTEM, UKŘIŽOVÁN, UMŘEL I POHRBEN JEST; —
5. SSTOUPIL DO PEKEL, TŘETÍHO DNE VSTAL Z MRTVÝCH; — 6. VSTOUPIL NA NEBESA, SEDÍ NA PRAVICI BOHA OTCE VŠEMOHOUCÍHO; —
7. ODTUD PŘIJDE SOUDIT ŽIVÝCH I MRTVÝCH. —
8. VĚŘÍM V DUCHA SVATÉHO; —
9. SVATOU CÍRKEV OBECNOU, SVATÝCH OBCOVÁNÍ; —
10. HŘÍCHŮV ODPUŠTĚNÍ; — 11. TĚLA VZKŘÍŠENÍ; —
12. A ŽIVOT VĚČNÝ. — AMEN.

3. VĚŘÍM V BOHA.

„Každý dům jest od někoho vystavěn.“ (Žid. 3, 4.) Samo se nic neudělá, nepohne, neoživí. Kdo udělal slunce a měsíc, hvězdy a zemi? Kdo zeměkouli uvedl v pohyb? Kdo všechno na zemi oživil a účelně spořádal? Jistotně KDOSI živý, rozumný, velemocný.

Jest Bůh. Tak soudí člověk zdravým rozumem. Zpozdilí jsou všichni, kteří pozorují dílo a nenalézají umělce. „Neboť z velikosti a krásy tvorů lze poznati jejich stvořitele.“ (Moudr. 13, 1. 5.) Jen „*pošetilý říká*

si v duchu: *Není Boha*“. (Žalm 13, 1.) „Nikdo nepopírá Boha, leč kdo si přeje, aby Boha nebylo.“ (Sv. Augustin.)

5. *Kdo jest Bůh?*

Bůh jest Pán všeho světa a náš Otec nebeský.

„*Svaté jméno jeho*.“ (Luk. 1, 49.) Bůh stvořil, zachovává a řídí svět. Proto sluje v Písmě svatém Všemohoucí, Pán neboli Hospodin, Hospodin zástupů (andělských), Nejvyšší, Král králů, Otec nebeský.

Pouhý duch. Stvořenému rozumu je Bůh „nevystihlý“ (Jer. 32, 19.), „přebývá ve světle nepřístupném“. (1. Tim. 6, 16.) Viditelně se Bůh zjevil v podobě poutníka Abrahamovi, v podobě ohně Mojžíšovi, v podobě oblaku Izraelským. Ale skutečně tak nevypadá, protože těla nemá: je pouhý duch. Jen po lidsku říkáme: „Boží oko“, „Boží ruka“, abychom si snáze představili, že Bůh všechno vidí, že je všemohoucí, dobrotivý a spravedlivý.

„OTČE NÁŠ, JENŽ JSI NA NEBESÍCH
POSVĚT SE JMÉNO TVÉ!“

4. KDO JAKO BŮH?

Bůh je pouhý duch nikým nestvořený, věčný, všudypřítomný, vševědoucí, všemohoucí, vůbec: nejvyšše dokonalý.

6. *Co znamená: Bůh je věčný?*

Bůh je věčný, znamená: Bůh vždycky byl, jest a bude.

„Prve než povstaly hory, prve než počala země co plodit, od věků do věků ty, Bože, jsi.“ (Žalm 89, 2.) Všeho do času, Pán Bůh na věky.

7. *Co znamená: Bůh je všudypřítomný?*

Bůh je všudypřítomný, znamená: Bůh je všudy, na nebi i na zemi.

„Kam mohu zajít před tvým duchem, anebo kam utéci před tváří tvou? Kdybych na nebe vstoupil, jsi tam ty, jestliže si lehnu do pekel, ejhle, tys tam.“ (Žalm 138, 7. 8.) Jsem někde sám? — Zvláštním způsobem je Bůh přítomen *na místě posvěceném*, zejména *ve svátosti oltářní*. Proto říkáme našemu kostelu „dům Boží“. — *V nebi* je Bůh tak přítomen, že svatí, patřící na něho, jsou nevýslovně blažení. Proto se modlíme: „Otče náš, jenž jsi na nebesích.“

8. Co znamená: *Bůh je vševědoucí*?

Bůh je vševědoucí, znamená: Bůh ví všechno, co bylo, co jest, co bude.

Ví dopodrobna, co se děje na světě. Ví, co si myslíme, čeho si přejeme, čeho potřebujeme, co je pro nás nejlepší. Ví, co bude, a předpověděl mnoho skrze proroky. Nikdy se v ničem nemýlí, nic nezapomíná, jako by všechno měl zapsáno v knize. Kniha bude otevřena při posledním soudu. (Zjev. 20, 12.)

9. Co znamená: *Bůh je všemohoucí*?

Bůh je všemohoucí, znamená: Bůh může všechno, co chce. „U Boha nic není nemožno.“ (Luk. 1, 37.)

Z ničeho učinil svět. „Velí slunci svému.“ (Mat. 5, 45.) „Dává vzrůst.“ (1. Kor. 3, 7.) Všechny tvory zachovává, dokud se mu líbí. „V něm žijeme, hýbáme se i trváme.“ (Sk. ap. 17, 28.) Přírodě dal zákony, ale sám jimi není vázán: Bůh sám anebo skrze člověka *působí zázraky*.

„JÁ PAK JSEM UBOŽÁK A CHUĐAS,
BOŽE, NA POMOC MI PŘISPĚJI“
(Žalm 69, 6.)

5. BŮH — NEJVÝŠ SVATÝ.

„Svatý, svatý, svatý jest Hospodin, Bůh zástupů“ (Is. 6, 3.), velebí Boha s nehlubší úctou andělé v nebi. Bůh je *nejvyšší svatý*, znamená: Bůh jen dobro miluje; vše, co mluví, pravda je; vše, co slíbí a čím hrozí,

splňuje. Je tedy nejvyšší *pravdomluvný a věrný*. Jakožto nejvyšší svatý zasluhuje nejvyšší úcty naší.

10. *Co znamená: Bůh je nejvyšší spravedlivý?*

Bůh je nejvyšší spravedlivý, znamená: Bůh všechno dobré odměňuje a všechno zlé trestá. „Odplatí každému podle skutků jeho.“ (Řím. 2, 6.)

Odplatí každému: i hříšné odmění za dobrý skutek, byť nepatrný; i svaté potrestá za hříchy, byť sebemenší. Odplatí třeba ne hned po činu, ale jednou dozajista: *částečně za živa na zemi, úplně po smrti na věčnosti*; tam teprve Bůh dokonale odmění i hodné, kteří se za živa mívali zle, a plně potrestá i hříšné, kteří na zemi žili v blahobytu. Bohatec a Lazar dostali každý „svoje“ až na věčnosti. (Luk. 16, 19—31.)

11. *Co znamená: Bůh je nejvyšší dobrotivý?*

Bůh je nejvyšší dobrotivý, znamená: Bůh pečuje otcovsky o své tvory; všechno dobré máme od něho.

Bůh odívá „lilie polní“ a živí „ptáky nebeské“ (Mat. 6, 26. 30.); oč více pečuje o časné a věčné blaho našel! Kterak? Přemýšlejl „Čím se odplatím Hospodinu za všechno, co mi prokázal?“ (Žalm 115, 12.) „Dobrořeč, má duše, Hospodinu, pamatuj na všechna dobrodíní jeho!“ (Žalm 102, 2.) „Zná vůl hospodáře svého a osel jesle pána svého.“ (Is. 1, 3.) Co tedy rozumný tvor Boží? Díky činíme Pánu Bohu našemu! *Kdy zvláště?*

12. *Co znamená: Bůh je nejvyšší milosrdný?*

Bůh je nejvyšší milosrdný, znamená: Bůh odpouští hříchy každému, kdo činí pokání.

Smíloval se po hříchu prvotním. „Tak Bůh miloval svět, že dal svého Syna jednorozeného, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, nýbrž měl život věčný.“ (Jan 3, 16.) — *Šhovívá hříšnému.* „Jakože živ jsem, praví Hospodin Bůh, nechci smrti bezbožného, ale

aby se obrátil od cesty své a živ byl." (Ezech. 33, 11.) Hodný pán čeká, zdali strom přinese ovoce. (Luk. 13, 8.) Tak „čeká Hospodin, aby se smiloval nad vámi". (Is. 30, 18.) — *Odpouští kajícím*, byť jeho hříchy byly veliké a nesčíslné. (Is. 1, 18.) „Vstanu a půjdu k Otci svému." (Luk. 15, 18.)

„BOŽE, BUĎ MILOSTIV MNĚ HŘÍŠNÉMU!"

(Luk. 18, 13.)

6. BŮH JE TROJEDINÝ.

„Slyš, Izraeli, Hospodin Bůh náš jest jediný Hospodin." (5. Mojž. 6, 4.) „Já jsem Hospodin, mimo mne Boha není." (Is. 45, 5.)

13. *V kolika osobách je Bůh?*

Bůh je ve třech osobách.

Anděl zvěstoval Panně Marii: „Budeš mít syna a dáš mu jméno Ježíš. Bude slouti Synem Nejvyššího... Duch svatý sestoupí a zastíní tě." (Luk. 1, 31. 35.) — Při pokřtění Páně zjevil se Duch svatý v podobě holubičky a s nebe zazněl hlas: „Tento je Syn můj milý, v něm se mi zalíbilo." (Mat. 3, 17.) — Než vstoupil do nebe, pravil Pán Ježíš apoštolům: „Učte všechny národy a křtíte je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého." (Mat. 28, 19.) *Tři rozlišné osoby, každá z nich je pravý Bůh, a přece Bůh jenom jeden jediný.*

14. *Jak se jmenují tři božské osoby?*

Tři božské osoby se jmenují: Otec, Syn a Duch svatý.

Tajemství víry. Mnoho je v přírodě věcí, které jsou tajemné i největšímu učenci: tajemství přírody. *Kterak jest Bůh trojediný, nelze stvořeným rozumem pochopili: tajemství víry.* Nepochopují, ale věřím Ježíši Kristu, jenž to zjevil.

15. *Jak říkáme Bohu jednomu ve třech osobách?*

Bohu jednomu ve třech osobách říkáme trojediný Bůh anebo nejsvětější Trojice.

Svátek nejsvětější Trojice se slaví první nedělí po slavnosti svatodušní. — Bohu Otci máme děkovat za to, že nás stvořil, Bohu Synu za to, že nás vykoupil, Bohu Duchu svatému za to, že nás posvětil. „Sláva Otci i Synu i Duchu svatému, jakož byla na počátku i nyní a vždycky až na věky věkův. Amen.“ — „Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Amen“; tak se žehnáme znamením kříže.

Znamením kříže vyznáváme víru v Boha trojediného a dovoláváme se pomoci jeho. Proto se žehnáme při modlitbě, před prací a v nebezpečí. Matka žehná křížem na čele malé robátko, dokud se ještě neumí modlití samo. Později mu dělají rodiče křížek na čele, když se ponejprv chystá k sv. zpovědi nebo ke stolu Páně, a když se s ním loučí před odchodem do ciziny nebo v hodinu smrti. „*Požehnej a opatruj tě ode všeho zlého všemohoucí a milosrdný Bůh Otce, Syn a Duch svatý. Amen.*“ Zvláště účinné je znamení kříže, kropíme-li se svěcenou vodou. Zlý duch se bojí kříže. Nevěřci jsou „nepřáteli kříže Kristova“. (Filip. 3, 18.) „V tomto znamení zvítězíš.“

7. BŮH STVOŘIL SVĚT A ŘÍDÍ JEJ.

Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi a všechno, co jest. Slovo „*stvořil*“ znamená: učinil z ničeho. „On řekl, a všechno tu bylo.“ (Žalm 32, 9.) „*Věřím v Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země.*“ Všechno, co jest mimo Boha, slove dohromady *tvorstvo, vesmír* anebo *svět*.

16. K čemu stvořil Bůh svět?

Bůh stvořil svět ke své cti a slávě a k našemu blahu.

„Nebesa vypravují slávu Boží a díla rukou jeho hlásá obloha.“ (Žalm 18, 1.) Vědomě mají oslavovat Boha tvorové rozumní. Je zvláště stvořil Bůh, aby jim bylo blaze. K věčnému blahu našemu Bůh také ustavíčně všechno zařizuje. Proto říkáme: „Boží prozřetelnost“ anebo „řízení Boží“.

17. Co znamená slovo „řízení Boží“?

Slovo „řízení Boží“ znamená: Bůh řídí všechno k dobrému: nic se neděje bez jeho vůle anebo bez jeho dopuštění.

Bez Boží vůle ani vlások s hlavy. „Zdaliž neprodávají dva vrabce za jeden penízek? (Tak malou cenu mají u lidí.) A přece ani jediný z nich není zapomenut od Boha. A nepadne žádný z nich na zem bez (vědomí a vůle) Otce vašeho. U vás jsou však sečteny i všechny vlasy na hlavě.“ (Mat. 10, 29. 30. a Luk. 12, 6.) Nelze tedy nic přičítat „osudu“ ani „náhodě“ ani „štěstí“.

Co Bůh činí, dobře činí. Z vůle Boží přichází teplo a chladno, dešť a sucho, zdraví a nemoc, štěstí a neštěstí — a vše to směřuje k našemu dobru časnému nebo věčnému. „Člověk přemýšlí o své cestě, Hospodin však řídí kroky jeho.“ (Přisl. 16, 9.) Člověk mluví, Pán Bůh mění. „Jak se Hospodinu líbilo, tak se stalo. Budiž Hospodinu čest a chvála!“ (Job. 1, 21.)

Hříchy dopouští Bůh, protože nechce brát člověku svobodnou vůli a protože i následky hříchů v dobré umí obracet. „Vy jste měli se mnou zlé záměry, ale Bůh obrátil to v dobré“, řekl Josef Egyptský bratřím. (1. Mojž. 50, 20.) Že někdo mi ublížil, dává mi příležitost, abych odpustil, trpělivě to snášel, světějším se stal. Ejhle, tak „těm, kteří Boha milují, všechny věci prospívají“. (Řím. 8, 28.)

8. „BUĎ VŮLE TVÁ!“

„Řekl Sion: opustil mě Hospodin a Pán zapomněl na mne.“ Bůh odpovídá: „Což se může zapomenout matka nad svým robátkem? A byť ona se zapomněla, já se nezapomenu nad tebou.“ (Is. 49, 14. 15.) Pán Bůh dobrotivě pamatuje, i když utrpením navštěvuje.

18. K čemu sesílá Bůh utrpení?

Bůh sesílá utrpení, aby hříšné potrestal a napravil, hodné pak zdokonalil a v nebi víc oblažil.

„Trpíme, co jsme zasloužili.“ (Luk. 23, 41.) „Kdo miluje syna svého, včas jej trestá.“ (Přisl. 13, 24.) Na ten účel trestá i Otec nebeský. Sv. Augustin se modlil: „Pane, zde na zemi mne bodej, řež a pal, jenom ušetři mne na věčnosti!“ — Zahradník nožem „čistí ratolest, aby nesla více ovoce“. (Jan 15, 2.) „Utrpení nynějšího času nejsou ničím proti budoucí slávě, která se zjeví na nás.“ (Řím. 8, 18.)

19. Proč se máme odevzdati do vůle Boží?

Máme se odevzdati do vůle Boží, protože Bůh při všem zamýšlí jen dobro naše. Co Bůh činí, dobře činí.

Vzhůru srdce! Zvláště v soužení a neštěstí, v nedostatku a nemoci, a v hodinu smrti. „Cokoli na tebe dolehne, přijmi a ve své tísní měj trpělivost! Neboť v ohni zkoušeno bývá zlato a stříbro, lidé pak milí Bohu ve výhni utrpení.“ (Sír. 2, 4. 5.) „Děj se vůle Boží!“ „Bohu poručeno!“ „Ať dešť prší neb sníh věje, nechť se vůle Boží děje!“

CO SEŠLE BŮH, NES TICH A RÁD,
A PTEJ SE, CO CHCE OD TEBE:
BŮH NEMÍNÍ TĚ SUŽOVAT,
ON KŘÍŽEM VODÍ DO NEBE.

9. O ANDĚLECH.

Se světem ostatním stvořil Bůh též pouhé duchy: říkáme jim andělé. *Všichni andělé byli zprvu svatí a přitoxeně blažení.* Bůh je stvořil, aby mu sloužili. Ale mnozí andělé zpyšněli, a to byl těžký hřích. Tím pozbyli svatosti a změnili se v duchy zlé. Za trest dostali se ihned do pekla. Svatí andělé se dostali za odměnu do nebe.

Andělé v nebi. Svatých andělů je nesčíslně mnoho. Písmo svaté se zmiňuje o *devíti sborech* neboli kúrech andělů. Nejblíže u trůnu Božího si představujeme cheruby a serafy. Z archandělů se jménem

uvádějí *Rafael, Gabriel a Michael*, „kníže vojska nebeského“, vítězný bojovník proti zlým duchům. (Zjev. 12, 7—9.) — Co víš o zjevení andělů z Biblických dějin? Kterak se andělé vyobrazují?

20. *Kterak se k nám chovají svatí andělé?*

Svatí andělé se k nám chovají přátelsky: ochraňují nás na těle i na duši, povzbuzují nás k dobru a prosí za nás.

Andělé strážní. Slovo „anděl“ znamená *posel*. Bůh posílá anděly, aby nám pomáhali k spasení. „Andělům svým o tobě přikázal, aby tě opatrovali na všech cestách tvých.“ (Zalm 90, 11.) O dětech zvláště řekl Pán Ježíš: „Pravím vám, že nebesí andělé jejich ustavičně patří na tvář Otce mého.“ (Mat. 18, 10.) — *Anděla strážce dal Bůh každému člověku.* To si vděčně připomínáme ve svátek Andělů strážných 2. října. Modlívej se k němu denně a „poslouchej hlasu jeho!“ (2. Mojž. 23, 21.) Napomenutí anděla strážce slove „*vnuknutí*“.

„**Zlí duchové**“ říkáme zavrženým andělům v pekle. *Nejvyšší z nich se jmenuje ďábel anebo satan; je s ostatními zloduchy nepřítelem Božím a nepřítelem naším.* Jobovi z dopuštění Božího zničil všechno jmění, způsobil smrt jeho dětí, jej pak samého ranil nemocí. V někom se zlý duch i usídli: „zlým duchem posedlý“. — *Ke hříchu pokouší* zlý duch vnukáním špatných myšlenek a žádostí.

21. *Kterak se k nám chovají duchové zlí?*

Duchové zlí se k nám chovají nepřátelsky: pokoušejí nás ke hříchu a hledí nám uškodit na zdraví a na majetku.

„**Odejdi, satane!**“ (Mat. 4, 10.) „Buďte střízliví a bděte, neboť váš protivník ďábel obchází jako lev řvoucí a hledá, koho by zahubil. Jemu odpírejte silni ve víře!“ (1. Petr 5, 8. 9.) Pán Bůh s námi a zlý pryč! Chraň se před ním modlitbou, jmenovitě znamením kříže, vzýváním jména „Ježíš“ a užíváním věcí svcených. „Svatý Michaeli archanděle, opatruj

**ANDĚLE BOŽÍ, STRÁŽCE MŮJ,
KE VŠEMU DOBRÉMU MĚ VZBUZUJÍ**

nás v boji!“ „Od úkladů dábelkých vysvobod nás, Pane!“

ANDĚLE BOŽÍ, STRÁŽCE MŮJ,
RAČ VŽDYCKY BÝT OCHRÁNCE MŮJ,
MNE VŽDYCKY VEĎ A NAPRAVUJ.
KE VŠEMU DOBRÉMU MĚ VZBUZUJ,
CTNOSTEM SVATÝM MĚ VYUČUJ,
AŽ JSEM TAK ŽIV, JAK CHCE BŮH MŮJ,
TĚLO, SVĚT, DÁBLA PŘEMÁHÁM,
NA TVÁ VNUKNUTÍ POZOR DÁVÁM,
A V TOM SVATÉM OBCOVÁNÍ
AŽ SETRVÁM DO SKONÁNÍ,
PO SMRTI PAK V NEBI VĚČNĚ
CHVÁLÍM BOHA USTAVIČNĚ. AMEN.

10. JSEM ČLOVĚK, OBRAZ BOŽÍ.

Nejpřednější tvor Boží na zemi je člověk. Při stvoření světa řekl Hospodin o člověku: „Učiňme člověka k obrazu našemu, ať panuje nad celou zemí. I stvořil Hospodin člověka z hlíny země a vdechl ve tvář jeho dech života.“ (1. Mojž. 1, 26. a 2, 7.)

22. *Že se skládá člověk?*

Člověk se skládá z těla a z duše.

Obraz Boží. Člověk může mysliti, mluvíti a se modlíti, svobodně se rozhodovati, co chce anebo nechce; a duše jeho nikdy neumírá. „Nebojte se těch, kteří zabíjejí tělo, duše však zabítí nemohou.“ (Mat. 10, 28.) *Duše lidská jest obrazem Božím, to znamená: podobá se Bohu.*

23. *Čím se duše lidská podobá Bohu?*

Duše lidská se podobá Bohu tím, že má rozum a svobodnou vůli a že je nesmrtelná.

Zvláštním způsobem, totiž nejvíce a nejkrásněji se Bohu podobá duše v posvěcující milosti.

Člověk a zvíře. Zvíře, „nemá tvář“, nemá rozum ani svobodné vůle; uhýne-li, přestává životní

silu jeho navždy. — Z nerostu se nemůže přirozenou silou stát rostlina, ani z rostliny zvíře, ani ze zvířete člověk. Co není možno dnes, nebylo možno ani před věky. *Pravá věda neví nic o tom, že by člověk byl povstál ze zvířete.* Domnívatí se to, bylo by proti svaté víře.

11. PRVNÍ LIDÉ.

☞ Přírodní věda učí, že kdysi nebylo lidí na zemi. Ale kde se vzal první člověk, o tom žádný učenec pouhým rozumem neví nic určitého. Určitě to zjevil Bůh. Zjevení Boží o tom je zaznamenáno v Písmě svatém. *Z Písma svatého víme o prvních dvou lidech, že oba je učinil Bůh, že se jmenovali Adam a Eva a že bydleli v ráji.*

24. *Jací byli první lidé v ráji?*

První lidé byli v ráji svatí, blažení a tělesně nesmrtelní.

Vzácné dary rajske. První lidé žili v ráji beze všeho utrpení, byli prosti zlé žádostivosti a neměli umřítí. *Jako nejvzácnější dar dostali od Boha svatost neboli milost pospěvující.* Ty zvláštní dary dostali první lidé od Boha pro sebe i pro své potomky. Těch darů měli sobě i nám zasloužití. K tomu jim Hospodin dal přikázání.

25. *Čím zhřešili první lidé?*

První lidé zhřešili tím, že neposlechli Boha a jedli ovoce se stromu zapověděného.

Hřích prvotní. Adam a Eva nechtěli mít Boha pánem nad sebou. To byl hřích těžký, od lidí po prvé spáchaný. Proto se mu říká „prvotní“.

26. *Co ztratili první lidé hříchem prvotním?*

Hříchem prvotním ztratili první lidé svatost, rajskou blaženost a tělesnou nesmrtelnost.

Adam, praotec lidstva. *Od prvního člověka Adama pocházíme všichni.* „Bůh učinil z jednoho člo-

věka veškeré pokolení lidské, aby přebývalo na celé zemi.“ (Sk. ap. 17, 26.) Adam je praotcem veškerého lidstva. Pozbude-li otec svěřeného statku, pozbývají ho s ním i potomci jeho. Tak jsme v Adamovi všichni zhřešili. (Řím. 5, 12.)

27. *Co dědí každý člověk po Adamovi?*

Každý člověk dědí po Adamovi hřích, utrpení a smrt.

Dědičný hřích. Hřích po Adamovi zděděný se jmenuje „dědičný“. Přichází tudíž každý člověk na svět s duší nesvatou neboli bez milosti posvěcující. *Neblažím následkem dědičného hříchu jest, že „srdce lidské se kloní od mladosti k zlému“* (1. Mojž. 8, 21.), a rozum lidský je náchylnější k bludu a nepravdě. — *Jediná Panna Maria zůstala uchráněna hříchu dědičného.*

28. *Co bylo nejhorším následkem dědičného hříchu?*

Nejhorším následkem dědičného hříchu bylo, že se žádný člověk nemohl dostat do nebe.

12. ADVENT: PŘIJDE, PŘIJDE VYKUPITEL.

Bůh nejvyšší spravedlivý a milosrdný řekl svúdcí, hadu-dáblu: „Nepřátelství stanovím mezi tebou a ŽENOU, mezi potomstvem tvým a potomstvem jejím. Ona rozdrtí hlavu tvou.“ (1. Mojž. 3, 15.) Ženou od Boha předpověděnou je Panna Maria, matka Krista Vykupitele. O Vykupiteli slíbil tehdy Bůh, že dábla na hlavu porazí a pomůže lidstvu ze hříchu, totiž vykoupí a spasí je.

29. *Koho slíbil Bůh po hříchu prvotním?*

Po hříchu prvotním slíbil Bůh Vykupitele.

To byla *první radostná zvěst* o Vykupiteli. Později byly ty zvěsti Boží o Vykupiteli čím dále četnější a jasnější. Uchovaly se u potomků Abrahamových v národě izraelském a jsou zaznamenány v Písmě svatém Starého zákona. — *Předobrazy Vykupitele* jsou zvláště:

Abel, Melchisedech a Izák, beránek velikonoční a měděný had na poušti. Jasně a zřetelně předpovídali o slíbeném Vykupiteli proroci.

30. Co zvláště předpověděli proroci o Vykupiteli?
Proroci předpověděli o Vykupiteli zvláště: 1. že se narodí v Betlemě, a to z panny; — 2. že to bude sám Bůh všemohoucí; — 3. že umře bolestně za všechny lidi, po smrti však bude oslaven.

Narodí se. „A ty, Betleme v zemi judské, nikoli nejsi nejmenší mezi knížecími městy judskými, neboť z tebe vyjde vévoda, který spravovati bude lid můj izraelský.“ (Mat. 2, 6.) „Ejhle, panna počne a porodí syna, a zván bude jménem Emanuel“ (to znamená: S námi Bůh. Is. 7, 14.)

Bude to Bůh. „Bůh sám přijde a spasí vás. Tehda slepým otevrou se oči a hluchým uši. Tehda chromý poskočí jako jelen a němým se rozváže jazyk.“ (Is. 35, 4. 6.)

Jak umře. „Zbodli ruce mé i nohy moje a metají si los o můj oděv.“ (Žalm 21, 17. 19.) „Opravdu, bolesti naše vzal na sebe, ano, co jsme my trpěli měli, on snášel. Byl zbodán pro hříchy naše a ubit pro nepravosti naše.“ (Is. 53, 4. 5.) „Nezanecháš mé duše v podsvětí a nedopustíš Svatému svému zakusit porušení.“ (Žalm 15, 10.)

Advent. Doba před Vykupitelem se jmenuje „Starý zákon.“ Ve Starém zákoně se říkalo budoucímu Vykupiteli „*Mesiáš*“ neboli „*Kristus*“. Iméno Kristus znamená zvláště: posvátným olejem pomazaný neboli *posvěcený král*. — Na Krista Vykupitele čekali několik tisíc let všichni lidé. Zvláště toužili po něm věřící z národa izraelského za živa na zemi a po smrti v předpekli. To čekání lidstva na Krista Vykupitele se přimíná v adventě.

„RORÁTE:
 VYROS, NEBE, SPASITELE!“
 (Is. 45, 8.)

13. NÁŠ VYKUPITEL — JEŽÍŠ KRISTUS.

31. *Kdo nás přišel vykoupit?*

Vykoupit nás přišel Ježíš Kristus.

32. *Kdo jest Ježíš Kristus?*

Ježíš Kristus jest jednorozený Syn Boha Otce, Bůh a spolu člověk, a náš nejvyšší Pán.

Syn Boha Otce, a to nikoli v tom smyslu, jak i my slujeme a jsme dětmi Božími (Řím. 8, 16. 17.), nýbrž *syn jednorozený*. Slovo „jedorozený“ znamená: jediný a pravý syn. *Bůh Otec prohlásil* o něm dvakrát: „Tento je Syn můj milý, v něm se mi zalíbilo.“ (Mat. 3, 17. a 17, 5.) — *Kristus sám o sobě*: „Tak Bůh miloval svět, že dal svého Syna jednorozeného, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, nýbrž měl život věčný.“ (Jan 3, 16.) Na otázku nejvyššího kněze: „Jsi ty Mesiáš, Syn Boha požehnaného?“ odpověděl Ježíš: „Já jsem!“ (Marek 14, 61. 62.)

Pravý Bůh jest Ježíš Kristus, má božské vlastnosti. Proto řekl o sobě: „Prve než Abraham byl, já jsem.“ (Jan 8, 58.) — „Já jsem s vámi po všechny dny až do skonání světa.“ (Mat. 28, 20.) „Dána jest mi veškerá moc na nebi i na zemi.“ (Mat. 28, 18.) — Také moc, odpouštět hříchy. (Mat. 9, 6.)

33. *Čím dokázal Ježíš Kristus své božství?*

Své božství dokázal Ježíš Kristus svatým životem a svými zázraky.

Důkazy hodnověrné. Byl *božský svatý*, „nevinný, neposkvrněný, od hříšníků odlišný.“ (Žid. 7, 26.) — Proto mohl říci nepřítelům: „Kdo z vás může mne viníť z hříchu?“ (Jan 8, 46.) *Kdo je tak svatý, mluví jen pravdu o sobě.* — Byl *všemohoucí*: z vlastní moci konal zázraky. Na příklad: proměnil vodu ve víno a dvakrát nasýtil tisíce lidu několika chleby; vymítal zlé duchy a utišil bouři na moři; uzdravoval pouhým slovem nemocné a křísil mrtvé; sám vstal z mrtvých

a vstoupil na nebesa. Právem řekl tedy: „Nechcete-li věřití mým slovům, věřte skutkům, a poznáte i uvěříte“, (že jsem opravdu Syn Boží. - Jan 10, 36. 38.)

„Věříš v Syna Božího?“ - „Věřím Pane!“ a klaněl se jemu. (Jan 9, 35. 38.) — Podobně apoštolé: „Ty jsi Mesiáš, Syn Boha živého!“ (Mat. 16, 16.) „Pán můj a Bůh můj!“ (Jan 20, 28.) „My jsme uvěřili a poznali, že ty jsi Mesiáš, Syn Boží.“ (Jan 6, 70.) — Tak všichni apoštolé věřili, tak po seslání Ducha svatého hlásali (Jan 20, 31.) a za tu víru podstupovali smrt.

„Pán je to.“ (Jan 21, 7.) Ježíš Kristus sluje našim *Pánem*, protože jest Bůh a náš Vykupitel. „Ať žijeme aneb umíráme, Páně jsme.“ (Řím. 14, 8.) „*Pochválen buď Ježíš Kristus na věky. Amen.*“ (Křesťanské pozdravení.) „*Věřím i v Jezu Krista, Syna jeho jedlného, Pána našeho.*“

JEŽÍŠI, TOBĚ ŽIJÍ.

JEŽÍŠI, TOBĚ UMÍRÁM.

JEŽÍŠI, TVŮJ JSEM ŽIV I MRTEV. AMEN.]

14. JEŽÍŠ KRISTUS — BŮH A SPOLU ČLOVĚK. [Skrytý život Páně.

Za matku Krista Vykupitele vyvolil Bůh Pannu Marii. Proto ji uchránil hříchu dědičného. Panna Maria přišla tedy svatá na svět. To se připomíná 8. prosince ve svátek *Neposkvrněného početí Panny Marie*. Svátek jejího narození je 8. září. Zasnoubena byla sv. Josefu. Při zvěstování andělském počala Ježíše Krista z Ducha svatého. „*Jenž se počal z Ducha svatého.*“

34.¹ *Co znamená: Ježíš Kristus se počal z Ducha sv.?*
Ježíš Kristus se počal z Ducha svatého, znamená: Duch svatý způsobil, že Syn Boží začal být i člověkem.

Tajemství víry. „Řekla Maria: Ejhle, dívka Páně, staníš mi se podle slova tvého.“ (Luk. 1, 38.) Tehdy

upravil Duch svatý pro Syna Božího lidské tělo a stvořil pro něho lidskou duši: jednorozený Syn Boží se vtělil.

Vtělení Syna Božího si vděčně připomínáme svátkem *Zvěstování Panny Marie* 25. března a modlitbou „*Anděl Páně*“. „A SLOVO tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi.“ (Jan 1, 14.) „SLOVO“ *jest jednorozený Syn Boží*. Přebýval viditelně mezi námi v podobě lidské třiatřicet let. — Kterak přebýval mezi námi dosud?

35. *Proč se Maria nazývá „nejsvětější Pannou“?*

Maria se nazývá „nejsvětější Pannou“, protože byla uchráněna hříchu dědičného, žila do smrti bez hříchu osobního a zůstala povědy pannou.

36. *Kde se narodil Ježíš Kristus?*

Ježíš Kristus se narodil v Betlemě ve chlévě.

Svátky skrytého života Páně: Navštívení Panny Marie 2. července. Hod Božího narození 25. prosince. Obřezání Páně 1. ledna. Nejsvětějšího jména Ježíš 2. ledna. Zjevení Páně 6. ledna. Svaté rodiny v neděli po 6. lednu. Obětování Páně nebo Hromnic 2. února.

37. *Proč se Maria nazývá „matkou Boží“?*

Maria se nazývá „matkou Boží“, protože se z ní narodil Bůh-člověk Ježíš Kristus.

Svatý Josef nebyl otcem, nýbrž jen *pěstounem Pána Ježíše*. Jeho svátek se slaví 19. března a ve středu po třetí neděli velikonoční. Kterak se sv. Josef vyobrazuje? — Pán Ježíš pomáhal svému pěstounu v řemesle a po jeho smrti pracoval v Nazaretě sám jako tesař. (Marek 6, 3.) *Skrytý život Páně trval do jeho třiceti let*. Hlavní události z té doby si připomínáme v růženci radostném. (Viz čl. 70.)

ANDĚL PÁNĚ ZVĚSTOVAL PANNĚ MARII,

A ONA POČALA Z DUCHA SVATÉHO. ZDRÁVAS, MARIA...

I ŘEKLA MARIA: „EJHLE, DÍVKO PÁNĚ,

STANIŽ MI SE PÓDLE SLOVA TVÉHO.“ ZDRÁVAS, MARIA...

A SLOVO TĚLEM UČINĚNO JEST
A PŘEBÝVALO MEZI NÁMI. ZDRAVAS, MARIA...

• • •

ORODUJ ZA NÁS, SVATÁ BOŽÍ RODIČKO,
ABYCHOM HODNI BYLI ZASLÍBENÍ KRISTOVÝCH.
MODLEME SE I MILOST SVOU, PROSÍME, PANE, RAČ
V MYSLI NAŠE VLÍTI, ABYCHOM, KTEŘÍ JSME ANDĚLSKÝM
ZVĚSTOVÁNÍM VTĚLENÍ KRISTA, SYNA TVÉHO POZNALI,
SKRZE UMUČENÍ A KŘÍŽ JEHO K SLÁVĚ VZKŘÍŠENÍ PŘIVE-
DENI BYLI. SKRZE TĚHOŽ KRISTA, PÁNA NAŠEHO. AMEN.

15. VEŘEJNÝ ŽIVOT PÁNĚ.

Přípravou na veřejné působení Páně bylo toto:
1. Jan Křtitel kázal pokání a svědčil, že Ježíš je Be-
ránek Boží, který snímá hříchy světa. — 2. Pán Ježíš
dal se od Jana pokřtiti v řece Jordáně; tehda se-
stoupil naň Duch svatý v podobě holubičky a Bůh
Otec promluvil: „Tento je Syn můj milý, v něm se
mí zalíbilo.“ — 3. Po svém pokřtění odešel Pán Ježíš
na poušť se modlit a postit, a byl potom od ďábla
tříkráte pokoušen.

38. Kterak působil Pán Ježíš veřejně?

Pán Ježíš působil veřejně takto: kázal evange-
lium, posvěcoval věřící a vedl je k bohumilému
životu.

Veřejné působení Páně. *Žvěstoval svaté pravdy.*
O čem kázal na příklad? Které umíš pamětihodné
výroky Páně? Které znáš z jeho podobenství? — *Vě-
řící posvěcoval:* modlíval se a učil jiné se modlití,
dětem žehnal, kajícníkům hříchy odpouštěl, ustanovil
svátosti i mši svatou, a na kříži se za nás obětoval.
— *Vedl věřící k bohumilému životu.* Jak mají svaté
žítí, ukazoval na sobě: „Učte se ode mne.“ (Mat. 11,
29.) „Příklad zajisté dal jsem vám.“ (Jan 13, 15.) Vý-
slovně pak napomínal k dobrému, varoval ode zlého
a přikazoval plniti zákon Boží. *Tak působil Pán Ježíš*

tři léta se svými učedníky; z těch si vyvolil dvanáct apoštolů.

39. *K čemu si Pán Ježíš vyvolil apoštoly?*

Pán Ježíš si vyvolil apoštoly, aby později místo něho řídili jeho církev.

„Přiblížilo se k vám království Boží.“ (Luk. 10, 9.) Kristus přišel vykoupit a spasit všechny lidi. Proto chtěl, aby lidé až do skonání světa mohli poznatí Boží pravdy, nabývatí Boží milosti a žítí podle Božího zákona. *To je možno jen ve spořádané společnosti náboženské.* — Takovou společnost Pán Ježíš od počátku svého působení připravoval. Říkal o ní, že bude jako pole s hospodářem a osením, jak ovčín s pastýřem a ovečkami, jako království s králem a lidem. Prvními správci toho království Božího na zemi měli být místo něho apoštolé s Petrem v čele. *Tak zakládal Kristus Pán svou církev.*

Paměťhodné názvy Páně. Když začal Pán Ježíš působiti veřejně, říkali mu lidé Ježíš „*Nazaretský*“. Proč? — „*Hosanna synu Davidovu*“, volali mu věřící při slavném vjezdu jeho do Jerusalema. Proč? — „*Já jsem pastýř dobrý*“, pravil o sobě Pán Ježíš. Proč? — „*Syn člověka*“ říkával o sobě, protože tím názvem předpověděl Vykupitele prorok Daniel. (7, 3.) — Učedníci jej oslovovali „*Mistře*“, protože učil zákonu Božímu. — Říkali mu „*Pán*“, protože o něm věřili, že je Bůh.

16. UMUČENÍ PÁNĚ.

O Vykupiteli bylo předpověděno, že umře bolestně a tím se bude obětovati za naše hříchy. (Ot. 30.) To měl Pán Ježíš neustále na mysli. Mluvil o své bolestné oběti Nikodemovi (Jan 3, 14.), apoštolům po svém proměnění (Mat. 16, 21.) a hlavně na poslední cestě do Jerusalema: „*Syn člověka nepřišel, aby se mu sloužilo, nýbrž aby sloužil a dal život svůj na výkupení za mnohé.*“ (Mat. 20, 28.) To se vyplnilo jeho umučením.

„Trpěl pod Pontským Pilátem.“ Všichni neuvěřili v Pána Ježíše; zejména velekněží, zákoníci a farizeové mu záviděli přízeň lidu a nenáviděli ho pro jeho učení. Proto jej odsoudili na smrt a vymohli potvrzení a vykonání rozsudku u římského vladaře. *„Trpěl pod Pontským Pilátem, ukřižován, umřel i pohřben jest.“* Hlavní děje z umučení Páně si připomínáme v bolestném růženci. (Viz čl. 70.)

40. *Kde umřel Ježíš Kristus?*

Ježíš Kristus umřel na hoře [Kalvarii u města Jerusalema.

Tak nás miloval. „Dozoruj Pána Ježíše na kříži: hlavu má skloněnu, aby tě políbil, ruce rozepjaty, aby tě objal, srdce otevřeno, aby tě ukryl a chránil.“ (Sv. Augustín.) „Nikdo nemá větší lásky nad tu, aby kdo položil svůj život za své přátele.“ (Jan 15, 13.) „Syn Boží zamiloval si mě a sám sebe vydal za mne.“ (Gal. 2, 20.) Pán Ježíš trpěl a zemřel *dobrovolně* z lásky k nám lidem.

41. *K čemu trpěl a zemřel Pán Ježíš?*

Pán Ježíš trpěl a zemřel, aby nás svou smrtí na kříži vykoupil a na věky spasil.

Iméno „Ježíš“ je tolik co Vykupitel anebo Spasitel. Slovo „*vykoupil*“ znamená: *vysvobodil nás od hříchů a věčného zavržení*; nikdo se nemusí dostat do pekla. Slovo „*spasil*“ znamená: *zasloužil nám milost Boží a věčnou blaženost*; každý se může dostat do nebe. Klaníme se tobě, Pane Ježíši Kriste, a dobrořečíme tobě, neboť svatým křížem svým svět jsi vykoupil.

„Beránek Boží.“ Obětovatí beránka nařídil Hospodin Izraelským, než vyšli z Egypta. (2. Mojž. 12, 3–13.) Na památku toho obětovatí každoročně beránka velikonočního. O Kristu Vykupiteli předpověděl prorok Isaiáš, že se bude svou smrtí obětovatí za naše hříchy jako beránek. (Is. 53, 6. 7.) A Pán

Ježíš se tak na kříži obětoval skutečně: „Náš beránek velikonoční jest obětován, (totiž) Kristus“, píše sv. Pavel. (1. Kor. 5, 7.) Denně obnovuje svou oběť kříže na oltáři ve mši svaté. „*Ejhle, Beránek Boží, který snímá hříchy světa!*“ (Jan 1, 29.)

42. Proč se říká Kristu Ježíši „Beránek Boží“?
Kristu Ježíši se říká „Beránek Boží“, protože se svou smrtí na kříži za nás obětoval.

Uznalý pamatuje. Vděčné vzpomínky na umučení Páně budí: Květná neděle, evangelium o umučení Páně neboli pašije, Zelený čtvrtek, Veliký pátek, Boží hrob, zvonění „tři hodiny“ v pátek odpoledne, křížová cesta, svátek nejsvětějšího Srdce Páně osmý den po svátku Božího těla, a svátky Nalezení a Povýšení sv. kříže 3. května a 14. září. *Nejvzácnější památkou umučení Páně je mše svatá.*

PODĚKUJMEŽ KRISTU PÁNU
ZA VŠELIKOU JEHO SVATOU RÁNU
PRO JEHO MY UMUČENÍ;
NA VĚKY JSME S BOHEM USMÍŘENI.

17. ALELUJA — VSTAL Z MRTVÝCH.

V pátek odpoledne k třetí hodině skonal Pán Ježíš na kříži a hned po smrti „*ssťoupil do pekel*“, totiž do předpekli. *Předpekli bylo místo, kde duše svatých, před Kristem zemřelých, pokojně a bez bolesti očekávaly Vykupitele.*

43. Co znamená slovo: „*ssťoupil do pekel*“?
Slovo „*ssťoupil do pekel*“, znamená, že duše Páně po smrti jeho sestoupila do předpekli.

Duše Páně sestoupila do předpekli zvěstovat svatým, že jsou vykoupení a spasení. S nimi tam zůstala duše Páně do třetího dne. To si připomínáme

na *Bílou sobotu*. Zároveň je Bílá sobota památným dnem odpočinku Páně v hrobě. — Že v hrobě nezůstane, Pán Ježíš několikrát určitě předpověděl. (Mat. 17, 9. 22. a 20, 19.) A skutečně po smrti „*létajícího dne vstal z mrtvých*“.

44. Co znamená slovo „vstal z mrtvých“?

Slovo „vstal z mrtvých“ znamená, že Ježíš Kristus vlastní mocí spojil svou duši opět s tělem a vyšel neviditelně ze zavřeného hrobu.

„Vstal Pán opravdu z mrtvých.“ (Luk. 24, 34.) To nemohli upřít jeho nepřátelé. (Mat. 28, 13. 14.) Své učedníky přesvědčil Kristus tím, že se jím po vzkříšení svým živý zjevoval, s nimi mluvil a jedl a své rány jím ukázal. Od svého vzkříšení má *tělo oslavené*. Proto mohl přijít zavřenými dveřmi a vznésti se do výše, nemůže už trpět ani zemřít a je pro nás neviditelný.

Největší zázrak. Že Kristus sám sebe vzkřísil, je v dějinách světa *největší zázrak*. *Svým vzkříšením dokázal Kristus nevýratně, že jest Bůh a že tedy veškeré učení jeho jest úplně pravdivé. Zejména je nepochybné, že také my kdysi vstaneme z mrtvých.*

Radostné ohlasy. Vzkříšení Páně nám slavnostně připomíná Boží hod velikonoční, svíce velikonoční s odznaky pěti oslavených ran a zpěv „*Aleluja*“, to jest: *chvalte Pána!* Rodičku Boží pozdravujeme po čas velikonoční chvalozpěvem: „Raduj se, nebes Královno!“ Proč tak?

Velikonoční povinnost. „Jako Kristus vstal z mrtvých, tak (je žádoucí), abychom i my vedli život nový.“ (Řím. 6, 4.) Proto v čas velikonoční volá církev *syny a dcery své k svatě apovědi a ke stolu Páně*. — Kristus, náš beránek velikonoční, jest obětován. (1. Kor. 5, 7.) *Povstaň ze hříchů a pospěš k obětní hostině!* Hodné přijímání svátosti oltářní je nám zárukou, že vstaneme z mrtvých s tělem oslaveným. (Jan 6, 55.)

18. VSTOUPIL NA NEBESA.

Po 40 dní zjevoval se vzkříšený Kristus Pán učedníkům a mluvil o království Božím. (Sk. ap. 1, 3.)

45. *Ve který den vstoupil Ježíš Kristus na nebesa?*
Ježíš Kristus vstoupil na nebesa ve čtvrtek, čtyřicátý den po svém vzkříšení.

Podivuhodné nanebevstoupení. Vstoupil na nebesa vlastní mocí, viditelně před očima svých učedníků, s duší a s tělem. *Proč asi právě s hory Olivové?* — Vstoupil do nebe první z lidí. „V domě Otce mého je příbytků mnoho, jdu vám připravit místo.“ (Jan 14, 2.) — *Do nebe vzal s sebou duše svatých a předpeklí.* S námi zůstal ve svátosti oltární.

Křížové dni. Před svátkem Nanebevstoupení Páně jsou Křížové dni s prosebnými průvody. „Abys úrodu zemskou dáti a zachovati ráčil, abys myslí naše k nebeským žádostem pozdvihnouti ráčil, tě prosíme, uslyš nás!“ Bohužel „mnoho žije těch, kteří myslí (jen) na věci pozemské. (Ale) naše vlast je v nebesích.“ (Filip. 3, 18-20.) „Hleďte to, co jest nahoře, kde je Kristus, sedě na pravici Boží!“ (Kol. 3, 1.)

46. *Co znamená: „Ježíš sedí na pravici Boha Otce“?*
„Ježíš sedí na pravici Boha Otce“, znamená: Ježíš Kristus i jako člověk panuje s Bohem Otcem celému světu.

„Přijď království tvé!“ S Bohem Otcem v jednotě Ducha svatého žije a kraluje Kristus na věky věkův. To nám připomíná *svátek Ježíše Krista Krále* v poslední neděli říjnovou. — Mnozí lidé žijí, jako by říkali: „Nechceme, aby tento kraloval nad námi.“ (Luk. 19, 14.) *Laický neboli světský apoštolát* pracuje pro království Kristovo příkladem, modlitbou, slovem, tiskem, almužnou. Kterak mohu pracovatí já?

19. VĚŘÍM V DUCHA SVATÉHO.

47. *Kdo je Duch svatý?*

Duch svatý je třetí božská osoba.

Je tedy věčný, všudypřítomný, vševědoucí, všemohoucí, nejvyšše svatý. Posvětil anděly a první lidí. Po hříchu prvotním povzbudil prarodiče, aby hříchu litovali, a silil je, aby kajícím sloužili Bohu. Posvěcoval všechny, kdož ve slíbeného Vykupitele věřili. Těšil duše svatých v předpekli. Osvěcoval proroky. Uchránil Pannu Marii hříchu dědičného. Způsobil vtělení Syna Božího. Zjevil se viditelně při pokřtění Páně, poznovu pak, když ho Ježíš Kristus podle své přípovědi seslal.

48. *Ve kterém den seslal Ježíš Kristus Ducha svatého?*
Ježíš Kristus seslal Ducha svatého v neděli, desátý den po svém nanebevstoupení.

49. *Co zvláště způsobil Duch svatý v apoštolech?*
Duch svatý způsobil v apoštolech zvláště, to, že je osvětil, posilnil a posvětil.

Dárce darů přemnohých. Kromě toho dostali apoštolé od Ducha svatého též moc, mluvit cizími jazyky, konati zázraky a neomylně hlásati evangelium. Seslání Ducha svatého nám připomíná *Boží hod svatodušní*. — *Nás Duch svatý osvěcuje, posilňuje a posvěcuje.* Přijď, Duchu svatý, naplň srdce v tebe věřících a zapal v nich oheň lásky své!

Nejsvětější z věřících. Panna Maria sloužila božskému Synu svému pečlivě po celou dobu skrytého života jeho. Přimlouvala se u něho na svatbě v Kaně Galilejské. Cestou křížovou jej provázela na Kalvarii. Tam stála pod křížem a trpěla s ním, až dokonal. Trvala na modlitbách s učedníky před sesláním Ducha svatého. Poslední léta prožila pod ochranou sv. Jana, Miláčka Páně. Po smrti vzal ji Pán Ježíš do nebe a tam ji povýšil nad anděly a svaté.

To slavíme ve svátek *Nanebevzetí Panny Marie* 15. srpna. — Oslavení Ježíše Krista a Panny Marie si připomínáme v růženci slavném. (Viz čl. 70.)

ZDRÁVAS, KRÁLOVNO, MATKO MILOSRDENSTVÍ! ŽIVOTE, SLADKOSTI A NADĚJE NAŠE, BUĎ ZDRÁVA! K TOBĚ VO-LÁME VYHNANÍ SYNOVÉ EVY. K TOBĚ VZDYCHÁME, LKA-JÍCE A PLAČÍCE V TOMTO SLZAVÉM ÚDOLÍ. I PROTOŽ, O-RODOVNICE NAŠE, OBRAŤ K NÁM SVÉ MILOSRDNÉ OČI, A JEŽÍŠE, POŽEHNANÝ PLOD ŽIVOTA SVÉHO, NÁM PO TOMTO PUTOVÁNÍ UKAŽ — O MILOSTIVÁ, O PŘÍVĚTIVÁ, O PŘESLADKÁ PANNIO MARIA!

20. ZALOŽENÍ A POČÁTKY CÍRKVE.

Církev za dob apoštolských. Po seslání Ducha svatého začali apoštolé působit místo Pána Ježíše. Kázali svaté pravdy a křtili ty, kdož uvěřili. Pokřtěné biřmovali. Sloužili mši svatou a podávali sv. přijímání. Ve svaté zpovědi odpouštěli hříchy. Nemocným udíleli poslední pomazání. Snoubence oddávali. Svě uředníky světili na jáhny a na kněze, některé pak z kněží na biskupy. Věřícím nařizovali, čeho třeba k spasení.

Tak působili apoštolé zprvu v Jerusalemě, později v celé Palestině a konečně mezi pohany. *Všichni pokřtění s apoštoly dohromady pod vrchní správou sv. Petra apoštola se jmenovali obec věřících anebo „církev“.* — Tak to chtěl a zařídil před svým odchodem ze světa Ježíš Kristus; on založil církev.

50. Kterak založil Ježíš Kristus církev?

Ježíš Kristus založil církev takto: 1. odevzdal apoštolům moc hlásati svaté pravdy, posvěcovati věřící a vésti je k bohumilému životu; — 2. ustanovil místo sebe apoštola Petra za viditelnou hlavu církve; — 3. slíbil apoštolům, že zůstane s nimi do skonání světa.

Apoštolé místo Krista Pána. Svou trojí moc odevzdal Kristus apoštolům slovy: „Dána jest mi

veškerá moc na nebi i na zemi. Proto jděte a uče všechny národy. A křtěte je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. A uče je zachovávatí všechno, co jsem přikázal vám. A ejhle, já jsem s vámi po všechny dny až do skonání světa." (Mat. 28, 18-20.)

51. *Kterými slovy ustanovil Ježíš Kristus apoštola Petra za hlavu církve?*

Ježíš Kristus ustanovil apoštola Petra za hlavu církve těmito slovy: 1. „Ty jsi Petr (to je skála), a na té skále vzdělám církev svou, a brány pekelné ji nepřemohou. — 2. Tobě dám klíče království nebeského: cokoli svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi; a cokoli rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi.“ (Mat. 16, 18. 19.) — 3. „Pas beránky mé... Pas ovce mé!“ (Jan 21, 15. 17.)

„Království nebeské“: církev Páně. „Klíče království nebeského“: nejvyšší moc nade všemi členy církve u věcech spasení. „Brány pekelné“: pekelné síly, totiž zlí duchové se svými spojenci lidskými. „Do skonání světa“ zůstane Kristus s apoštoly: trojí moc apoštolům daná a nejvyšší úřad apoštola Petrovi svěřený bude trvat i v nástupcích apoštolů. *S nimi a s celou církví zůstane i Duch svatý na věky.* (Jan 14, 16.)

21. NÁSTUPCOVÉ APOŠTOLŮ.

Neviditelnou hlavou církve zůstal a bude do skonání světa Ježíš Kristus, její zakladatel a božský Velepápýř. Jeho viditelným zástupcem neboli náměstkem na zemi stal se z ustanovení Páně apoštol Petr. Sidlil zprvu v Jerusalemě, později v Antiochii a konečně v Římě. Tam jako biskup římský zemřel a byl pochován. Ostatní apoštolé skonali na různých místech, kde naposledy působili.

52. *Kdo jest od smrti apoštola Petra hlavou církve?*
Od smrti apoštola Petra je hlavou církve římský papež.

ZAZNĚLO NÁM SLOVO PRAVDY VĚČNĚ
ÚSTY SOLUŇANŮ PŘED VĚKY.

53. *Kdo jsou kromě papeže řádnými nástupci apoštolů?*

Kromě papeže jsou řádnými nástupci apoštolů biskupové apoštolsky svěcení a s papežem sjednocení.

Papež a biskupové slují dohromady „církve učící“. V úřadě pomáhají biskupům hlavně kněží svátostně vysvěcení a řádně zplnomocnění. Všichni svěcení náležejí ke stavu duchovnímu (klerus). Ostatní věřící slují dohromady stav světský nebo „*církve slyšící*“.

Farnost. O naše spasení pečuje duchovní správce biskupem ustanovený; říká se mu *farář*. My jsme jeho farníci, patříme k farní osadě neboli *farnosti*. Farář pomáhá v duchovní správě *kaplan*, a kde je více škol, *katecheta*. Jménem biskupovým dozírá na několik farností *děkan* (*vikář*).

Diecése skládá se z určitého počtu děkanských obvodů (*vikariátů*). Vrchním pastýřem duchovním je v diecési *biskup*, ustanovený papežem. Mimo správu diecése přísluší mu zvlášť udělovati svaté biřmování a svěcení kněžstva, světit kostely a oleje pro svaté obřady. Pro své věřící posílá „pastýřské listy“. Poradním jeho sborem je *konsistoř*. Přední biskup v zemi sluje *arcibiskup*.

Církve. Všechny diecése na celé zemi řídí a spravuje jako nejvyšší pastýř duchovní *římský papež* (papa = otec). Sluje tak, protože jak otec pečuje o spasení veliké rodiny katolických křesťanů. Proto máme k němu lnouti s úctou, láskou a poslušností jako děti k otci svému. Říká se mu „*Svatý otec*“, protože je zástupcem Krista Pána. Čestným odznakem papežovým je tiara neboli trojkoruna a klíče ve znaku; papežský prapor je barvy zlatostříbrné.

„*Tam, kde strní církev týmě.*“ Papežským sídlem v Římě je *palác Vatikán*. Papežský úřad sluje *Svatá stolice*, papežský vyslanec *nuncius*. Časem svolává papež všechny biskupy k důležité poradě na *církevní sněm*. Pravidelně je poradním sborem pape-

žovým 70 *kardinálů*. Po smrti papežově mají kardinálové právo zvoliti papeže nového. Na potřeby nejvyšší správy církevní přispívají věřící *svatopetrským halířem*. — Jak se jmenuje nynější papež? Kolikátý je to nástupce apoštola Petra?

„ABYS APOŠTOLSKÉHO PASTÝŘE NEJVVYŠŠÍHO
A VŠECHNY ŘÁDY DUCHOVNÍ
VE SVATÉM NÁBOŽENSTVÍ ZACHOVATI RÁČIL,
TĚ PROSÍME, USLYŠ NÁSI“

22. CÍRKEV PÁNĚ — OBECNÁ NEBOLI KATOLICKÁ.

Božský Velepastýř „chce, aby všichni lidé (bez rozdílu věku a stavu) byli spasení a přišli k poznání pravdy“. (1. Tim. 2, 4.) Proto založil církev a řekl: „Kdo uvěří a pokřtěn bude, bude spasen; kdo však neuvěří, bude zavržen.“ (Marek 16, 16.) Je tedy církev Páně *pro všechny lidi povinná*. — Apoštolů a jejich nástupce rozeslal Kristus Pán do celého světa ke všem národům. A ejhle, nesčíslný zástup ze všech národů a pokolení a jazyků je v nebi před trůnem Beránkovým. (Zjev. 7, 9.) Přivedla je tam církev, protože je světová, všennárodní, *pro všechny národy vhodná*. — Stojí pevně jako na skále. „Brány pekelné ji nepřemohou.“ (Mat. 16, 18.) Tak zůstane pod ochranou Páně *po všechny časy nerozborná „do skonání světa“*. (Mat. 28, 20.)

54. Proč říkáme církvi Páně „obecná“ neboli „katolická“?

Církvi Páně říkáme „obecná“ neboli „katolická“, protože ji Kristus založil pro všechny lidi, národy a časy až do skonání světa.

Do církve katolické se nečítají: 1. *Nepokřtění* (pohané, mohamedáni, Židé). — 2. *Pokřtění jinověrci* a ti, kdož od církve katolické odpadli nebo z ní byli vyloučeni. — 3. *Křesťané rozkolní*; ti neuznávají papeže za svou nejvyšší hlavu duchovní; k nim patří zvláště pravoslavní.

55. Kdo náleží do církve katolické?

Do církve katolické náleží všichni pravověrní křesťané, kteří uznávají římského papeže za svou hlavu duchovní.

Katolíci různých obřadů. Katolíci křesťané konají služby Boží většinou římským obřadem v jazyku latinském; ti slují *římszí katolíci*. — Jiní katolíci křesťané užívají obřadu řeckého a slují *katolíci řečí*.

56. Proč říkáme církvi obecné „římskokatolická“? Církvi obecné říkáme „římskokatolická“, protože její hlavou je římský papež.

„Jděte do celého světa“ (Marek 16, 15.), poručil Pán Ježíš apoštolům. Srdečně mu záleží na tom, aby se království jeho šířilo. Proto odcházejí horliví učedníci Páně z vlasti na misie do krajín jinověrců a za moře mezi pohany (*misie zámořské*). Hodní věřící podporují ty snahy almužnou a modlitbou. I děti mohou a měly by k tomu pomáhati v *Díle svatého děství Páně a v Díle šíření víry*. Kterak pomohu já?

23. CÍRKEV PÁNĚ TOLIKO JEDNA.

Kristus Pán mluvil vždy o jediné toliko církvi. „Vzdělám církev svou“, řekl Petrovi. (Mat. 16, 18.) Připravoval jedno „království Boží“ na zemi. Určil a stanovil: „Bude jeden ovčín a jeden pastýř.“ (Jan 10, 16.) Proto věřili apoštolé: „*Jeden Pán, jedná víra, jeden křest*“ (Efes. 4, 5.) a tudíž JEDNA CÍRKEV.

57. Proč je pravá jenom jedna církev?

Pravá jest jenom jedna církev, protože Ježíš Kristus jenom jednu církev založil.

Církev Páně musí býti apoštolská, protože svou církev svěřil Kristus apoštolům. Apoštolé hlásali učení Páně; apoštolé udělovali svátosti Páně; apoštolé vedli místo Pána duchovní správu vě-

řících; jen apoštolům slíbil Kristus, že s nimi bude do skonání světa. Pravá je tedy jenom ta církev, která má *apoštolské učení, svátosti a představené*.

58. Po čem je nejsnáze poznati pravou církev Páně? Pravou církev Páně je nejsnáze poznati po tom, že je apoštolská.

Pro svou církev vyvolil, vysvětil a ustanovil Kristus apoštoly. Apoštolé vysvětili za své nástupce biskupy. Nástupcové těch biskupů vysvětili dnešní biskupy církve katolické: každý z nich je tedy *apoštolský vysvěcen*, nadto pak od papeže, nástupce apoštola Petra, potvrzen a trvá s ním ve spojení. *Římský papež a biskupové takto vysvěcení a s papežem sjednocení jsou tedy řádnými nástupci sv. apoštolů.*

59. Která jen církev jest apoštolská? Jen církev římskokatolická jest apoštolská, protože jen její představení (papež a biskupové) jsou řádnými nástupci apoštolů.

Ostatní náboženské společnosti pokřtěných povstaly teprve po době apoštolské odpadem anebo rozkolem od církve katolické. Je jich mnoho a říkají sobě také „církev“. *Žádná z nich nemá však řádných nástupců apoštolských za představené.* Nejvíce jim všem chybí nástupce apoštola Petra, římský papež. „*Církev je tam, kde je Petr.*“ (Sv. Ambrož ✕ 397.)

„Aby všichni jedno byli“, modlil se Pán Ježíš při poslední večeři. (Jan 17, 21.) Od starodávna snažili se papežové přivést všechny rozkolné a zbloudilé křesťany k jednotě svaté víry v pravé církvi. (Unie = jednota.) O sjednocení národů slovanských pracuje zvláště *Apoštolů sv. Cyrila a Metoděje* se sídlem na Velehradě (Welehrad). Tam se konají na ten účel světové sjezdy unionistické.

„ABYS VŠECHNY ZBLLOUDILÉ
K JEDNOTĚ SVATÉ VÍRY NAZPĚT POVOLAL
TĚ PROSÍME, USLYŠ NÁS!“

24. CÍRKEV PÁNĚ — SVATÁ.

Kristus, Bůh-člověk nejsvětější, založil církev, aby vedla lidi k věčnému spasení. To koná církev tím, že hlásá světu svaté pravdy, posvěcuje věřící modlitbou, službami Božími a zvláště svátostmi, a vede je k plnění svatého zákona Božího. Tak každý člen církve může a má být svatý. „*Věřím ve svatou církev obecnou.*“

60. Proč říkáme církvi katolické „svatá“?

Církvi katolické říkáme „svatá“, protože má svatého zakladatele, účinné prostředky k svatému životu a mnoho světců zázraky osvědčených.

„**Buďte svatí!**“ (3. Mojž. 11, 44.) Z vůle Páně učí a vede nás církev, „abychom, odřeknouce se bezbožnosti a světských žádostí, střízlivě, spravedlivě a pobožně živi byli na tomto světě.“ (Tit. 2, 12.) Tak žili první křesťané. Proto se původně jmenovali „svatí“. (Kol. 1, 2.) *Nejkrásnějším květem v zahradě církve svaté byla již tehdy dobročinná láska.* „Hleďte, jak se milují“, říkali o křesťanech pohané. Takové chce mítí Kristus Pán své učedníky všechny.

61. Čím se hlavně jeví svatost učedníků Páně?

Svatost učedníků Páně se jeví hlavně milosrdnou láskou. „**Synáčkové, přikázání vám nové dávám, abyste se milovali vespolek, jako jsem já miloval vás. Z toho pozná svět, že jste moji učedníci, budete-li mítí lásku jedni ke druhým.**“ (Jan 13, 34. 35.)

„**Koukol mezi pšenící**“ (Mat. 13, 25.) ukázal se hned mezi dvanácti apoštoly a v prvotní církvi jerusalemské. (Sk. ap. 5, 2.) Podobně byli a jsou v církvi *členové nehodní*, protože nežijí podle toho, čemu církev učí, co k posvěcení života nabízí a co přikazuje. Daleko více však než koukole hříchu bylo a je v církvi vzácné úrody pšeničné. Čím je kdo vzdě-

lanější, tím důkladněji zná světlé stránky církevních dějin a církevního života. A čím hodnější katolík, tím pravdivěji se modlí: „Věřím ve svatou církev obecnou.“

25. KATOLICKÁ CÍRKEV JE NEOMYLNÁ.

Kristus, „světlo světa“ (Jan 8, 12.) zvěstoval evangelium, aby nám ukázal cestu do nebe. Ten svůj úřad učitelský odevzdal apoštolům a jejich nástupcům. Také jim slíbil: „Budu prosit Otce, a (místo mne) dá vám jiného Těšitele, Ducha pravdy, aby s vámi zůstával na věky.“ (Jan 14, 16. 17.) Apoštolu Petrovi pak připověděl: „Prosil jsem za tebe, aby neoslábla víra tvoje, a ty obracej a utvrzuj bratry své!“ (Luk. 22, 32.) Tak Kristus *slíbil a zajistil své církvi dar neomylnosti.*

62. *V čem záleží dar neomylnosti?*

Dar neomylnosti záleží v tom, že církev nemůže se mýlit v učení o víře a mravech.

63. *Komu v církvi přísluší dar neomylnosti?*

Dar neomylnosti přísluší v církvi papeži, když buďto sám anebo spolu s biskupy ohlašuje pro celou církev rozhodnutí o víře a mravech.

Dobře rozeznávej! Římský papež není neomylný ve svém vědění světském, ani když o některé pravdě svaté se vyslovuje soukromě. Je neomylný jenom tehda, když *slavnostně, totiž pro celou církev zřazně jednou pro vždy rozhoduje, co máme věřit nebo konat.* V tu chvíli ho chrání Duch svatý od omylu. — Taktéž neomylně rozhoduje o víře a mravech *obecný sněm církevní, papežem potvrzený.*

„Církev, sloup a základ pravdy.“ (1. Tim. 3, 15.) Tak se věřilo v církvi od starodávna. „Řím promluvil, spor ukončil.“ (Sv. Augustin * 430.) Na církevním sněmu Vatikánském r. 1870 byla neomylnost

nost papežova prohlášena výslovně za článek víry.
— Bohu díky! „Vím, komu jsem uvěřil.“ (2. Tím.
1, 12.)

26. KATOLICKÁ CÍRKEV — SAMOSPASITELNÁ.

„Já jsem cesta a pravda a život; nikdo nepřichází k Otci, leč jen skrze mne.“ (Jan 14, 6.) Aby všichni mohli do nebe, odevzdal Kristus svou duchovní moc apoštolům a jejich nástupcům. Jen církev katolická nařídil tedy, aby hlásala lidem Boží pravdu, pomáhala věřícím k svatému životu a vedla je po cestě k nebi. Církev katolická je samospasitelná.

64. *Proč církev katolická sluje „samospasitelná“?*
Církev katolická sluje „samospasitelná“, protože jen ona sama dostala od Krista Ježíše plnou moc, aby vedla lidi k věčnému spasení.

Slovo „samospasitelná“ neznamená tedy: jistotně bude každý spasen, kdo náleží do církve katolické; ani neznamená: každý bude na věky ztracen, kdo žije mimo církev katolickou; nýbrž znamená: *nemůže býtli spasen, kdo vlastní těžkou vinou do církve katolické nenáleží.* Tak je třeba rozuměti větám: „Nemůže Boha míti za Otce, kdo by neměl církev za matku.“ (Sv. Cyprián, biskup mučedník * 258.) „Kdo se odlučuje od církve, odlučuje se od Krista.“ (4. sněm Lateranský r. 1215.)

65. *Kdo může býtli spasen mimo církev katolickou?*
Mimo církev katolickou může býtli spasen, kdo žije mimo ni bez vlastní viny, hledá však upřímně pravdu a plní svědomitě vůli Boží, jak ji poznává.

Tak může býtli spasen pokřtěný jinověrec, ano i člověk nepokřtěný. Hřích dědičný může tomuto býtli odpuštěn křtem žádosti. Těžký hřích osobní může tomuto i onomu býtli odpuštěn dokonalou lítostí. Ostatně však chybí jim všem mnoho prostředků, aby došli spasení snáze a jistěji. Mimo správné a úplné

učení chybívá zejména mše svatá, svátost oltářní, kněžské rozžehnutí a poslední pomazání.

Svatá církev — máti naše. Vroucněji než hodná matka své děti - miluje nás Kristus Pán. Jeví nám to zvláště skrze duchovní správce svoji církve. Oni nás ve jménu Páně živí slovem Božím a chlebem andělským, vychovávají nás v bázní Boží a pečují o naše spasení i po smrti. Proto říkáme církvi „máti naše“. A od znovuzrození křestního jsme dětmi jejími. S radostí opakovala sv. Terezie na smrtelném loži několikrát: „Jsem dcerou církve katolické!“

BOHU DÍKY, ŽE NÁLEŽÍM DO CÍRKVE SVATÉ!
ZŮSTANU DO SMRTI KATOLÍKEM,
A TO VĚŘÍCÍM A POSLUŠNÝM!
PETROVĚ SKÁLE VĚRNĚ A STÁLE!

27. VĚŘÍM V OBCOVÁNÍ SVATÝCH.

Svatý je, kdo je v nebi nebo v očištění, anebo kdo je v posvěcující milosti na zemi. Ale i každý jiný člen církve katolické sluje „svatý“, protože je svatým křtem posvěcen a k svatosti povolán. *Všichni svatí patří k sobě jako členové jedné rodiny, jedné společnosti, jedné obce.* Tomu se říká „obcování svatých“.

66. *Kdo náleží k obcování svatých?*

K obcování svatých náleží pravověřící na zemi, duše v očištění a svatí v nebi.

Jsmo „spoluobčané svatých“. (Efes. 2, 19.) Zásluhy dobrých skutků, které konají členové církve, jsou jakoby *společným majetkem*, z něhož má částečný užitek a podíl každý člen. Pro deset spravedlivých byl Hospodin ochoten prominouti trest hříšným obyvatelům Sodomy. (1. Mojž. 18, 32.) Pro zásluhy vyvolených ukrátká Bůh soužení před koncem světa. (Mat. 24, 22) Dobré skutky hodných věřících a zásluhy světců v nebi mohou nehodným zadržení trestající ruku Boží a zjednatí leckomu z nich milost polepšení.

67. *V čem záleží obcování věřících na zemi?*

Obcování věřících na zemi záleží v tom, že všichni jsme účastni užiték mše svaté, modlitby a jiných dobrých skutků veškeré církve.

Účast neboli podíl je tím větší, když modlitbu, dobrý skutek anebo mši svatou výslovně za někoho obětujeme. „Modlete se za sebe vespolek, neboť mnoho může usilovná modlitba spravedlivého.“ (Jak. 5, 16)

S dušemi v očistci záleží naše obcování v tom, že duším v očistci pomáháme, ony pak za nás u Boha prosí. — Svatí v nebi o nás vědí, protože stále patří na Boha vševědoucího; v něm vidí jako v zrcadle, co jim Bůh sdělit chce. — Naše obcování se svatými v nebi záleží v tom, že svaté o přimluvu vzýváme, oni pak za nás u Boha prosí neboli orodují.

28. ÚCTA SVATÝCH.

K svatým v nebi náleží: vyvolení, které Bůh za živa nebo po smrti oslavil zázraky a které církev zapsala do seznamu blahoslavených anebo svatých, abychom je uctívali; - svatí andělé a Královna andělů i všech svatých, Panna Maria; - duše dětí, které umřely v křestní nevinnosti; - duše dospělých, kteří zesnuli v posvěcující milosti a za své hříchy dosti učinili pokáním na zemi a utrpením v očistci. - *Bohu se kláníme a k němu se modlíme, svaté ctíme a vzýváme.*

68. *Proč máme ctít svaté v nebi?*

Svaté v nebi máme ctít, protože jsou to přátelé Boží, Bohem samým oslavení.

Svatí v nebi - vzory naše. *Památne dni svatých* jsou označeny v církevním kalendáři. Společným svátkem světců známých i neznámých je *den 1. listopadu*. Nejslavnější z nich jsou zahrnuti v *litanii ke všem svatým*. — Je velmi prospěšno čísti *životopisy svatých*, abychom se příkladem jejich povzbudili k dobrému. *Znáš životopis sv. patrona svého?* — Čím vroucněji svaté ctíme a následujeme,

tím účinněji za nás orodují. Časem dějí se na přimluvu jejich i zázraky.

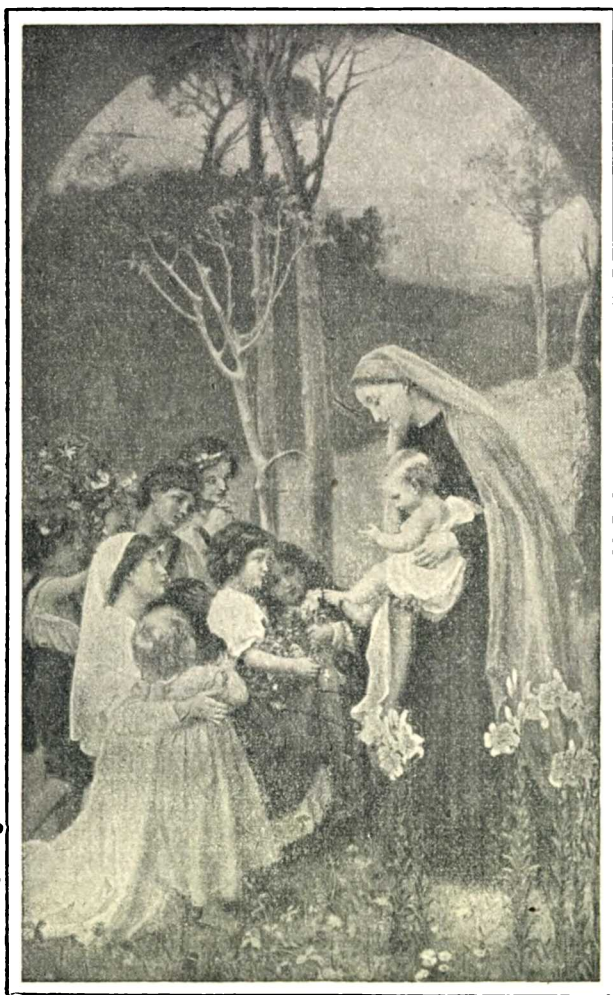
Svatí v nebi - přátelé naši. Svati *milovali své bližní za živa na zemi*. Proto se přimlouval u Boha: Job za své přátele (Job 42, 8.), Abraham za obyvatele Sodomy, Mojžíš za lid izraelský (2. Mojž. 32, 31.), Panna Maria za snoubence v Kaně Galilejské. — *Ještě více milují nás nyní v nebi*. „Tento jest milovník bratří, který se mnoho modlí za národ a za všechno město svaté: Jeremiáš, prorok Boží.“ (2. Mach. 15, 14.) — *Jejména pamatují na nás* oni svatí, kteří jsou nám blízcí jako andělé strážní, jako apoštolé naší vlasti, jako krajané, jako patronové (kostelní, křestní, biřmovací) a jako příbuzní. Některé svaté vzýváme jako pomocníky ve zvláštních potřebách. Které na příklad?

69. *Proč máme nad ostatní svaté ctíti Pannu Marii?*
Nad ostatní svaté máme ctíti Pannu Marii, protože jest matkou Boží, ze svatých nejsvětější a svou přimluvou nejmocnější.

Královna všech svatých. Ježto svou přimluvou u Boha nejvíce zmůže, říkáme Panně Marii „panna mocná“, - „matka dobré rady“, - „uzdravení nemocných“, - „potěšení zarmoucených“, - „útočiště hříšníků“, - „brána nebeská“. - Které jsou svátky mariánské? Který den v týdnu je zvláště zasvěcen úctě Panny Marie? Které dva měsíce? Víš o Mariánské družině?

Svaté obrazy: kříž, sochy a malby. *Úcta jim prokazovaná se vztahuje na příslušné osoby v nebi*. Zvláště zasluhují naší úcty obrazy a sochy posvěcené. Jsou to většinou cenné památky dějinné aneb umělecké. Některé obrazy oslavil Bůh zázraky a vyslyšením modlitby: uctívají se na poutních místech. Pěkné svaté obrazy a kříž jsou nejlepší ozdobou katolického příbytku.

Svaté ostatky jsou tělesné pozůstatky světců Božích a různé památky po nich anebo po Kristu. Na příklad dřevo a hřeby z kříže Páně. Mnohé ze svatých ostatků oslavil Bůh zázraky. Když do hrobu

POD OCHRANU TVOU SE UTÍKÁME,
SVATÁ BOŽÍ RODIČKO!

proroka Elizea položili jiného mrtvého, ten ožil, sotva se mrtvé tělo dotklo kostí Elizeových. (4. Král. 13, 21) V Efesu činil Bůh divy neobyčejné skrze ruce Pavlovy, a mnozí nemocní ozdravěli, když jim byly přiloženy části oděvu sv. apoštola. (Sk. ap. 19, 11. 12.) — Proto jsou nám sv. ostatky ctihodny. *Jsou kde sv. ostatky u nás? Kde jsou hroby našich světců národních?*

SVATÁ MARIA, MATKO BOŽÍ, PROS ZA NÁS HŘÍŠNÉ!
SVATÍ CYRILE A METODĚJI, ORODUJTE ZA NÁS!
TY JSI DĚDIC ČESKÉ ZEMĚ, ROZPOMEŇ SE NA SVÉ PLÉMĚ!
SVATÝ PATRONE MŮJ, ZA MNE TY ORODUJ!

29. MUSIM UMŘÍTI.

V ráji nebylo smrti. Prvotním hříchem však Adam a Eva pozbyli nesmrtnosti tělesné nejen samí, nýbrž i my všichni, potomci jejich. „Prach jsi a v prach se vrátíš.“ (1. Mojž. 3, 19.) Tak musil umřít první člověk, a po něm „na všechny lidi přešla smrt, protože všichni jsme v Adamovi zhřešili“. (Řím. 5, 12.) *Smrt jest odloučení duše od těla.*

70. Co pravil Pán Ježíš o hodině smrti?

O hodině smrti pravil Pán Ježíš: „Buďte připraveni, neboť Syn člověka přijde v hodinu, kdy se nenadáte.“ (Luk. 12, 40.)

Na smrt je připraven, kdo žije v posvěcující milosti. „Od náhlé a nenadálé smrti vysvobod nás, Pane!“ Proč se tak modlíme? Leč ani náhlá smrt není věčným zlem pro toho, kdo je aspoň bez hříchu těžkého. — Vzácným je dobrodiním, může-li kdo zemřít svátostně zaopatřen. K zaopatření náleží sv. zpověď, sv. přijímání, poslední pomazání a papežské požehnání. Tak se umírá doslovně „s Pánem Bohem“. — „Spořádej dům svůj, neboť umřeš.“ (4. Král. 20, 1.) Opatrný spořádá zavčas i pozemské záležitosti své pro případ smrti. *Poslední vůle* neboli závěť se porizuje ústně anebo písemně.

V poslední hodinu při rozžaté hromnici: Bože, buď milostiv mně hříšnému! — Ježíši, v tebe věřím. Ježíši, v tebe doufám. Ježíši, tebe nade všechno miluji. — Pane Ježíši, přijmi ducha mého! — Ježíši, Maria, Josefe, vám daruji srdce své i duši svou. Stůjte při mně v posledním boji. S vámi ať odejde v pokoji duše má!

71. *Kam odchází duše hned po smrti?*

Hned po smrti odchází duše před Boží soud.

„Uloženo jest lidem jednou zemřítí, a potom bude soud.“ (Žid. 9, 27.) Posmrtný soud Boží sluje tajný nebo soukromý. *Po soudu soukromém přichází duše buď do očistce, nebo do nebe, anebo do pekla.*

„Blahoslavení, kteří umírají v Pánu, neboť skutky jejich jdou za nimi.“ (Zjev. 14, 13.) „Kéž bych umřel smrtí spravedlivých!“ (4. Mojž. 23, 10.) Žij tak, jako bys měl denně umřít, a žítí budeš blaze na věky.“ Pamatuj denně:

UMŘÍTI MUSÍM, ALE NEVÍM KDY.

VÍM VŠAK, ŽE BYCH NA VĚKY BYL NEŠTASTEN,

KDYBYCH UMŘEL VE HŘÍCHU TĚŽKÉM.

SVATÁ MARIA, MATKO BOŽÍ,

PROS ZA MNE HŘÍŠNÉHO

NYNÍ I V HODINU SMRTI MÉ. AMEN.

30. TĚLU DO HROBU PŘÍSLUŠÍ.

Zesnulému se zvoní umíráčkem. Na č? — Mrtvé tělo bylo stánkem nesmrtelné duše, posvěceno svátostmi a určeno k slavnému vzkříšení. Proto zasluhuje naší úcty. Tělo svátečně oděné položí se do rakve. Kterak? — U rakve hoří svíce, jako by pobízela k modlitbě: „A světlo věčné ať mu svítí!“

Pohřeb církevní se koná se sv. obřady. Kněz kropí zesnulého *svěcenou vodou*; říká při tom: „Rosou nebeskou kéž občerství duši tvou Bůh Otec, Syn a Duch svatý!“ Rosou nebeskou je Boží smilování. — Jménem zesnulého zpívá se *kající žalm*: „Smiluj se nade mnou, Bože!“ — *Hořící svíce* neseme při

pohřbu na znamení, že přejeme zesnulému světlo věčné blaženosti. — Jako vonný *dým a kadidla* má ze srdce stoupat k nebi naše přímluvná modlitba. — Nejvzácnější obřad pohřební je *zádušní mše svatá*. Jmenuje se „Rekviem“, protože tím slovem začíná: „Odpočinutí věčné dejž jim, Pane!“ — *Žbožně zúčastní se pohřbu je skutek milosrdný vůči pozůstalým a vůči zesnulému.*

Hrob. Mrtvé tělo katolického křesťana se pohřbívá do země. Tam se rozkládá v prach způsobem ne násilným a ne viditelným, nýbrž přirozeně a skrytě. Takový rozklad nejlépe vyhovuje lidskému citu živých. Tak byli pochováni Kristus, Panna Maria i první křesťané. Při tom zůstala církev dodnes a zakazuje přísně svým členům *dát se po smrti spálit*, poněvadž je to způsob pohanský. Neuposlechnutí toho zákazu by znamenalo, chtít umřít ve hříchu. Takovým se odpírá po smrti církevní doprovod.

Hřbitov, „svaté pole“. Za prvních dob křesťanských se pochovávalo tam, kde se věřící scházeli na služby Boží. Později se pohřbívalo kolem kostela. Věřící toužili být i po smrti co nejblíže oltářů. A živí chtěli své zesnulé stále mít na očích, aby na ně při službách Božích pamatovali. — *Právo na pohřbení v posvěcené části hřbitova přísluší jen tomu, kdo zemře jako řádný katolík.* — Každý hřbitov je místo úctyhodné, zejména, je-li posvěcen i církevně. Byl by to hřích, rušit tam povinný klid, anebo svévolně hroby poškozovat.

31. OČISTEC.

☞ **Jest očistec.** To znali ze zjevení Božího již věřící Starého zákona. Proto se za mrtvé modlili a přinášeli za ně oběti. „*Svaté a spasitelné jest modliti se za mrtvé, aby hříchů byli zproštěni.*“ (2. Mach. 12, 46.) V Novém zákoně věřila církev svatá v očistec od počátku; proto se modlivala za zesnulé. Sv. Monika († 387) prosila před smrtí: „Pochovejte tělo mé kde chcete, jen za to vás prosím, abyste na mne pamatovali při oltářů Páně.“

72. *Kdo přijde do očištky?*

Do očištky přijde, kdo zemře v Boží milosti a má ještě trpět za hříchy.

I po odpuštění hříchu zbývají pravidelně *časné tresty* Boží. Ty dlužno vytrpět, nebo je nahradit dobrými skutky „za pokání“. Pokání za živa nedokončené trpí duše v očištky. „Ukrutný je plamen pálí, že se hříchů nedokály.“

73. *Co trápí duše v očištky?*

Duše v očištky trápí veliké teskno po Pánu Bohu a rozličné tresty časné.

Jsou to tresty velmi bolestné, větší nebo menší, delší nebo kratší, podle zasloužení. Duše v očištky jsou ubohé a zasluhují účinné lásky naší; proto jim něžně říkáme „*dušičky*“. *Z očištky dostávají se do nebe. Poslední vyjdou z očištky v soudný den.*

74. *Čím pomáháme duším v očištky?*

Duším v očištky pomáháme modlitbou a jinými dobrými skutky, zvláště pak obětí mše svaté.

„Smilujte se nade mnou aspoň vy, přátelé moji, neboť ruka Páně dotkla se mne!“ (Job 19, 21.) Hodný věřící pamatuje s účinnou láskou na všechny, „kteří nás předešli se znamením víry“, jmenovitě na ty, kteří umřeli jemu: *všelico si za dušičky odepře, prokáže na jejich úmysl milosrdenství živým, každodenně se za zesnulé modlí, věnuje dušičkám odpustky, obětuje za ně sv. přijímání a zvláště mši svatou.* „Kdykoli se slouží oběť mešní, spěchají andělé otevřít žalář očištkový.“ (Sv. Jan Zlatoústý * 407.)

Na dušičky vzpomínejme! Zvláště večer, v památný den úmrtí nebo jmenin zesnulého, na hřbitově a po každé v kostele. Výroční *Památka dušiček* se koná po svátku Všetech svatých. Večer předtím se rozžihají světla na hrobech; v srdci má světlo svítit každodenně; co to znamená?

„ODPOČINUTÍ VĚČNÉ DEJŽ JIM, PANE,
A SVĚTLO VĚČNÉ AŽ JIM SVÍTÍ!“

32. O PEKLE.

Jest peklo. První se tam dostali pyšní andělé — zlí duchové. *Kdo je tam z lidí?* „Každý strom, který ne-nese ovoce dobrého, bude vyřat a hozen do ohně.“ (Mat. 7, 19.) Do ohně se hází „suchá ratolest“. (Jan 15, 6.) Kdo se podobá suché ratolesti? Ven do tmy byl uvržen pozvaný, jenž neměl „roucha svatebního“. (Mat. 22, 12. 13.) Co je svatebním rouchem duše? — *V soudný den se dostanou zavržení do pekla i s tělem.*

75. *Kdo přijde do pekla?* ☹

Do pekla přijde, kdo zemře ve smrtelném hříchu.

Pán Ježíš pravil o pekle: 1. *že je tam temno, pláč a skřípění zubů* (Mat. 22, 13.); — 2. *že zavržení se mučí v plameni a že červ jejich neumírá* (Luk. 16, 24. — Marek 9, 43.); — 3. *že při posledním soudu řekne zavrženým: „Odejděte ode mne, zlořečení, do ohně věčného.“* (Mat. 25, 41.) — *Temnem se rozumí odloučení od Boha, „světla věčného“.* - *Pláčem se rozumí pozdní, beznadějná lítost.* — *Červem duše se rozumí probuzené svědomí.*

76. *Co trápí zavržene v pekle?*

Zavržené v pekle trápí odloučení od Boha a oheň věčný.

Pamatuj! „Kdo sestupuje do pekla za živa, nedostane se tam po smrti.“ (Sv. Bernard.) Jak to? „Vcházejte těsnou branou, neboť široká brána a prostranná cesta vede k zahynutí, a mnoho je těch, kteří jdou po ní.“ (Mat. 7, 13.) Bůh mne opatruj od takové cesty! „Hrozné jest upadnouti do rukou Boha živého.“ (Žid. 10, 31.) „Ať nás nezžehne věčný plamen, uchovej nás, Jezu Kriste. Amen.“

„OD VĚČNÉ SMRTI
VYSSVOBOD NÁS, PANE!“

33. O NEBI.

Jest nebe. Za odměnu se tam dostali svatí andělé. S Kristem vstoupily do nebe duše svatých z před-

pekli. Hned po smrti přichází do nebe duše toho, kdo zemřel neposkvrněný v křestní nevinosti, anebo kdo na zemi časné tresty za své hříchy buď vytrpěl, anebo dobrými skutky odčinil. Duše jiných v Pánu zesnulých přicházejí do nebe přes očistec. *V soudný den se dostanou všichni svatí do nebe i s tělem.*

77. Kdo přijde do nebe?

Do nebe přijde, kdo zemře v Boží milosti a nemá co trpěti za hříchy.

Pán Ježíš o nebi: že dobrý a věrný služebník vejde v radost Pána svého (Mat. 25, 21.); že je tam jakoby večere veliká, při které Pán bude sám posluhovat (Luk. 12, 37.), a že blaženost nebeská bude trvat věčně. (Jan 16, 22. — Luk. 10, 42.) „Radujte se a plesajte, neboť vaše odplata je hojná v nebesích.“ (Mat. 5, 12.)

Apoštolé o nebi. *Sv. Jan evangelista:* „Ejhle, stánek Boží s lidmi a on, Bůh, přebývatí bude s nimi a setře všelikou slzu s očí jejich, a smrti už nebude, ani zármutku, ani bolesti, neboť první věci pominuly.“ (Zjev. 21, 3. 4.) — *Sv. Pavel:* „Oko nikdy neuzřelo, ani ucho nezaslechlo, ani mysl lidskou nenapadlo, co Bůh připravil těm, kteří ho milují.“ (1. Kor. 2, 9.) Svatí tam vidí Boha „tváří v tvář“. (1. Kor. 13, 12.) — Proto říkáme, že jim v nebi svítí „světlo věčné“. *Čím kdo byl za živa světější, tím bude v nebi blaženější.* Neboť „kdo hojně rozsévá, hojně také bude sklízeti“. (2. Kor. 9, 6.)

78. Co blaží svaté v nebi?

Svaté v nebi blaží patření na Boha a pokoj věčný.

Pozdvihni se, duše, z prachu, zalet k rajským končinám! „O, jak se těším, až zaslechnu lahodné slovo: vejdí v radost Pána svého! To mi zasvitne krásný, blažený den, jenž nebude mít večera.“ Tak umíral sv. Augustin r. 430. „Uvidíme se opět“, psal krátce před smrtí sv. Alois své matce, a skonával se slovy žalmu (121, 1.): „Zaradoval jsem se, když

mi řečeno bylo: Půjdeme do domu Božího.“ (* 1591.)
Mohu se tak těšiti já?

„ABYS MYSLI NAŠE K NEBESKÝM ŽÁDOSTEM
POZDVIHNOUTI RÁČIL, TĚ PROSÍME, USLYŠ NÁS!“

34. SOUDNÝ DEN.

Víra i věda nás učí, že všemu lidstvu nastane kdysi den poslední. Kdy to bude, ví jediný Bůh. V ten den bude Ježíš Kristus všechny lidi soudit. Sám předpověděl, co bude soudnému dni předcházet a co se v soudný den s námi stane.

79. *Co máme věřiti o soudném dni?*

O soudném dni máme věřiti, že Ježíš Kristus vzkřísí všechny mrtvé, přijde viditelně s nebe na zem a bude nás veřejně soudit.

„**Věřím v těla vzkříšení.**“ „Přichází hodina, kdy všichni, kteří jsou v hrobech, uslyší hlas Syna Božího, a půjdou ti, kteří dobře činili, na vzkříšení života, ti však, kteří zlé páchali, na vzkříšení soudu.“ (Jan 5, 28. 29.) Na vzkříšení se těšili už věřící ve Starém zákoně. (2. Mach. 7, 11.) Že vzkříšení je možné, dokázal Kristus Pán zvláště tím, že sám sebe vzkřísil z mrtvých. — Tělo po vzkříšení bude nesmrtelné. Svatí je budou mít podobno oslavenému tělu Páně. (Filip. 3, 21.) *Čím duše za živa světější, tím tělo vzkříšené krásnější. Zvláště oslaveno bude tělo posvěcené svatým přijímáním.*

„**Odtud přijde soudit živých i mrtvých.**“ Kristus Pán přijde s nebe *viditelně jako Bůh-člověk*: „Uvidíte Syna člověka přicházeti v oblaku nebeském.“ (Mat. 26, 64.) - Ten Ježíš, který se vznesl od vás do nebe, zase přijde tak, jako jste ho viděli odcházeti. (Sk. ap. 1, 11.) — „Ejhle, Hospodin přijde, a všichni svatí (andělé) s ním.“ (Zach. 14, 5.) — Soud neboli rozsudek pronese Pán veřejně. Bude to tedy soud *veřejný aneb obecný*; také mu říkáme „*soud poslední*“

Jak nám bude v soudný den. „Tehdy státi budou spravedliví s velikou důvěrou proti těm, kteří je kdysi sužovali; ti pak budou z duše sklíčené hořekovati: To jsou ti, kteří nám byli kdysi na posměch a které tupiti bylo naším zvykem. My nemoudří měli jsme život jejich za nesmysl. Ejhle, kterak jsou připočteni k synům Božím a mezi svatými jest úděl jejich.“ (Moudr. 5, 1. 3—5.)

„Věřím v život věčný.“ Při smrti odchází na věčnost duše člověka, *po soudu posledním bude žít věčně celý člověk s duší i s tělem. Život věčný je v nebi a v pekle.* Dvě cesty vedou na věčnost ke dvojí bráně. (Mat. 7, 13. 14.) Ke které bráně směřuji já? Kde domov můj?

„NEBESKÉ JE DVORSTVO KRÁSNÉ,
BLAZE TOMU, KDŮ TAM DOJDE,
V ŽIVOT VĚČNÝ, OHĚŇ JASNÝ
SVATÉHO DUCHA. KYRIE ELEISON!“

ČÁST DRUHÁ. — HLEĎ SI MILOSTI BOŽÍ!

„Nikdo nepřichází k Otci, leč jen skrze Mne.“ (Jan 14, 6.) — „Dobrotivý je Hospodin těm, kteří doufají v něho.“ (Pláč. 3, 25.)

35. MILOST BOŽÍ.

Co je milost Boží. Do nebe se dostane, jen kdo je svatý. *Svatým se státí nemůže nikdo vlastní silou.* Bůh nejvyšší dobrotivý a milosrdný je však ochoten nás pro nebe posvětit a nám do nebe pomáhat. Když Bůh někoho pro nebe posvětit, anebo mu osvětlením a posilou do nebe pomáhá, je to *nezasloužené dobrodiní neboli milost Boží.*

Kristus nám ji zasloužil. Milost Boží dostali pro sebe a pro všechny své potomky první lidé. Prvotním hříchem však milosti Boží pozbyli. S nimi pozbyli milosti Boží také jejich potomci, tedy všichni lidé. Všem lidem zasloužil milost Boží poznovu Ježíš Kristus svou smrtí na kříži.

Milosti Boží je potřeba k spasení. Člověk slabý nic nezmůže, když mu Pán Bůh nepomůže. Bez Boha ani přes práh noha. „V něm žijí jsme a hýbáme se i trváme.“ (Sk. ap. 17, 28.) Tak ve věcech časných. — Pro věčné spasení nejsme dostateční ani v Pána Ježíše uvěřit (1. Kor. 12, 3.), tím méně pak sami se hříchu zbavit a pro nebe se posvětit.

80. *Jak je milosti Boží potřeba k spasení?*

Milosti Boží je k spasení potřeba nevyhnutelně. Pán Ježíš řekl: „Nikdo nepřichází k Otci, leč jen skrze mne. Beze mne nic nemůžete činiti“ (pro nebe. Jan 14, 6. a 15, 5.)

Duch svatý ji rozdává. Milost Boží, od Krista Ježíše pro všechny lidi zasloužená, jest jako poklad nesmírné ceny. Z toho pokladu rozdává neboli rozděluje milost Boží Duch svatý. (1. Kor. 12, 11.) Nám se milosti Boží od něho dostává zvláště, když přijímáme svátosti a když se modlíme. — *Milost Boží je dvojit: posvěcující a pomáhající.*

36. MILOST POMÁHAJÍCÍ.

Duch svatý pomáhá. Hříchem prvotním se rozum lidský zatemnil a vůle se naklonila k zlému. Duch svatý mě *osvětluje a povzbuzuje* hlasem svědomí, napomenutím rodičů, slovem Božím, dobrou knihou, dobrým příkladem bližního, výstražnou příhodou. — Co mi při tom dobrého napadne a k čemu pocítím chuť, k tomu mi Duch svatý *dává sílu*. „Pracoval jsem, ale nikoli já, nýbrž milost Boží se mnou“, napsal sv. Pavel. (1. Kor. 15, 10.) A jindy zase: „Vše mohu skrze toho, jenž mě posiluje.“ (Filíp. 4, 13.)

81. *Kterak nám pomáhá milost pomáhající?*

Milost pomáhající nám pomáhá tak, že nás osvětluje, povzbuzuje a posiluje, abychom dobré poznali a zlého se varovali.

Pomáhá každému. „Pojď za mnou!“ — uslyšel celník Leví, a z celníka se stal apoštol Matouš; totéž slovo, řečené k bohatému jinochovi, zůstalo bez účinku. (Mat. 9, 9. a 19, 21.) Proč? — Oběma lotrům nabízel milost Duch svatý, když na kříži umírali blízko Pána; jeden se obrátil, druhý zatvrzele zůstal ve hříchu. Proč? — Každému se dostává za živa na zemi pomáhající milosti tolik, *kolik potřebuje k spasení, ale každému milost Boží nepomůže.*

82. *Komu jen pomůže milost pomáhající?*

Milost pomáhající pomůže jen tomu, kdo ji ochotně přijímá a s ní věrně spolupůsobí.

Nadarmo pomáhá Duch svatý tomu, kdo jeho milosti odpírá. „Jerusaleme, Jerusaleme! Kolikrát jsem

chtěl shromáždit tvé děti, jako shromažďuje slepice pod křídla kuřátka svá. Ale tys nechtěl!" (Mat. 23, 37.) „Stále se protivíte Duchu svatému“, vytýkal zatvrzelým Židům jáhen Štěpán. (Sk. ap. 7, 51.) *Miti k spasitelnému napomínání srdce zatvrzelé, je hřích proti Duchu svatému.* — „Milostí Boží jsem to, co jsem, a milost jeho mi daná nebyla marna.“ (1. Kor. 15, 10.) „Bratři, napomínáme vás, abyste milostí Boží nepřijímali nadarmo.“ (2. Kor. 6, 1.)

„Ejhle, stojím u dveří a tluku.“ (Zjev. 3, 20.) Ochotně otevřeli Duchu svatému apoštolé: opustili všechno a šli za Pánem. (Luk. 5, 11.) Otevřel Zacheus a přijal Pána s radostí. (Luk. 19, 6.) Otevřel Šavel: „Co chceš, Pane, abych učinil?“ (Sk. ap. 9, 6.) — *Otvíráš Duchu svatému ty?* — „Dnes, uslyšíte-li hlas jeho, nezatvrzujte srdce svého!“ (Žalm 94, 8.) „Poslechnu, co mi řekne Hospodin Bůh.“ (Žalm 84, 9.)

ČINY NAŠE, PROSÍME, PANE, VNUKNUTÍM SVÝM PŘEDCHÁZEJ A POMOCÍ SVOU PROVÁZEJ, ABY SE VŠECHNY NAŠE MODLITBY A PRÁCE TEBOU VŽDY POČÍNALY, A TEBOU POČATY, DOKONÁNY BYLY.

37. MILOST POSVĚCJÍCÍ.

Nejvzácnější dar Boží. Nedá se za živa pochopit a tím méně povědět, jak něco neskonale krásného a cenného je posvěcující milost neboli svatost. Kristus Pán o ní mluvil jen v podobenství. Zejména ji přirovnával k pokladu skrytému, k perle drahocenné (Mat. 13, 44. 46.) a k rouchu svatebnímu. (Mat. 22, 12.) Hned na úsvitě života jsme nabyli toho daru Božího svatým křtem. Tehdy nás Bůh ponejprv posvětil a přijal nás křestním znovuzrozením za své děti milé. (Viz ot. 89.)

V milosti posvěcující má člověk duši od hříchu těžkého čistou a nádherně krásnou. Jako je slunce vidět v rosné krupě, tak se obrazí v duši svatý Bůh, zvláštním způsobem v ní přítomný. (Jan 14, 23.) — Dobrotivý Bůh miluje všechny lidi, ale jednorozeného Syna svého miluje zvláštní láskou a nejvíce. (Mat. 3, 17.) Podobně svatý člověk sluje a jest Božím přítelem,

ba „miláčkem Božím“ (Jan 15, 15. a Řím. 1, 7.), je *Bohu zvláště milý*. — Host oděný rouchem svatebním směl se účastniti královské hostiny. (Mat. 22, 12.) Podobně člověk v posvěcující milosti má, jakožto svaté dítě Boží, *právo na nebeskou blaženost*. (1. Jan 3, 1.)

83. *Kterak nás posvěcuje milost posvěcující?*

Milost posvěcující nás posvěcuje tak, že nás očisťuje z hříchů a činí nás svatými, Bohu zvláště milými a k věčné blaženosti oprávněnými.

Živá ratolest. Duše v posvěcující milosti žije novým životem, podobá se živé ratolesti na vinném kmeni Páně a může nésti „ovoce mnoho“. (Jan 15, 5.) Ovocem jsou dobré skutky, záslužné pro nebe. Cokoli v posvěcující milosti vykonám dobrého, jako by se mi zapisovalo do „knihy života“ (Filip. 4, 3), jako by mně tím přibývalo „pokladu v nebi“ (Mat. 6, 20.), zasluhuji si nebeskou odměnu. *Svatý člověk je schopen konati skutky pro nebe záslužné*.

„Miláčkové, rostte v milosti“ (2. Petr 3, 17. 18.) *Posvěcující milosti přibývá každým skutkem dobrým*. Dobrým skutkem je mimo jiné zvláště slyšení pobožné mši sv. a přijímání svátosti, jmenovitě svátost oltářní. Po každém skutku dobrém je svatá duše krásnější, Bohu milejší, a má tedy právo na vyšší stupeň nebeské blaženosti. Proto „kdo je svatý, posvět se ještě!“ (Zjev. 22, 11.) — *Všedním hříchem se roucho svatosti jakoby poskvvrňuje*.

84. *Čím se pozbývá milosti posvěcující?*

Milosti posvěcující se pozbývá těžkým hříchem.

„Marnotratný syn“ — člověk ve hříchu těžkém. *Utratil nebeskou krásu* své duše, zahodil perlu drahocennou, zmařil roucho svatební. — *Utratil lásku Boží*; jemu zbývá jen milosrdenství a dobrota Otce nebeského, jenž „slunci svému velí vycházeti na dobré i na zlé“. (Mat. 5, 45.) — *Utratil právo na věčnou blaženost*; neboť pozbyl pokladu zásluh, podobá se suché ratolesti (Jan 15, 4. 6) a je pro nebe jako mrtev. Kdyby tak umřel; byl by na věky ztracen, zatracen. (Mat. 22, 15.) — „Věz a viz, jak

zlé a hořké jest opustiti Hospodina, Boha svého!"
(Jer. 2, 19.)

BLAZE DUŠI, DOKUD TUŠÍ,
ŽE V NÍ LÁSKA BOŽÍ DLÍ,
V JASNÉM ZDROJI VÍRY SVOJÍ
DOKUD NEBE ZRCADLÍ!

38. SVÁTOSTI A SVÁTOSTINY.

Kristus ustanovil sedmero svátostí. Jsou to *svatá znamení, která člověku zjednávají milost pro sedm nejvyšších potřeb na cestě do života věčného.* Ty potřeby jsou: znovuzrození pro nebe, posila proti nepřítelům spasení, chléb života věčného, obnova svatosti po hříchu těžkém, svaté umírání, kněží jako vůdcové k nebi a rodiče jako řádní zástupci Boží pro děti.

85. *Jak se jmenuje sedmero svátostí?*

Sedmero svátostí se jmenuje: křest, bířmování, svátost oltářní, pokání, poslední pomazání, svěcení kněžstva a sňatek manželský.

Které svátosti jsem už přijal? — *Jenom jednou za celý život lze přijmouti křest, bířmování a svěcení kněžstva, protože tyto tři svátosti udělují duši na věky zvláštní hodnotu neboli vtiskují nezměnitelná znamení.* — Jen z moci Krista Ježíše, nikoli z moci člověka, působí svátosti milost Boží. Ať uděluje svátost apoštol Petr nebo Pavel anebo Jidáš, Kristus uděluje. (Sv. Augustín)

* * *

Svátostiny jsou posvátné úkony, jež ustanovila církev, aby jimi některé předměty zasvětila pro služby Boží, aneb aby věřícím vyprosila Boží požehnání. K svátostinám (zásvětným a výprosným) náleží též zařehňávání, jímžto se odvrací zhoubný vliv zlých duchů.

Co se světi. *Pro služby Boží* zejména: kostel, oltář, zvon, křestní voda, olej křtěnců, nemocných a křížmo, popel, mešní roucho, kalich, hřbitov. - *Pro věřící* zvláště kříž, posvátná socha, obraz, medaile,

prsten, růženec, křída, hromnice, ratolesti Květné neděle, pokrmý a voda.

Při svěcení se modlí kněz, aby Bůh dopřál své milosti, ochrany a požehnání těm, kdož věci posvěcených budou zbožně užívatí. Zejména je radno zbožně a zkroušeně se žehnati *svěcenou vodou* doma nebo v kostele, aby nás Bůh ochránil od nebezpečí duše i těla.

39. CO NÁLEŽÍ K SVATÉMU KŘTU.

Kristus poručil o křtu svatém: „Učte všechny národy a křtěte je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“ (Mat. 28, 19.) — *Křest je svátost první*; neboť nepokřtěný nemůže platně přijmouti žádné svátosti jiné.

Za prvních dob církve křtívali se hlavně dospělí. Ke křtu se připravovali delší dobu, říkalo se jim *katechumeni*; přípravné učení slulo katechismus. Slavný křest dospělých býval hromadně ve svatvečer Zjevení Páně, na Bílou sobotu a v sobotu před Svatým Duchem. Na památku toho se svěťi podnes v ony dvě soboty *křestní voda*, chovaná ve křtitelně.

86. Co musí činiti, kdo křtí?

Kdo křtí, musí míti úmysl křtíti, na křtěnce liti vodu a při tom říkati: „Já tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“

Kdo může křtíti? Křtíti může katolický duchovní správce. V nevyhnutelné potřebě může křtíti každý člověk, a to i vodou nesvěcenou; vykoná však jen hlavní obřad (viz ot. 86.); ostatní svaté obřady se, možno-li, doplní potom v kostele.

Svaté obřady křestní. Při svatém křtu dostává křtěnec: 1. *jméno světce* na znamení, že má v nebi vzor a ochránce pro život; — 2. svěcenou „*sůl moudrosti*“ na znamení, že mu pravda Kristova má vždy chutnatí; — 3. *pomazání sv. olejem* na znamení, že

je zasvěcen službě Boží; — 4. *bílé roucho* na znamení, že ho Duch svatý oděl rouchem posvěcující milostí; — 5. *rozžatou svíci* na znamení, že mu v srdci má neustále hořet světlo svaté víry, naděje a lásky. — Nový člen církve se po křtu zapíše do *křestní matriky*.

87. K čemu jsou kmotrové pokřtěným?

Kmotrové jsou pokřtěným k tomu, aby jim pomáhali plnit křestní slib.

Kmotr anebo kmotra — skládá křestní slib za novorozené dítě a je spolu s rodiči jakoby *duchovním otcem anebo matkou pokřtěného*. Proto s ním nemůže vstoupit v manželství. Kmotři jsou spolupovinni pečovat o katolickou výchovu dítěte, zvláště když by osiřelo, nebo rodiče o tu výchovu nedbali. Proto smějí být kmotry *jen řádní křesťané katoličtí, a to věkem dospělejší*. Rodiče sami svému dítěti za kmotry být nemohou.

88. Co jsme slibili při svatém křtu?

Při svatém křtu jsme slibili, že se odříkáme ďábla, že zůstaneme věrni víře katolické a že podle té víry budeme žít do smrti.

Křestní slib obnovuje hodný katolík častěji, zvláště v den svých narozenin a jmenin, při sv. biřmování a po sv. přijímání. — A nezapomíná, co mu po sv. křtu bylo řečeno: *Přijmi roucho bělostné a hleď si je uchováti bez poskvrny, abys mohl v něm vstoupiti před soudný trůn Pána našeho Ježíše Krista*.

BOŽE MŮJ, DĚKUJI TI SRDEČNĚ, ŽE SE MI DOSTALO SVATÉHO KŘTU. ODŘÍKÁM SE ZNOVA ZLÉHO DUCHA I VŠECH SKUTKŮ JEHO I VEŠKERÉ NÁDHERY JEHO. VĚŘÍM V BOHA, OTCE VŠEMOHOUCÍHO, STVOŘITELE NEBE I ZEMĚ. VĚŘÍM I V JEZU KRISTA, SYNA JEHO JEDINÉHO, PÁNA NAŠEHO. VĚŘÍM I V DUCHA SVATÉHO. VĚŘÍM VŠECHNO, ČEMU UČÍ SVATÁ CÍRKEV KATOLICKÁ. V TÉTO VÍŘE CHCI ŽITI I ZEMŘÍTI. TROJEDINÝ BOŽE, TOBĚ ŽIJÍ, TOBĚ UMÍRÁM, TVŮJ JSEM ŽIV I MRTEV. AMEN.

40. KŘEST — NEJPOTŘEBNĚJŠÍ SVÁTOST.

89. Co působí svatý křest?

Svatý křest působí toto: 1. odpouští dědičný hřích; — 2. uděluje milost posvěcující; — 3. činí pokřtěného dítkem Božím a členem církve katolické.

Bohu díky! „Pohledte, jakou lásku nám Otec prokázal, totiž abychom *děťmi Božími* sluli; a my jsme jimi.“ (1. Jan 3, 1.) Proto sluje křest „svátost znovuzrození“, „koupel znovuzrození“. (1. Petr 1, 3. — Tit. 3, 5.) — Kristus jest jakoby „vinný kmen“. (Jan 15, 5.) Sv. křtem byli jsme pokřtěni, lemu jako ratoesi přivtěleni (Řím. 6, 5.) a tím zároveň i *přičlenění k církvi Páně. Členem církve katolické stává se každý, kdo je platně pokřtěn od kohokoliv.*

Sv. křtem se vliskuje pokřtěnému *nezrušitelné znamení*; proto smí člověk jen jednou býti pokřtěn. Dospělému se odpouštějí sv. křtem mimo hřích dědičný také všechny hříchy osobní; musí jich ovšem upřímně litovati. *S hříchy se zároveň odpouštějí všechny tresty Boží.*

90. Proč je křest nejpotřebnější svátost?

Křest je nejpotřebnější svátost, protože Kristus Pán řekl: „Nenarodí-li se kdo znova z vody a z Ducha svatého, nemůže vejíti do království Božího.“ (Jan 3, 5.)

Beze křtu nelze do nebe ani maličkému dítěti. Církev svatá si přeje snažně, aby dítě bylo pokřtěno *co nejdříve po narození*. Proč? — Bylo by velikým hříchem pokřtění dítěte znemožnit anebo zanedbat. Děti nepokřtěné pohřbívají se bez církevního doprovodu v zemi neposvěcené.

Křest žádosti. Dospělému, jenž nemůže přijmouti křtu svátostného, stačí pro nebe *křest žádosti*, když totiž dokonale lituje hříchů a touží účinně po spasení. — *Křtem krve* bývá posvěcen pro nebe nepokřtěný, jenž pro Krista vytrpí smrt mučednickou.

"JA' JSEM
VINNŮKHEM
VY JSTE
RATOLESTI
ZUSTANĚTE
VE MNĚ"
JAN 15, 5

KŘEST JANA KŘTELE BOŽÍVOLE

Úvod. S pokřtěným dítkem přichází matka do kostela, aby poděkovala za Boží pomoc při jeho narození, aby je zasvětila službě Boží a vyprosila si Boží požehnání ke zdárné výchově. Kněz ji uvádí k oltáři a poroučí matku s dítětem Boží ochraně a přimluvě Panny Marie.

41. SVÁTOST BÍŘMOVÁNÍ.

Ustanovil Kristus Pán. Z Písma svatého víme o svatém bířmování, že se apoštolé nad pokřtěnými modlili a vzkládali na ně ruce, oni pak přijímali Ducha svatého. (Sk. ap. 8, 15. 17. a 19, 6.) Moc k tomu měli apoštolé od Krista Ježíše. Od apoštolů přešla ta moc na biskupy apoštolsky svěcené.

91. *Kterak uděluje biskup svaté bířmování?*

Biskup uděluje svaté bířmování takto: klade svou pravici na hlavu bířmovance, maže ho na čele křížem a říká při tom: „Znamenám tě znamením kříže a posiluji tě křížem spasení ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“

Obřady sv. bířmování. *Vzkládání ruky* znamená, že na bířmovance sestupuje Duch svatý a přijímá ho za bojovníka Páně. — *Křížmo* jest olej olivový s balzámem; biskup je slavně světlivá na Zelený čtvrtek. — *Mazání křížem* znamená, že Duch svatý dává bířmovanci posilu proti nepřítelům spasení. — *Kříž na čele* znamená: s čelem posvěceným vyznávej bez bázně a bez ostychu slovy i skutky víru v Krista ukřižovaného. — *Nové jméno světce* ke jménu křestnímu znamená, že bířmovanec má v nebi nový vzor a nového ochránce.

92. *Co působí svaté bířmování?*

Svaté bířmování působí zvláštní milost, abychom víru statečně vyznávali a proti nepřítelům spasení zmužile bojovali.

Při sv. bířmování se rozmnožuje v duši bířmovance *sedmero darů Ducha svatého*: dar moudrosti, rozumu, rady, síly, umění, pobožnosti a bázně Boží. Těmito dary

nabýváme schopnosti, abychom se ochotně dali vésti Duchem svatým. — *Nepřátelé spasení* jsou tělo (zlé náklonnosti), svět (lidé zlí) a ďábel s ostatními zloduchy. — Biřmováním se vtiskuje duši *nezrušitelné znamení*; proto se smí sv. biřmování přijmouti toliko jednou. Není ho sice nezbytně potřeba k spasení, ale z netečnosti je zanedbat anebo jím opovrhout, bylo by hříchem.

42. PŘÍPRAVA K SV. BIŘMOVÁNÍ.

93. *Čeho je třeba k hodnému přijetí sv. biřmování?*
K hodnému přijetí svatého biřmování je třeba:
1. aby biřmovanec o víře a zvláště o biřmování byl poučen; — 2. aby byl v posvěcující milosti;
— 3. aby se připravil modlitbou.

K řádné přípravě náleží: *Poučení*. Nastávající bojovník Páně má rozšířiti a prohloubiti své náboženské vědomosti. Nevědomost, matka hříchu. „Slyšte poučení, a budete moudří.“ (Přisl. 8, 33.) — *Modlitba*. Před sesláním Ducha svatého se scházeli učedníci Páně po devět dní k společným modlitbám s Rodičkou Boží Pannou Marií. (Sk. ap. 1, 14.) Čím více modlitby, tím hojněji milosti Boží. — *Milost posvěcující*. Před sv. biřmováním jdou biřmovanci k sv. zpovědi a ke stolu Páně. Přijmouti sv. biřmování v těžkém hříchu bylo by svatokrádeží. — *Den svatého biřmování* má se ztráviti svatě. „Nezarmucujte Ducha Božího, jímž jste byli poznamenaní!“ (Efes. 4, 30.)

94. *K čemu jsou kmotrové biřmovancům?*
Kmotrové jsou biřmovancům k tomu, aby jim pomáhali bojovati proti nepřátelům spasení.

Kmotr anebo kmotra klade biřmovanci při sv. biřmování svou pravici na pravé rameno. Co to znamená? — Kmotrem při sv. biřmování smí býti *jen řádný katolík, věkem dospělejší, sám už biřmovaný a stejného pohlaví s biřmovancem*. Nemá to býti kmotr křesťan, ani žádný z rodičů biřmovancových. Než i bez kmotra možno přijmouti sv. biřmování.

Pod praporem Páně. „Stůjte pevně u víře, zmužile si počínejte a buďte silní!“ (1. Kor. 16, 13.) Sv. Pavel bojoval až do konce „dobrý boj“ a dostal „korunu spravedlnosti“. (2. Tím. 4, 7. 8.) Podobně bojovali za živa všichni svatí; nyní stojí v nebi „před trůnem Beránkovým a mají v rukou palmy“ (odznak vítězství. Zjev. 7, 9.) „Bůh nám nedal ducha bojácnosti, nýbrž ducha moci a lásky — nestyd se tedy za svědectví o Pánu našem!“ (2. Tím. 1, 7. 8.) Pracuj, snášej a bojuj „jako dobrý bojovník Krista Ježíše!“ (2. Tím. 2, 3.) K praporu Páně věrně a stále!

43. PÁN JEŽÍŠ USTANOVIL SVÁTOST OLTÁŘNÍ.

Svátost oltářní *přislíbil* Pán Ježíš po zázračném nasycení lidu; bylo to před svátky velikonočními rok před jeho umučením (Jan 6, 22—60.) Při poslední večeři velikonoční svátost oltářní *ustanovil*.

95. *Kterak ustanovil Pán Ježíš svátost oltářní?*

Svátost oltářní ustanovil Pán Ježíš takto: Vzal chléb a požehnal jej, a lámal i podával svým učedníkům, řka: „Vezměte a jezte, toto jest tělo mé, které se za vás vydává.“ Podobně vzal i kalich s vínem, požehnal jej a podal svým učedníkům, řka: „Vezměte a pijte, toto jest krev má, která se za vás vylévá. To číňte na mou památku!“

První proměňování. Slovy „toto jest tělo mé“ proměnil Pán Ježíš chléb ve své tělo; a slovy „toto jest krev má“ proměnil víno ve svou krev, ale tak, že způsob chleba a vína zůstal nezměněn. — Způsobami chleba a vína rozumíme zevnější podobu a barvu, chuť a vůni chleba a vína.

„To číňte na mou památku!“ Těmi slovy dal Ježíš Kristus apoštolům moc, proměňovati chléb a víno v jeho tělo a krev. Ta moc proměňovati přešla od apoštolů na biskupy a kněze apoštolský svěcené. Biskup anebo kněz proměňuje chléb a víno v tělo a krev Páně *ve mši svaté při proměňování*. — Ustano-

vení svátosti oltářní si připomínáme vděčně na Zelený čtvrtek a slavnostně na Boží tělo.

96. *Co je svátost oltářní?*

Svátost oltářní jest tělo a krev Ježíše Krista pod způsoby chleba a vína.

Významné názvy. Říkáme: svátost „*oltářní*“, protože tato svátost se na oltáři koná a na něm ve svatostánku se ukládá. — Říkáme: „*nejsvětější*“ svátost, protože je v ní přítomen sám Ježíš Kristus, Bůh nejvyšší svatý. — Jinak říkáme svátosti oltářní: svatá hostie, Boží tělo, chléb nebeský, EUCHARISTIE (vzácný dar děkovný).

„**Nám se zanechal.**“ Pán Ježíš ustanovil svátost oltářní: 1. aby se ve mši svaté každodenně za nás obětoval; — 2. aby ve svatém přijímání byl pokrmem duše naší; — 3. aby s námi ustavičně dlel nejenom jako Bůh, nýbrž i jako člověk.

44. POJĎTE, KLAŇME SE JEMU!

Od svého vzkříšení má Kristus Pán tělo oslavené; (viz pod ot. 44.) může být tedy současně na mnoha místech. S takovým tělem oslaveným je přítomen ve svátosti oltářní.

97. *Kterak je Kristus ve svátosti oltářní přítomen?*

Kristus je ve svátosti oltářní takto přítomen: 1. pod způsobou chleba je přítomno jeho živé tělo, tedy i krev a duše jeho; — 2. pod způsobou vína je přítomna jeho živá krev, tedy i tělo a duše jeho; — 3. pod každou způsobou, a to i v nejmenší části každé způsoby, je přítomen celý jako Bůh i jako člověk.

Důležité poučky. Kdo přijímá svatou hostii, přijímá nejen tělo, nýbrž i krev Pána Ježíše. — Kdo přijímá částku svaté hostie, přijímá celého Ježíše Krista. „Způsob se jenom láme, ale svátost celou máme.“ — Kristus Pán zůstává přítomen ve svátosti oltářní, pokud způsoby chleba nebo vína trvají. — Nepochopuji, ale věřím. „*Tajemství víry.*“

98. Jaká úcta náleží Kristu Pánu ve svátosti oltářní?
 Kristu Pánu ve svátosti oltářní náleží úcta nejvyšší, totiž klanění se mu jako Bohu.

„Pán můj a Bůh můj!“ (Jan 20, 28.) Svátost oltářní pod způsobou chleba se ukládá ve *svatostánku*. Jsou tam pro ni dvě posvěcené nádoby: *monstrance* a *ciborium*. Před svatostánkem hoří ve dne v noci „*věčné světlo*“ Kristu Pánu na počest.

Pojďte, klaňme se jemu! Zvláště se máme klanění svátostnému Kristu, když se svátost oltářní ve mši svaté pozdvihuje, když je vystavena v Božím hrobě, když jde kněz „s Pánem Bohem“, při průvodě Božího těla, při svátostném požehnání a při sv. přijímání. K počtě svátosti oltářní bývají hodiny adorační a sjezdy eucharistické. „Pojďte, klaňme se, klekněme před Pánem!“ (Žalm 94, 6.)

KLANÍM SE TI VROUCNĚ, SKRYTÝ BOŽE NÁŠ,
 JENŽ TU VE SVÁTOSTI SEBE UKRÝVÁŠ.
 ZRAK I HMAT I CHUŤ TU KLAME MYSL MOU,
 JENOM SLUCHU SVĚMU VĚŘÍM S JISTOTOU.
 NA KŘÍŽI JSI TAJIL POUZE BOŽSTVÍ SVÉ,
 ZDE VŠAK TAKÉ SKRYTO ČLOVĚČENSTVÍ TVÉ.
 RAN TVÝCH JAKO TOMÁŠ VIDĚT NEŽÁDÁM,
 ŽE JSI PÁN A BŮH MŮJ, VROUCNĚ VYZNÁVÁM.
 ABYCH V TEBE VĚŘIL, TO MI RAČIŽ DÁT,
 UČ MĚ V TEBE DOUFAT, TEBE MILOVAT. AMEN.

45. NÁŠ KOSTEL — DŮM BOŽÍ.

Našemu kostelu říkáme „*dům Boží*“, protože v něm od posvěcení jeho sídlí Kristus, Syn Boží, ve svátosti oltářní. „Domem Božím stal se chrám, Ježíš s nebe sestoupil.“ Co dobrého ti zde prokázal? Co prokazuje? Co miní prokázati? Vzpomínej a počítej! „Čím se odplatím Hospodinu za všechno, co mi prokázal?“ (Žalm 115, 12.) Pán odpovídá:

Přicházej ochotně! „Mistr je zde a volá tě.“ (Jan 11, 28.) „Pojďte ke mně všichni, kteří se lopotíte a jste obtíženi, a já vás občerstvím.“ (Mat. 11,

28.) „Zaradoval jsem se, když mi řečeno bylo: Půjdeme do domu Božího.“ (Žalm 121, 1.) *Hodný věřící přichází do kostela jak může, aspoň na chvíli, i když není povinen — na povinné pak služby Boží po každé a včas.* Kdo pozdě chodí, sám sobě škodí a druhé vyrušuje z pobožnosti.

Chovej se uctivě! „Svaté je místo, na kterém stojíš.“ (2. Mojž. 3, 5.) „Hospodin je na tomto místě, a já jsem nevěděl.“ (1. Mojž. 28, 16.) „Hospodin je ve svatém chrámu svém, ať mlčí před ním všechna země!“ (Hab. 2, 20.) Je pěkným zvykem pozdraviti Pána Ježíše i cestou mimo kostel. Kolem kostela má býti posvátný klid. „Mějte v úctě mou svatyni!“ (3. Mojž. 19, 30.)

Když přijdu do kostela, požehnám se u kropenky svčcenou vodou. Před svatostánkem pokleknu na pravé koleno. Na svém místě se pomodlím: „Bože, buď milostiv mně hříšnému!“ — Než odejdu z kostela, rozloučím se s Pánem: „Ježíši, tobě žiji. Ježíši, tobě umírám. Ježíši, tvůj jsem živ i mrtv. Amen.“

Vděčně pamatuj! Ve Starém zákoně bylo nařízeno, že každý dospělý muž má odváděti ročně na potřeby svatyně stříbrný peníz. *Bůh slíbil, že ten peníz bude mu každého dárce připomínat a pro duši jeho svolávat Boží milosrdenství.* (2. Mojž. 30, 12—16.) I Pán Ježíš platil tu daň chrámovou (Mat. 17, 26.) a pochválil dar chudobné vdovy. (Marek 12, 44.)

Na potřeby kostelní se sbírá v den sváteční při službách Božích. Mimo to věnují hodní věřící květiny a svíce na oltář, roucho a kalich pro mši svatou; ochotně přispívají na nové zvony, na stavbu neb obnovu kostela; zakládají zbožné nadace. Rádi by, aby jména jejich byla zapsána v nebesích. (Luk. 10, 20.) *Chceš, aby Bůh byl k tobě štědrý? Nebuď k Bohu lakomý! Jak ty k Bohu, tak Bůh k tobě.*

46. OBĚŤ NOVÉHO ZÁKONA.

Oběti Starého zákona. Věřící od počátku ctili Boha nejen soukromě, nýbrž i společně modlitbou a obětmi. Na rozkaz Boží bylo podrobně určeno, co

a kterak má obětovati lid izraelský. Obětovaly se dary rostlinné a živočišné. Byly to tedy oběti Bohu nedosti přiměřené, *nedokonalé*. A Bůh přece i na takové oběti hleděl se zalíbením. (1. Mojž. 4, 4.), hlavně proto, že v nich viděl předobraz oběti Nového zákona. Takovým předobrazem byly zvláště obětní dary Melchisedechovy (1. Mojž. 14, 18.), každodenní oběť beránků v chrámě a beránek velikonoční.

Novou oběť předpověděl Bůh ústy proroka:
„Nemám zalíbení ve vás a nepřijmu oběti z ruky vaší. Neboť od východu slunce až na západ bude se jménu mému na každém místě podávati (nekrvavá) oběť čistá.“ (Malachiáš 1, 10. 11.)

99. Která jest oběť Nového zákona?

Oběť Nového zákona jest Ježíš Kristus, Beránek Boží, jenž se za nás svou smrtí na kříži obětoval a v každé mši svaté tu oběť na oltáři obnovuje.

Kristus — Beránek Boží. Proč se tak říká Kristu Ježíši? (Ot. 42.) Na kříži se obětoval způsobem krvavým, na oltáři se obětuje způsobem nekrvavým, totiž tak, že znova netrpí a neumírá; na kříži se obětoval sám, na oltáři se obětuje s pomocí kněze, totiž tak, že kněz chléb a víno proměňuje, Beránka pak Božího spoluobětuje.

První mši svatou slavil Pán Ježíš při poslední večeři. Proměnil chléb ve své tělo slovy: „Toto jest tělo mé, které se za vás vydává“ (v oběť). Víno proměnil ve svou krev slovy: „Toto jest krev má, která se za vás vylévá“ (v oběť). Tak se Otci nebeskému pod způsoby chleba a vína po prvé sám obětoval nekrvavým způsobem. A tak se chtěl obětovat ustavičně až do skonání světa. Na to ustanovil oběť mešní.

100. Kterými slovy ustanovil Kristus mši svatou?

Kristus ustanovil mši svatou slovy: „To čiňte na mou památku!“ (Luk. 22, 19.)

„To čiňte na mou památku!“ Těmi slovy Páně dostali apoštolé moc, sloužiti mši svatou. Apoštolé mši svatou skutečně sloužili. „Máme oltář, s něhož

jísti nemají moci ti, kteří slouží stánku.“ (Žid. 13, 10.) Tehda se říkalo mši svaté „*lámání chleba*“ nebo „*večeře Páně*“. (Sk. ap. 2, 42. a 1. Kor. 11, 20.) Od apoštolů přešla moc, sloužití mši svatou, na biskupy a kněze apoštolsky svěcené. „Denně se obětuje nejdražší tělo a krev Krista Ježíše na stole tajemném.“ (Svatý Hippolyt * asi 235.)

Prvním oltářem Nového zákona byl stůl, u něhož Pán Ježíš první oběť mešní konal a ustanovil. V katekombách se sloužila mše svatá nad hroby svatých mučedníků. Na památku toho jsou v každém oltáři katolickém ostatky svatých. Oltář jest posvěcen a křížem ozdoben, protože se na něm obnovuje svatá oběť kříže. Rozžaté svíce znamenají, že se na oltáři obětuje Kristus, „světlo světa“. (Jan 8, 12.)

Mešní roucho bývá rozličné barvy. Barva *bílá* znamená radost a nevinnost (ve svátky Páně, Panny Marie, andělů a svatých nemučedníků. — Barva *červená* značí oheň a krev (o slavnosti svatodušní a ve svátky mučedníků) — Barva *zelená* značí naději v život věčný (v neděle po Zjevení Páně a po Svatém Duchu). — Barva *fialová* značí pokoru a kajicnost (v adventě, postě a prosebné dny.) — Barva *černá* značí zármutek (na Veliký pátek a při mši sv. zádušní).

Obřadní řeč mešní je téměř u všech národů katolických většinou latinská; latina je jazyk mrtvý a zároveň světový. Při mši svaté utužuje se tím jednotu svaté církve obecné, katolík se může kdekoli na světě při mši svaté cítiti jako doma, a v krajínách jazykově smíšených se tím předchází sporům. — Ostatně se může každý z modlitební knihy v řeči mateřské mši svatou spolu s knězem modlit a aspoň některým výrazům latinským se snadno přiučit.

47. UŽITKY MŠE SVATÉ.

Při mši svaté se obětuje sám Ježíš Kristus, Syn Otci nebeskému milý. (Mat. 3, 17.) Milený Syn Boží vzdává tím obětováním Bohu nejvyšší úctu a díky,

sám osobně Boha usmíruje a prosí. Proto je mše svatá *dokonalá oběť oslavná, děkovná, smírná a prosebná*.

101. Čeho nabýváme obětí mešní?

Obětí mešní nabýváme milosti k životu bohumilému, odpuštění časných trestů a pomoci Boží v časných potřebách.

Milosti k životu bohumilému: osvícení, povzbuzení, posílnění. Zvláště milosti k polepšení se dostává spíše nebo později tomu, kdo bývá zbožně přítomen na mši svaté, byť ho tížil smrtelný hřích. Duch svatý působí na jeho srdce podobně, jako když slunce taví led.

Časné tresty Boží se odpouštějí méně anebo více tomu, kdo je mši svaté zbožně přítomen v posvěcující milosti. I duším v očistci lze vyprositi to odpuštění. Proto si toužebně přála sv. Monika před skonáním: „abyste na mne pamatovali při oltáři Páně“.

Pomoc Boží v potřebách. Představ si při svaté mešní oběti nebe otevřeno, jako bylo při vidění Jakubově. (1. Mojž. 28, 12.) *Modlitba je při mši svaté účinnější*, protože se modlí s námi svou obětí Kristus Pán. Proto chodíme na mši svatou před důležitým počinem, abychom si spíše vyprosili požehnání Boží. „Amen pravím vám: začkoli prositi budete Otce mého ve jménu mém, dá vám.“ (Jan 16, 23.)

Užitky obecné. Na užitecích každé oběti mešní mají částečný podíl všichni lidé na světě, zejména všichni katoličtí křesťané, a všechny duše v očistci. „Za všechny zemřel Kristus“ (2 Kor 5, 15.), za všechny se obětuje znova. „Věřím v obcování svatých.“ (Viz ot. 67.)

102. *Komu se dostává zvláštních užitek mše svaté?* Zvláštních užitek mše svaté se dostává: 1. kněží, který ji hodně a zbožně obětuje; — 2. těm, za které ji kněz obětuje výslovně; — 3. všem, kdo jsou jí pobožně přítomni.

Jen Bohu se obětuje mše sv. Může se obětovati *za živé*, abychom pro ně a pro sebe vyprosili různě milosti Boží; *za mrtvé* katolické křesťany, abychom

pro jejich duše v očistci vyprosili úlevu a vysvobození; *ke cti svatých*, abychom jim poděkovali anebo si vyprosili přímluvu jejich u Boha.

„**Poklad v poli.**“ (Mat. 13, 44.) Církev přikazuje: „*V neděle a zasvěcené svátky celou mši svatou po-božně slyšeti.*“ V tyto dny obětuje duchovní správce mši svatou za své farníky. Horlivý věřící pospíchá na mši svatou i ve všední den, zejména v adventě, v postě, v pátek a ve své dny památné. Značný podíl na užítku mše svaté může mít *hodný ministrant*.

„**PŘISTUPUJME S DŮVĚROU K TRŮNU MILOSTI,
ABYCHOM DOŠLI MILOSRDENSTVÍ.**“ (Žid. 4, 16.)

48. ČÁSTI MŠE SVATÉ.

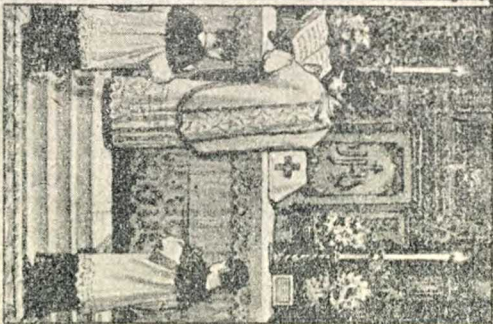
1. **Stupňová modlitba.** Před stupní oltáře říká kněz střídavě s ministrantem úryvek žalmu: „Přistoupím k oltáři Božímu“ (42, 4), načež hluboce skloněn, vzbuzuje lítost nad hříchy modlitbou: *Konfiteor* = vyznávám se Bohu všemohoucímu.

2. **Oremus = modleme se!** Kněz vystoupí k oltáři a modlí se tam na levé straně *Introitus* = úvod mešní, uprostřed oltáře pak *Kyrie eleison* = „Pane, smiluj se nad námi“ k Bohu trojjedinému, potom *Gloria in excelsis Deo* = „Sláva na výsostech Bohu“, a konečně na levé straně oltáře *modlitby* za všeobecné potřeby církve. Lid odpovídá: Amen = staň se!

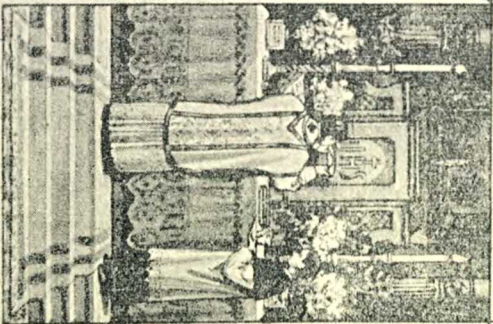
3. **Epištola** = list, dopis. Rovněž na levé straně oltáře čte kněz úryvek někdy z Písma Starého zákona, nejčastěji však z listů apoštolských. Za přečtené slovo Boží děkuje lid na konci: *Deo gracias* = Bohu díky! Potom říká kněz *Graduale* = zpěv stupňový před evangeliem.

* * *

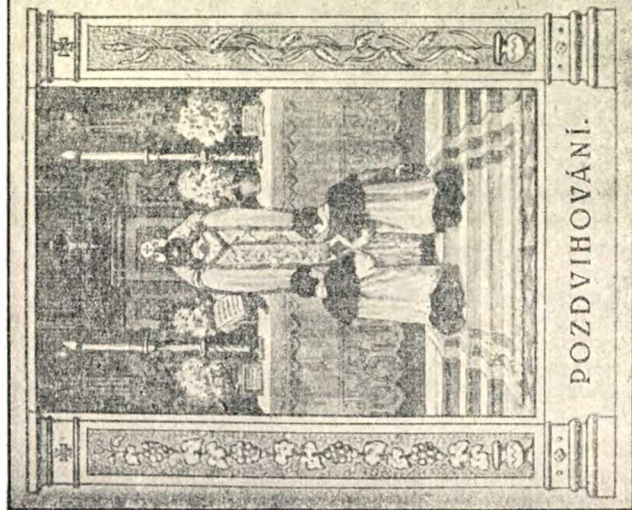
4. **EVANGELIUM** = radostná zvěst o tom, jak božský Spasitel žil, trpěl a byl oslaven. Sepsali to *svatí evangelisté Matouš, Marek, Lukáš a Jan apoštol*. Z úcty k slovu Božímu čte kněz úryvek evangelia na pravé straně oltáře a přečtený úryvek políbí. Při slavné

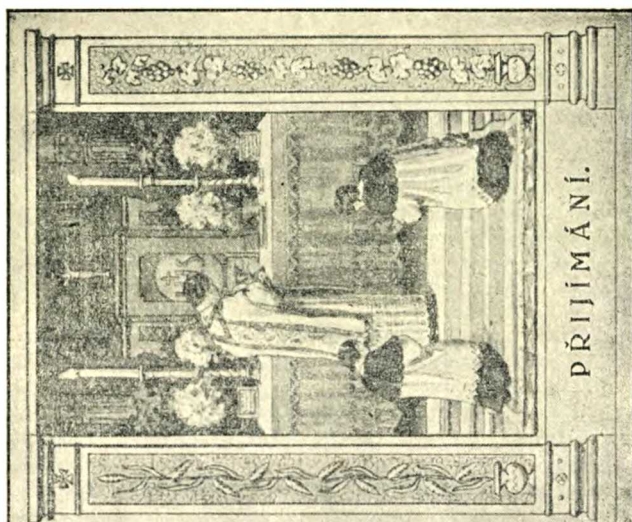
EVANDĚLIUM.

OBĚTOVÁNÍ.

POZDVIHOVÁNÍ.

PŘIJÍMÁNÍ.

mši sv. se drží mešní kniha mezi dvěma světly a okuřuje se kadidlem. Lid přijímá evangelium vděčně slovy: „Chvála tobě, Kriste!“ Po evangeliu se modlí kněz *Kredo in unum Deum* = věřím v jednoho Boha.

5. OBĚTOVÁNÍ. Kněz snímá s kalicha roušku, vezme chléb na zlaté misce, nadzdvihne, jako by jej Bohu podával, a modlí se nad ním. Potom nalívá do kalicha víno, nadzdvihuje kalich, jako by jej Bohu podával, a modlí se i nad ním. — Mešní chléb je nekvašený z mouky pšeničné a jmenuje se *hostie neboli chléb obětní*; ale teprve při proměňování se z něho stane svatý dar obětní, svatá hostie. — Za starých dob přicházeli věřící k oltáři a skládali do rukou knězových obětní dary. Odtud pochází jméno „obětování“ a obřad „*Lavabo*“: kněz umývá si ruce.

6. Sanktus = svatý. Předmluvou k nejsvětější části mešní je velebný chvalozpěv (*preface*), k němuž vybízí kněz přítomné slovy: Sursum korda = vzhůru srdce! Chvalozpěv se končí slovy: „*Svatý, svatý, svatý je Pán Bůh zástupů, plná jsou nebesa i země velebností a slávou jeho. Požehnaná buď, jenž přichází ve jménu Páně.*“ (Is. 6, 3. a Mat. 21, 9.) Ministrant zvoní. — Potom se kněz modlí potichu za celou církev a zvláště za přítomné; jmenovitě vzpomíná těch živých, kteří se doporučili v jeho modlitby: „Memento, Domine = rozpomeň se, Pane!“ *Vzpomínka na živé.*

7. PROMĚŇOVÁNÍ. V kostele jest úplné ticho. Kněz říká nad chlebem a vínem slova Páně z poslední večere, proměňuje obojí v tělo a krev Páně a klaní se svátostnému Kristu. Potom pozdvihuje svatou hostii a kalich, aby se věřící na ně podívali, svou víru oživil a Kristu Pánu se klaněli. „*Pozdvíhování.*“

8. Vzpomínka na zesnulé. Po pozdvíhování se modlí kněz potichu, aby Bůh svaté dary obětní přijal milostivě k spasení lidu svého. Zvláště se modlí za věřící v Pánu zesnulé, jmenovitě za ty, kdož jsou poručeni v jeho modlitby: „Memento, Domine, = rozpomeň se, Pane!“

9. **Pater noster** = Otče náš. Kněz se chystá k sv. přijímání a začíná poslední přípravu k němu modlitbou Páně, pokračuje trojí prosbou: *Agnus Dei* = „Beránku Boží, jenž snímáš hříchy světa....“, a končí: „*Pone, neisem foden*, abys vešel pod střechnu mou....“ Ministrant při těch slovech zvoní.

10. **PŘIJÍMÁNÍ**. Kněz přijímá svátost oltářní pod obojí způsobou. Potom podává pod způsobou chleba těm, kdož přistupují ke stolu Páně.

11. **Oremus** = modleme se! Na levé straně oltáře děkuje kněz Bohu jménem svým a jménem věřících za milosti svatého přijímání a poroučí všechny v Boží ochranu. Věřící odpovídají: Amen = staň se!

* * *

12. **Závěrek**. Kněz ohlašuje zprostřed oltáře konec mešních obřadů slovy: *Ite, missa est* = „jděte, mše jest“ u konce. Potom dává věřícím *požehnáni*: „Požehnej vás všemohoucí Bůh Otec, Syn a Duch svatý. Amen.“ A čte konečně na pravé straně oltáře *poslední evangelium*. Bývá to obvykle úvod evangelia sv. Jana: „Na počátku bylo Slovo a Slovo bylo u Boha... a Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi.“

103. *Které jsou hlavní části mše svaté?*

Hlavní části mše svaté jsou: obětování, proměňování a přijímání.

49. PŘI MŠI SVATÉ POBOŽNĚ!

PŘI STUPŇOVÉ MODLITBĚ máme vzbuditi lítost nad hříchy a osobní úmysl, na který chceme mši svatou slyšeti: na příklad: „Ke cti a chvále Boží.“ - „Ke cti Marie Panny.“ - „Na poděkování za...“ - „Za pokání...“ - „Za zesnulého J. J.“ - „Chci sobě vyprosit...“

104. *Co máme činiti při evangeliu?*

Při evangeliu máme povstati a svatým křížem se požehnat na znamení, že chceme učení evangelia poznávat, vyznávat a zachovávat.

Znamení kříže se dělává při evangeliu na čele, na ústech a na prsou: „Ve jménu Otce * i Syna * i Ducha * svatého. Amen.“ Ve středověku stáli při evangeliu rytíři s tasenými meči. Co to znamenalo?

105. *Co máme činiti při obětování?*

Při obětování máme s knězem obětovati Bohu mešní dary a zároveň sami sebe.

Obětuj Pánu Bohu mešní dary! Chléb a víno chystá kněz, aby z obojího při proměňování byla svátost oltářní. Vzácné dary těla i krve Páně obětuj Otci nebeskému. Na kterýž úmysl? — **Obětuj sám sebe:** co máš pracovati, co budeš trpěti, co chceš odpustiti, co si chceš odepřiti, co míniš darovati, co ti zvlášť obtížno při službě Boží.

MODLITBA K OBĚTOVÁNÍ. [Otče nebeský! Přijmi od svých dětí svaté dary, které ti tu s knězem přinášíme. Také obětujeme ti sami sebe. Tobě chceme sloužit bez ustání, ty nám k tomu dej své požehnání!]

106. *Co máme činiti při pozdvíhování?*

Při pozdvíhování máme na svatou hostii a na zdvižený kalich s vírou pohleděti a Kristu Pánu se klaněti.

MODLITBA K POZDVIHOVÁNÍ. 1. Pán můj a Bůh můj! Pozdraveno budiž svaté tělo Ježíše Krista, které za mne na kříží obětováno bylo. V nejhlubší pokore klaním se tobě. Ježíši, tobě žiji. Ježíši, tobě umírám. Ježíši, tvůj jsem živ i mrtev. Amen. — 2. Pán můj a Bůh můj! Pozdravena budiž svatá krev Ježíše Krista, která za mne na kříží vylita byla. V nejhlubší pokore klaním se tobě. Ježíši, smiluj se nade mnou. Ježíši, slituj se nade mnou. Ježíši, odpusť mi hříchy mé. Amen.

107. *Co máme činiti při mešním přijímání?*

Při mešním přijímání máme přijímati skutečně aneb aspoň duchovně.

Duchovně přijímá, kdo si toužebně přeje: Pane Ježíši, přijď ke mně! — Ovšem upřímná touha se ne-

spokojí na dlouho s pouhým přáním, nýbrž hledí co nejspíše přistoupení ke stolu Páně také skutečně.

MODLITBA K PŘIJÍMÁNÍ. Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou, ale toliko rcí slovem, a uzdravena bude duše má. Ježíši, v tebe věřím. Ježíši, v tebe doufám. Ježíši, tebe nade všechno miluji. Otvírám ti srdce své. Přijď ke mně, Pane Ježíši, a posvěť mě. Přijď ke mně, Pane Ježíši, a posilni mě. Přijď ke mně, Pane Ježíši, a živ mě k životu věčnému. Amen.

50. PÁN MĚ VOLÁ K SVĚMU STOLU.

108. *Co působí svaté přijímání?*

Svaté přijímání působí toto: 1. posvěcuje nás, abychom byli světější; — 2. posiluje nás, abychom ochotně sloužili Bohu; — 3. živí nás, abychom duši i tělo zachovali k životu věčnému.

„Pojďte ke mně všichni!“ (Mat. 11, 28.) Sv. přijímání *posvěcuje*. Věřící stává se na chvíli svatostánkem Páně. „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm.“ (Jan 6, 57.) Všední hříchy, kterých litujeme, a časné tresty Boží, kterých za ně zasluhujeme, se sv. přijímáním odpouštějí. — Sv. přijímání *posiluje duši* podobně, jako pokrm posiluje tělo k práci. Pracovati pro nebe znamená: konati dobré skutky. — Sv. přijímání *žítí k životu věčnému*, protože zeslabuje zlé náklonnosti a chrání proti těžkému hříchu. „Tělo Pána našeho Ježíše Krista zachovej duši tvou k životu věčnému. Amen.“ „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný, a já ho vzkřísím v poslední den“ (pro nebe. — Jan 6, 55.)

109. *Kterými slovy přikázal Kristus svaté přijímání?*

Kristus přikázal svaté přijímání slovy: „Amen, amen pravím vám, nebudete-li jísti tělo Syna člověka a pítí jeho krev, nebudete mítí v sobě života.“ (Jan 6, 54.)

Pod jednou způsobou. Původně se podávala svátost oltářní věřícím pod obojí způsobou. Pro různé

nesnáze, které působilo přijímání z kalicha, zavedla církev od století dvanáctého sv. přijímání jen pod způsobou chleba, jako již dříve přijímávali nemocní, vězni a poustevníci. - *Sv. přijímání tak úplně stačí*, protože Kristus je i pod jedinou způsobou celý přítomen se svým tělem i se svou krví. Pod obojí způsobou přijímá jen kněz, kdykoli slouží mši svatou.

Alespoň jednou za rok. První věřící chodívali ke stolu Páně po každé, když byli na mši svaté. Později přijímali aspoň třikrát do roka: v čas vánoční, velikonoční a svatodušní. Avšak i to zanedbávali někteří věřící. Proto nařídila r. 1215 církev na sněmu Lateranském pod těžkým hříchem, přijímat alespoň jednou za rok, a to v čas velikonoční.

110. *Kdy jsme povinni přijmouti svátost oltářní?*
Jsme povinni přijmouti svátost oltářní alespoň jednou za rok, a to v čas velikonoční; kromě toho pak v nebezpečí smrti.

Čtvrté přikázání církevní. Jak zní? (Ot. 212. a poslední odst. za ot. 44: Velikonoční povinnost.) — *Čas velikonočního přijímání* trvá od Popeleční středy do svátku Boží Trojice. Ze slova „alespoň“ ve čtvrtém přikázání církevním vysvítá, že církev svatá si snažně přeje, abychom přijímali svátost oltářní častěji do roka. „*Kdo chce žít opravdu zbožně, nesmí odkládati sv. přijímání přes jeden měsíc.*“ (Sv. František Saleský.) Sněm Tridentský vybízí věřící, aby přijímali po každé při mši svaté, hlavně v neděli.

Denně může přijímat, kdo je v posvěcující milosti a má pravý úmysl: na příklad: chce učiniti radost Pánu Ježíši; zjednatí si útěchu i posilu v utrpení a pokušení; odprositi Pána za urážky; vyprositi si ochranu před hříchem a Boží požehnání.

51. POBOŽNOST K SV. PŘIJÍMÁNÍ.

Svaté přijímání působí tím více milostí, čím častěji kdo přijímá, čím je lépe připraven a čím je zbožnější po sv. přijímání.

111. *Kterak máme přistoupiti k sv. přijímání?*

K svatému přijímání máme přistoupiti úplně lační a počestně oděni, v posvěcující milosti a se srdcem pobožným.

Svátost jen svatým! *Úplně lačný* je, kdo nic nejedl a nic nepil ode dvanácté hodiny půlnoční. Nelačný smí přijímati, kdo je nebezpečně nemocen; jiný nemocný jen s dovolením zpovědníka. — *V posvěcující milosti* je, kdo si není vědom žádného hříchu těžkého. Sv. přijímání s hříchem všedním působí méně milostí. Kdo vědomě přijímá s těžkým hříchem, přijímá nehodně a svatokrádežně: „jí sobě odsouzení, protože nerozeznává těla Páně.“ (1. Kor. 11, 29.)

Srdce pobožné. Zbožně se naladím, odpovím-li si modlitbou na tři otázky; 1. *Kdo přichází ke mně?* „Pán můj a Bůh můj.“ Věřím a klaním se. — 2. *Ke komu přichází?* „K nehodnému služebník.“ Pane, nejsem hoden... Bože, buď milostiv mně hříšnému! — 3. *Proč přichází?* „Protože mne miluje a spasiti chce.“ Miluji tě, Pane. Toužím po tobě. Přijď!

Obřady sv. přijímání. Před sv. přijímáním dává ministrant znamení zvonkem, aby věřící vzbudili ještě jednou lítost. Potom kněz: 1. *modlí se nad věřícími*, aby jim Bůh odpustil hříchy, a žehná je znamením kříže; — 2. *ukazuje lidu sv. hostii* se slovy: „Ejhle, Beránek Boží, jenž snímá hříchy světa! Pane, nejsem hoden...“; — 3. *podává sv. hostii* přijímajícímu se slovy: „Tělo Pána našeho Ježíše Krista zachovej duši tvou k životu věčnému. Amen.“

112. *Co náleží k pobožnosti po svatém přijímání?*

K pobožnosti po svatém přijímání náleží: 1. Pánu Ježíši se klaněti a děkovati; — 2. Pánu Ježíši se obětovati a slíbiti věrnost; — 3. Pánu Ježíši přednáseti, čeho pro život časný i věčný potřebuji.

Vzácná chvíle. Dokud Pán Ježíš dlel viditelně na zemi, přicházeli k němu věřící a prosili o pomoc. A on jim pomáhal: těšil, žehnal, živil, uzdravoval,

v bouři chránil. Týž Pán všemohoucí a dobrotivý je v tobě po svatém přijímání. Použij té chvíle a pověz mu důvěrně všechno, co máš na srdci. A zakonči vroucně: Pane Ježíši, tobě chci žítí, tobě chci umřítí, tvůj chci býtí živ i mrtev. Zůstaň se mnou nyní i v hodinu smrti mé. Amen!

52. SVÁTOST POKÁNÍ.

Ustanovil Kristus Pán. Večer po svém vzkříšení se zjevil apoštolům. Tehda jim řekl: „*Jako poslal Otec mne, tak posílám já vás. Přijměte Duchů svatého. Komu hříchů odpustíte, budou odpuštěny, a komu je zadržíte, budou zadrženy.*“ (Jan 20, 21. 23) — Těmi slovy dostali apoštolé moc, odpouštětí hříchů věřícím. Moc, hříchů odpouštětí, přešla od apoštolů na biskupy apoštolsky svěcené a na kněze jimi zplnomocněné. Hříchů se pokřtěným odpouštějí ve svátosti pokání.

113. Co působí svátost pokání?

Svátost pokání působí toto: 1. odpouští hříchů a trestů Boží; — 2. uděluje anebo rozmnožuje milost posvěcující; — 3. posiluje k životu bohumilému.

Bohu díky za svátost pokání! Ve svaté zpovědi mohou býti odpuštěny *všechny hříchů* spáchané po křtu svatém. *Není hříchů, aby za živa nemohl být odpuštěn.* Hřích jednou odpuštěný je odpuštěn na věky. — *Tresty Boží* věčné se odpouštějí ve svaté zpovědi vždycky úplně, tresty časné aspoň částečně. — S odpuštěním hříchů těžkého nabývá kajícíků znova *posvěcující milosti* a spolu i zásluh těžkým hříchem pozbytých. (Ot. 225.) Kdo posvěcující milosti nepozbyl, tomu jí svatou zpovědí přibývá. — Vzácným účinkem svátosti pokání je *pokoje svědomí.* Po svaté zpovědi řádně vykonané zavládne v srdci „*pokoj Boží, jenž převyšuje všechno pomýšlení.*“ (Filip. 4, 7.)

114. *Kdy jsme povinni přijmouti svátost pokání?*
Jsme povinni přijmouti svátost pokání alespoň jednou za rok.

Čtvrté přikázání církevní. Jak zní, viz ot. 212. Ze slova „alespoň“ ve čtvrtém přikázání církevním vysvítá, že církev svatá si snažně přeje, abychom se zpovíдали častěji do roka. *Častější zpověď posiluje duši v dobrém, zeslabuje ale náklonnosti a činí svědomí útlejším.* Zvláště ve smrtelném hříchu je nebezpečno smíření s Bohem odkládati. Proč?

„Vstanu a půjdu k Otci svému.“ (Luk. 15, 18.) „Neprodlévej obrátit se k Pánu, aniž odkládej den ode dne, neboť náhle přikvapí hněv jeho.“ (Sir. 5, 8. 9.) *Leckomu se nedostane smíření s Bohem při smrti, protože pořídal svatou zpověď za zdravých dnů.* „Nuže tedy, činme dobré, dokud máme čas!“ (Gal. 6, 10.) „Potom už času nebude.“ (Zjev. 10, 6.)

115. *Kolik částek náleží k svátosti pokání?*
K svátosti pokání náleží pět částek, totiž: zpytování svědomí, lítost, předsevzetí, zpověď a dostiučinění.

DUCHU SVATÝ, OSVĚŤ A POSILNI MĚ,
BYCH SVÉ HŘÍCHY NÁLEŽITĚ POZNAL,
SRDEČNĚ JICH LITOVAL,
UPŘÍMNĚ SE Z NICH VYZPOVÍDAL
A SE OPRAVDU POLEPŠIL. AMEN.

53. ZPYTOVÁNÍ SVĚDOMÍ.

Zpytování svědomí jest vážně se rozpomínati, kterých hříchů jsme se dopustili. *Zvláště se máme rozpomínati;* 1. kdy jsme se naposledy platně zpovíдали a zdali jsme vykonali uložené pokání; — 2. jak jsme zachovali jednotlivá přikázání Boží a církevní, a máme-li na sobě který hřích hlavní; — 3. jak jsme plnili povinnosti svého stavu.

Zpytuj bedlivě! Čím déle kdo nebyl u sv. zpovědi, tím větší pílí má vynaložit na zpytování svědomí. Kdyby někdo zpytoval tak povrchně a nedbale, že by pro to vynechal při zpovědi některý hřích těžký, zpovídal by se neplatně.

Zpytuj každodenně! Snadno se rozpomíná před sv. zpovědí na hříchy, kdo svědomí zpytuje každodenně. *Zpytování svědomí spojené s dokonalou lítostí je nejdůležitější část večerní modlitby.* Ukládej se k spánku po každé tak, jako bys měl v noci umřít. A svědomí zpytuj před sv. zpovědí po každé tak, jako by to byla tvá zpověď poslední — a budeš se dobře zpovídat a kdysi šťastně umírat.

54. BEZ LÍTOSTI NENÍ ODPUŠTĚNÍ.

Stává se někdy, že kajcník nemůže zpytovat svědomí, anebo se nemůže z hříchů vyznati, anebo nemůže vyplnit uložené pokání - a přece dostane kněžské rozhřešení a má hříchy odpuštěny, jestliže jich litoval a zpovídati se chtěl. Bez lítosti nemůže nikdy žádný hřích osobní býti odpuštěn. Zpověď bez lítosti byla by neplatná.

116. *Která je nejpotřebnější částka svátosti pokání?*
Nejpotřebnější částka svátosti pokání je lítost.

Vzory lítosti. Přišel celník do chrámu, stanul opodál a netroufal si ani oči pozdvihnouti k nebi, nýbrž bil se v prsa a říkal: „Bože, buď milostiv mně hříšnému!“ A vrátil se domů omilostněn. (Luk. 18, 13.) — *Žena hříšnice* přišla k Pánu Ježíši, klekla si mu k nohám a plakala. A Pán jí řekl: „Odpouštějí se ti hříchy. Jdi v pokoj.“ (Luk. 7, 48. 50.) — *Apoštol Petr* seděl u ohně a zapřel Pána Ježíše. Tehdy „obrátil se Pán a pohleděl na Petra. I rozpomenul se Petr na slovo Páně, vyšel ven a plakal hořce“. Bůh pak mu odpustil. (Luk. 22, 61. 62.)

Litovati musím upřímně. *Nestačí jen ústy odříkávati slova lítosti;* Bůh se dívá do srdce. Prázdných

slov nepřijímá, ale nepohrdá srdcem zkroušeným a pokorným. (Žalm 50, 19.) Lítost je bolest a ošklivost duše nad spáchanými hříchy. — Lítost při svátosti pokání se musí vzbuditi *před zpovědí aneb aspoň před rozhlášením.*

117. *Kterých hříchů je nutno litovati?*

Je nutno litovati hříchů těžkých, a to všech.

Kdyby někdo neměl lítosti, byť jenom nad jedním hříchem těžkým, zpovídal by se neplatně. — *Tomu, kdo má jen všední hříchy, stačí k platné zpovědi litovat aspoň jednoho z nich.* Učiní však dobře, když bude litovati všech hříchů všedních, ze kterých se zpovídá. Radno je také v lítost a zpověď zahrnout určité hříchy už odpuštěné, aby lítost byla tím upřímnější.

118. *Co musí s lítostí nezbytně býti spojeno?*

S lítostí musí nezbytně býti spojeno předsevzetí: opravdu chci se polepšiti a nikdy už nehřešiti.

SVATÝ BOŽE, HŘÍŠNÉ TRESTÁŠ ČINY.
TRESTŮ TVÝCH SE HROZÍM ZA SVÉ VINY.
DOBŘE VŠECHNO DOSTÁVÁM Z TVÉ RUKY,
PODSTOUPIL JSI ZA MNE KŘÍŽE MUKY,
NEBE OTEVŘELS MI SMRTÍ SVOU,
A JÁ ZLOBOU SPLÁCÍM LÁSKU TVOU.
HŘÍCHŮ JE MI Z HLOUBI SRDCE LÍTO,
POLEPŠÍM SE, SVATĚ SLIBUJI TO.

55. **KTERAK TŘEBA HŘÍCHŮ LITOVATI.**

Lítost dokonalá a nedokonalá.

Kdyby někdo litoval jen proto, že hříchem upadl do hanby, do škody, do nemoci, do světského trestu — měl by lítost jen *přirozenou*. Přirozená lítost nestačí k odpuštění hříchů. Abychom dosáhli odpuštění u Boha, třeba litovati z pohnutek vyšších.

Představ si živě lásku Boží: Bůh, nebeský Otec můj, nikdy mně ničím neublížil, nebe mi připravil,

denně mi dobře činil: a já?... Ježíš Kristus mě tak miloval: s nebe na zem sestoupil, na kříži za mé hříchy trpěl a zemřel: a já?... — Lítost takto vzbuzená je *výborná* a sluje dokonalá.

119. *Kdy máme lítost dokonalou?*

Lítost dokonalou máme, když litujeme hříchů proto, že jsme byli nevděční Bohu nejvyšší dobro-
tívému, nebo proto, že Ježíš Kristus za naše hříchy trpěl a zemřel.

120. *Čeho nabýváme dokonalou lítostí?*

Dokonalou lítostí nabýváme hned odpuštění hříchů; jsme však povinni se z nich ještě vy-
zpovídati.

Dobře si pamatuj! Je velmi prospěšno vzbuditi dokonalou lítost *každodenně večer*, než jdeme spat. Velmi radno je vzbuditi dokonalou lítost *po těžkém hříchu*, nemožno-li hned jíti k svatě zpovědi. Jedinou pomocí k spasení je dokonalá lítost *v nebezpečí smrti*, když někdo je v těžkém hříchu a nemůže přijmouti svátost pokání. — Kdo sám umí vzbuditi dokonalou lítost, pomůže i druhému; kdy zvláště?

121. *Kdy máme lítost nedokonalou?*

Lítost nedokonalou máme, když litujeme hříchů proto, že jsme jimi zasloužili trestů Božích.

Představ si živě tresty Boží: co trpí duše v očistci, co zavržení v pekle; těchto neb oněch trestů jsi zasloužil. — Lítost takto vzbuzená je *dostatečná* a sluje nedokonalá. *Lítost nedokonalá stočí k odpuštění hříchů, přijímáme-li zároveň svátost pokání.*

BOŽE MŮJ! MÁM HŘÍCHY NA SOBĚ,
ZASLUHUJI TRESTŮ TVÝCH.
BOŽE, BUĎ MILOSTIV MNĚ HŘÍŠNÉMU!
OD TEBE MÁM VŠECHNO DOBRÉ,
MILOVAL JSI MĚ AŽ K SMRTI KŘÍŽE,
A JÁ ISEM TĚ TOLIKRÁT URAZIL.
JEŽÍŠI, SMILUJ SE NADE MNOU!
JEŽÍŠI, SLITUJ SE NADE MNOU!

JEŽÍŠI, ODPUSŤ MI HŘÍCHY MÉ!
PEVNĚ SI UMIŇUJI, ŽE SE OPRAVDU POLEPŠÍM. AMEN.

56. S UPŘÍMNOU LÍTOSTÍ — OPRAVDOVÉ PŘEDSEVZETÍ.

Čeho kdo upřímně lituje, toho se míní také již nedopustit. Tak s upřímnou lítostí nad hříchy je nezbytně spojeno předsevzetí: opravdu se chci polepšit a nikdy už nehřešit. (Ot. 118.)

122. *Co si zvláště mám umínit při sv. zpovědi?*

Při sv. zpovědi si zvláště mám umínit: 1. že se budu chránit aspoň všech hříchů těžkých a blízké příležitosti k nim; — 2. že bližnímu ze srdce odpustím a škodu způsobenou napravím; — 3. že si budu hledět všeho, co mi pomůže zachovat milost Boží.

Kdo se zpovídá jenom ze hříchů *všedních*, má si umínit, že se alespoň jednoho z nich už nedopustí, anebo že se ho nedopustí tolikrát. — Je velmi dobře, když si kajícník hned při zpovídaní svědomí u každého hříchu svého zvlášť umíní, že se ho chce varovat a kterak proti němu pracovat. Čím je předsevzetí podrobnější, tím pro polepšení účinnější.

123. *Co rozumíme blízkou příležitostí ke hříchu?*

Blízkou příležitostí ke hříchu rozumíme osobu, společnost, místo a vůbec všechno, co nás přivádí do velikého nebezpečí zhřešití.

Správně se říká: „Příležitost dělá zloděje.“ „Kdo miluje nebezpečí, zahyne v něm.“ (Sir. 3, 27.) Kdo nemíní zanechat *těžkého* hříchu nebo dobrovolně blízké příležitosti k němu, nemá pravého předsevzetí; zpovídá se tedy neplatně, a rozhřešení mu nic nepomůže.

124. *Co pravil Kristus o příležitosti k těžkému hříchu?*

O příležitosti k těžkému hříchu pravil Kristus: „Pohoršuje-li tě tvé oko pravé, vylup je a hoď

od sebe. Lépe je ti bez oka jít do království Božího, než s oběma očima do pekla, kde červ jejich neumírá a oheň nehasne.“ (Marek 9, 46. 47.)

Odpustit a napravit. „Odpouštějte, a bude vám odpuštěno.“ (Luk. 6, 37.) — *Škoda se bližnímu činí na těle nebo na duši, na majetku nebo na cti jeho.* Škodu třeba napravit *co možná nejdříve* a co možná nejlépe. Kdo by nemínil napravit *značnou* škodu, nebo zanechat *velikého* nepřátelství, neměl by pravého předsevzetí; zpovídal by se tedy neplatně.

Co pomáhá zachovat milost Boží. Kdo chce ozdravět, musí se netoliko chránit všeho, co mu škodí, nýbrž také užívat léků. *Lékem pro duši je denní modlitba, častější přijímání svátostí, pravidelné slovo Boží, náboženská četba, duchovní cvičení (exercicie) a náboženský spolek.* — Čeho nejvíce potřebuješ? Co si tedy umíníš?

57. VYZNÁNÍ HŘÍCHŮ — ZPOVĚĎ.

Zpověď je potřebná. — Říká se: „Poloviční zdraví, když se nemoc poví. Přiznání, polovic pokání.“ Při svátosti pokání je potřeba hříchů vyznání, *aby zpovědník věděl, má-li je odpustit anebo zadržeti.* (Jan 20, 23.) Proto byla zpověď už za dob apoštolských: „Přicházeli mnozí z věřících a vyznávali skutky své.“ (Sk. ap. 19, 18.) *Hříchů je potřeba vyznání* jednotlivě; nestačí zpověď obecná; „mám hříchů na sobě“ — ani hromadná neboli sborová: „zhřešili jsme“.

Kterak se vykonává. Kajcíník, obvykle kleče, vyzná hříchů. Poslouchá pozorně, co mu říká zpovědník. Odpovídá upřímně, nač je otázan. Táže se sám, potřebuje-li rady nebo poučení. Zapamatuje si uložené pokání. Požehná se při rozhřešení. - Rozhřešení uděluje zpovědník slovy: „*Já tě rozhřešuji z hříchů tvých ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Amen.*“ — Zpravidla se zpověď vykonává v kostele; možno však se zpovídati kdekoli.

Úvod a zakončení. Zpovědní vyznání začíná se takto: „Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Amen. Naposledy jsem byl u svaté zpovědi: (když?...) Vyznávám se před Bohem, že jsem se dopustil těchto hříchů:..." — Zpovědní vyznání se končí takto: „To jsou mé hříchy. Srdečně jich lituji a pevně si umiňuji, že se opravdu polepším.“ — Možno však začínat i končit jinými slovy, jen když se *správně udá čas poslední platné zpovědi.*

125. Kterak se máme ve zpovědi vyjadřovati?

Ve zpovědi se máme vyjadřovati počestně, zřetelně a pro zpovědníka slyšitelně.

Počestně: výrazy slušnými, ne sprostými. Neví-li kající, jak něco povědět, pomůže zpovědník. — *Zřetelně,* aby zpovědníkovi bylo jasno, o který jde hřích. Tedy nikoli: „Hřešil jsem myšlením.“ - „Mluvil jsem hříšně.“ - „Uškodil jsem někomu“ a podobně. Nikoho však nejmenovat! — *Slyšitelně* tak, aby dobře slyšel zpovědník, ale druzí neslyšeli. *Kdo by náhodou zaslechl něco z naší zpovědi, je přísně zavázán o tom mlčet.*

Zpovědní tajemství záleží v tom, že zpovědník pod těžkým hříchem a pod přísnými tresty *nesmí nikomu žádného hříchu ze zpovědi vyjádřit.* Zpovědník je povinen spíše dáti se umučit, než by z něčí zpovědi sebemenší hřích vyjevil. Za zpovědní tajemství vytrpěl smrt mučednickou roku 1393 sv. Jan Nepomucký v Praze (Prag) a roku 1620 blahoslavený Jan Sarkander v Olomouci (Olmütz).

58. ZPOVÍDEJ SE ÚPLNĚ!

Vyznej všechny své hříchy těžké, tedy při každém, kolikrát se stal. *Počet má se udati určitý aneb aspoň přibližný:* kolikrát asi, nebo kolikrát asi za měsíc, za týden. — *Důležité okolnosti,* na příklad: že zanedbal ze sváteční mše svaté značnou část, že nadával

BLAHOŠLAVENÝ JAN SARKANDER
UMUČEN V OLMOUCI (OLMÜTZ) PRO ZPOVĚDNÍ
TAJEMSTVÍ ROKU 1620.

rodicům, že způsobil veliké pohoršení, že odcizil majetek posvěcený, že učinil značnou škodu.

Také hříchy všední? Z hříchů všedních nejsme povinni se zpovídati; neboť všední hříchy odpouští Bůh také mimo svátost pokání, když jich upřímně litujeme. Tak se odpouštějí hříchy všední zejména svatým přijímáním a pobožnou účastí na mši svaté. *Je však užitečno také všední hříchy ve zpovědi vyznati, zvláště když nevíme určitě, je-li něco hříchem lehkým či těžkým.*

126. Kdo se zpovídá úplně?

Úplně se zpovídá, kdo poví alespoň všechny své hříchy těžké a důležité okolnosti hříchů.

127. Kdy je neúplná zpověď neplatná?

Neúplná zpověď je neplatná, když někdo těžký hřích při zpovědi vynechá vlastní vinou.

Vlastní vinou - na příklad: z nemístné bázně, z lichého studu, z nedbalého zpytování. - *Neplatná zpověď se napravuje novou zpovědí;* v té má kajník povědět všechny těžké hříchy od poslední zpovědi platné a udati, kolikrát se neplatně zpovídal a svátost oltářní anebo jinou svátost nehodně přijal.

„Otče, zhřešil jsem.“ (Luk. 15, 18.) Pošetile by jednal, kdo by s vyznáním odkládal, anebo něco těžkého zamlčel. *Vždyť jednou se z toho zpovídati musí, chce-li dojít spasení.* „Kdo své hříchy tají, nebude mít pokoje. Kdo však je vyznán a jich zanechá, dojde milosrdenství.“ (Přisl. 28, 13.) Zpravidla nikdo není odkázán na určitého zpovědníka. Velmi je prospěšno zpovídati se na poutním místě anebo při svaté misi.

128. Kdy je neúplná zpověď platná?

Neúplná zpověď je platná, když někdo při zpovědi vynechá těžký hřích bez vlastní viny.

Těžký hřích, vynechaný při zpovědi bez úmyslu a nevědomky, se odpouští zároveň s ostatními hříchy; zbývá jen se z něho vyznati dodatečně, totiž při budoucí zpovědi.

Zpověď generální a životní. *Generální* sluje zpověď, když se opakuje několik zpovědí dřívějších. *Životní* sluje zpověď, když se opakují všechny zpovědi dřívější. — Generální nebo životní zpověď se doporučuje zvláště před sv. břimováním, před svatbou, při svať mlsii nebo při duchovním cvičení a v nebezpečné nemoci.

59. DOSTIUČINĚNÍ.

Kajicník je povinen hřichy své aspoň částečně odčinit dobrými skutky. Na to mu zpovědník ukládá něco za pokání. *Vyplnit uložené pokání je dostiučinění.*

Nutně náleží k dostiučinění, aby kajicník co nejdřív a co nejlépe napravil aspoň značnou škodu bližnímu způsobenou; a jako si před zpovědí umínil s bližním se smířiti, aby se smířil skutečně. K tomu ke všemu je kajicník povinen, i kdyby ho zpovědník na to výslovně neupozornil.

129. *Jak máme vyplniti uložené pokání?*

Uložené pokání máme vyplniti právě tak, jak bylo uloženo, a co nejdříve.

K uloženému pokání se doporučuje přidati *pokání dobrovolné*; jmenovitě modlitbu, almužnu a půst tělesný nebo duchovní, totiž: odepřít si něco dovoleného, převzít kajicně obtíže svého povolání, snášeti trpělivě kříž. Čím dokonalejší pokání, tím více časných trestů Božích se odpouští.

Časné tresty Boží. Král David se dopustil dvou velikých hřichů. Na domluvu prorokovu jich srdečně litoval a vyznal se z nich zkroušeně. A Bůh jemu hřichy prominul, ale vzkázal: „Syn, který se ti narodil, umře.“ (2. Král. 12, 14.) *Po odpuštění hřichů a trestu věčném zbývají mnohdy tresty Boží časné.* Ty čekají na člověka buď za živa na zemi, anebo po smrti v očistci; církev je však může prominouti také mimo svátost pokání, a to tím, že uděluje odpustky.

60. ODPUSTKY.

130. Co jsou odpustky?

Odpustky jsou prominutí časných trestů Božích, které zbývají kajníkovi po hříchu již odpuštěném.

Dobře rozeznávej! *Získanými odpustky se ne-
odpouští žádný hřích, ani věčný trest, ani časné tresty
těch hříchů, které nejsou ještě odpuštěny.* Nejprve musí
být odpuštěn hřích a teprve potom může být od-
puštěn časný trest Boží, hřichem zasloužený. — Od-
pustky slují *neplnomocné*, když se odpouštějí časné
tresty Boží úplně; slují *neplnomocné*, když se časné
tresty Boží odpouštějí toliko částečně.

Odpustky neplnomocné se označují rčením na
příklad: čtyřiceti nebo sta dnů nebo jednoho roku.
To rčení pochází ze starých dob církve svaté. Tehdy
se předpisovalo za hříchů, spojené s velikým pohor-
šením, *pokání veřejné*. To trvalo 40, jindy 100 dnů,
někdy celý rok, ano i déle. Takovým pokáním odčinil
kajník značnou část Božích trestů časných. A stejná
část se odpouští za odpustky čtyřiceti, nebo sta dnů,
nebo jednoho roku.

131. Čeho je třeba k získání odpustků?

K získání odpustků je třeba: 1. abychom byli
v posvěcující milosti; — 2. abychom měli úmysl:
chci odpustky získati; — 3. abychom vyplnili
přesně předepsané podmínky.

Předepsané podmínky bývají: vykonat určitou
modlitbu nebo pobožnost (růženec, křížovou cestu,
návštěvu kostela, pouť), jíti k sv. zpovědi a ke stolu
Páně, anebo dáti almužnu na zbožný účel. Které
znáš modlitby odpustkové? — *Jen zlomyšlně
anebo z neznalosti se tvrdívá, že se odpustky prodávaly.*

Úmysl, získati odpustky, možno vzbuditi před
skutkem odpustkovým, anebo hned při ranní mod-
litbě pro celý den: Chci dnes získati všechny
mně možné odpustky.

Duším v očistci možno věnovati získané od-
pustky na způsob přimluvy; to znamená: získávám

odpušky s přímělnou prosbou církve, aby Bůh té aneb oné duši tresty očistcové prominul. Kolik promine skutečně, není docela jisto, nýbrž závisí na Jeho milosrdenství.

61. POSLEDNÍ POMAZÁNÍ.

Proč říkáme „poslední“? Po prvé dostává katolický křesťan svaté pomazání při sv. křtu, po druhé při svatém biřmování, po třetí při svěcení na kněze, zpravidla pak naposledy v nebezpečné nemoci. Proto říkáme „poslední“ pomazání.

132. Co napsal apoštol Jakub o posledním pomazání?
Apoštol Jakub napsal o posledním pomazání: „Je-li kdo z vás nemocen, povolej k sobě kněze církve; a ti ať se modlí nad ním, mažíce jej olejem ve jménu Páně. A modlitba víry spasí nemocného, a posílí ho Pán, a má-li hříchy na sobě, budou mu odpuštěny.“ (Jak. 5, 14. 15.)

Tak napsal věřícím apoštol Jakub Mladší, biskup jerusalemský. (* 62.) Ze slov „ve jménu Páně“ je poznati, že poslední pomazání ustanovil Kristus Pán.

133. Kterak uděluje kněz poslední pomazání?
Kněz uděluje poslední pomazání takto: mažé nemocného svatým olejem na jednotlivých čidlech a modlí se při tom: „Skrze toto svaté pomazání a předobrotivé milosrdenství své odpustiž tobě Pán, čokoli jsi provinil zrakem.“ (Podobně: „sluchem“, „čichem“, „chutí a řečí“, „hmatem“.)

Kdo může a má přijmouti. Poslední pomazání může a má přijmouti každý katolický křesťan, který přišel do roazumu a nebezpečně onemocněl. Má je přijmouti, možno-li, dokud je při dobré paměti. Měl by je přijmouti ochotně, ačkoli není potřebno k spasení nezbytně.

134. Co působí poslední pomazání?
Poslední pomazání působí toto: 1. odpouští nemocnému všední hříchy a tresty Boží. — 2. po-

svěcuje ho, aby byl světlejší; — 3. posiluje ho v utrpení, pokušení a smrtelné úzkosti.

Vzácné účinky zvláštní. *Mimořádně odpouští poslední pomazání také hříchy těžké*, když se z nich nemocný nemůže už zpovídati, ale má nad nimi lítost aspoň nedokonalou. Často působí poslední pomazání *úlevu v nemoci, někdy pak i tělesné zdraví*, prospívá-li to nemocnému k spasení. Jak dobrotivě pečuje Kristus, dobrý pastýř, o nemocné věřící!

Příprava nemocného. *Nemocný se má k poslednímu pomazání připravit svatcu zpovědí, aneb aspoň upřímnou lítostí a zcela se odevzdati do vůle Boží.* — Kněze na nemocného zavčas upozorniti, jemu povozem přes pole posloužiti, nemocnému v přípravě napomáhati, je velmi cenný skutek milosrdenství. Domáci by měli hřích na svědomí, kdyby jejich vinou nemocný umřel nesmířen s Pánem Bohem.

Tři svátosti k zaopatření. Zpravidla přichází kněz k nemocnému „s Pánem Bohem“ a nemocný přijímá po svaté zpovědi svátost oltářní. „Vstaň a pojez, neboť velikou máš cestu před sebou!“ (3. Král. 19, 7.) Po sv. pomazání dostává nemocný *papežské neboli apoštolské požehnání*, spojené s plnomocnými odpustky pro hodinu smrti. Tak je nemocný na cestu do věčnosti zaopatřen. — Také nemocný křesťan jinověrec má volno dáti se zaopatřit.

Stůl k zaopatření má státi tak, aby naň nemocný viděl, a má býti upraven takto: přikryje se bílým ubrusem a naň se postaví: kříž uprostřed hořících svíc; jedna sklenice s vodou svěcenou, druhá s vodou pitnou; a talíř, na kterém je kousek chleba, něco bavlíny a hrstka soli. I květiny tam pěkně svědčí, aby se stůl co nejvíce podobal oltáři. Sůl, chléb a bavlna se má potom spálit.

„V' POSLEDNÍ KDYŽ VEJDU BOJ,
S' DUŠÍ MOU SE, JEZU, SPOJ,
SAMA SEBE, ŽIVÝ CHLEBE,‘
V POTRAVU MI STROJ!“

62. SVĚCENÍ KNĚŽSTVA.

V první době lidstva zastával kněžský úřad otec v rodině (Noe, Abraham, Job) a kníže ve svém národě (Melchisedech). V národě izraelském ustanovil Bůh k úřadu kněžskému syny z rodu Aronova. Když si ten úřad chtěli osobit nepovolání, potrestal je Hospodin náhlou smrtí. (4. Mojž. 16, 31—35) Kněžství starozákonní po smrti Páně zaniklo a nastalo kněžství novozákonní.

Ustanovil Kristus Pán. Kristus, božský Velekněz Nového zákona, dal apoštolům moc proměňovati chléb a víno (Luk. 22, 19.), odpouštětí hříchů (Jan 20, 23.) a rozdávat ostatní svátosti (Mat. 28, 19. 20.), jakož i vyprošovati věřícím Boží požehnání. (Mat. 10, 12.) Tím odevzdal Kristus apoštolům kněžskou moc.

135. *V čem hlavně záleží kněžská moc?*

Kněžská moc záleží hlavně v tom, že kněz může sloužiti mši svatou, udělovati svátosti a žehnat i světit.

Apoštolé udělovali kněžskou moc vzkládáním rukou. (Sk. ap. 13, 3. a 14, 22.) Sv. Pavel o tom napsal knězi-biskupu Timoteovi: „Připomínám ti, abys poznovu roznítil v sobě milost Boží, která ti byla dána vzkládáním rukou mých.“ (2. Tim. 1, 6.) Od apoštolů přešla moc světit kněze — na biskupy apoštolsky svěcené. Jen od světla možno rozžehnouti nové světlo. *Ani světský úřad, ani náboženská obec nemohou kněžské moci udělit, protože ji sami nemají.*

136. *Kdo jen může světit na kněze?*

Na kněze může světit jen biskup apoštolsky svěcený.

„Budou zasvěceni Bohu svému.“ (3. Mojž. 21, 6.) Nastávajícího kněze světi biskup nejprve na *podjáhna*, potom na *jáhna*. Vrcholným stupněm svátosti je svěcení na biskupa. — Svátostným svěcením vtis-

kuje se duši *nezrušitelné znamení*: kněžské moci jednou nabyté nelze tudíž pozbyti. — *Kněžskou moc smí kněz jen potud vykonávat, pokud byl od svého biskupa poslán neboli ustanoven.* — První mši svaté novoknězově se říká „kněžské prvotiny“ neboli „prímice“; novokněz uděluje potom zvláštní požehnání.

„Správce Božích tajemství.“ (1. Kor. 4, 1.) Katolický kněz je zástupce Boží, odpovědný Bohu za duše svěšené. Pater = otec duchovní, má otcovsky pečovat o duše v kostele, ve škole, ve spolku, v nemoci, po smrti. „Buďte pamětliví správců svýchl“ (Žid. 13, 7. 17.) „Kdo činí příkoří kněží, činí příkoří Kristu Pánu.“ (Sv. Jan Zlatoústý.)

„Žeň síce hojná jest, ale dělníků málo. Proste tudíž Pána žně, aby poslal dělníky na svoji žeň!“ (Mat. 9, 37. 38.) *V Suché dny se modlí věřící, aby Kristus, Hospodář žně, poslal hodné dělníky na svoji žeň. Je to zvláštní milost a vzanamenání pro hodnou rodinu, když Bůh slyší jejich povolání k stavu kněžskému.*

63. SŇATEK MANŽELSKÝ.

Manželství ustanovil Pán Bůh v ráji. (1. Mojž. 2, 22—24.) Sňatek manželský se proto pokládá od nejstarších dob lidstva za úkon důležitý a posvátný. „Jsme děti svatých, proto se nesmíme spojovat jako pohané, kteří Boha neznají.“ (Tob. 8, 5.) *Kristus posvětil sňatek manželský prvním zádrakem a povýšil jej pro pokřtěné na svátost.* Je to podle sv. Pavla „svátost veliká“. (Efes. 5, 32.) Svátostnému sňatku manželskému se právem říká „svatba“.

Před volbou stavu. Ani stav svobodný, ani manželský není pro každého; ale za živa spokojen a po smrti věčně spasen může člověk býti v tom stavu, ke kterému Bůh volá a v kterém Bůh pomáhá. „Nestaví-li Hospodin domu, marně se lopotí, kteří jej stavějí.“ (Žalm 126, 1.) *Ke kterému stavu volá Bůh tebe?*

Cokoli činíš, s rozvahou čin! Trojnásobného rozmyslu vyžaduje, co má zavázati do smrti. Pravdivě se říká: „Kdo se žení pro statek, ten přichází na zmatek; kdo pro krásu, ta trvá do času; kdo pro ctnost, ta trvá na věčnost.“ Přemýšlej, rad se s rodiči a dbej hlasu starších, zkušených lidí; modlívej se k Duchu svatému a vzývej Rodičku Boží, matku dobré rady!

137. V čem záleží příprava na šťastné manželství?
Příprava na šťastné manželství záleží v tom: 1. aby si oba dobře rozmyslili, hodi-li se vzájemně k nerozlučnému svazku; — 2. aby zvláště po dobu zasnoubení byli počestně živi; — 3. aby obnovili své vědomosti náboženské a hodně přijali svátost pokání a svátost oltářní.

Čím počestnější stav svobodný, tím šťastnější stav manželský. To štěstí se podkopává předčasnou známostí, lehkomyšlným zasnoubením a těžkými hříchy před sňatkem. Bývá žádoucí, aby sňatku předcházela *řádná smlouva svatební*. — Po vzájemné domluvě zajdou snoubenci s dvěma svědky k vlastnímu faráři. Ten vyšetří, zdali zamýšlenému sňatku nic nevádí a zdali se chtějí vzít dobrovolně. O tom se piše úřední listinu. Potom jsou trojí ohlášky s kazatelný. Nač? — Teprve po nich může býti svatba.

138. Které jsou svatební obřady církevní?
Svatební obřady církevní jsou tyto: 1. snoubenci prohlásí před svým farářem a dvěma svědky, že se berou za manžely; — 2. podají si pravé ruce a přijmou kněžské požehnání; — 3. vyslechnou kněžské napomenutí, aby v lásce a věrnosti manželské spolu žili do smrti.

Církevní oddávky. Místo faráře může oddávati jeho zástupce. Oddávky mají býti *dopoledne, a to přede mši svatou, aby při ní mohla nevěsta dostat zvláštní požehnání*. Nejvhodnější je k oddávkám *všední den*. — Manželský slib lásky a věrnosti při oddávkách je přísahou: „K tomu mi dopomáhej Pán Bůh na přimluvu Matky Boží a všech svatých. Amen.“

„Zdatnou ženu kdo nalezne? Cenu má nad skvosty zdaleka. – O len a o vlnu pečuje, pracuje rukou radostnou. – Ruku svou otvírá nužnému, dlaně své vzlaňuje k chudému. – Ústa svá otvírá v moudrosti, na rtech má vlídné učení. – Klame a pomílí krásu, le ženě přísluší chvála, kterážto bojí se Pána.“ (Přisl. 31, 10–30.)

* * *

„Blažoslavený muž, který se bojí Hospodína a v jeho příkazech má zalíbení. Je milosrdný, slitovný a spravedlivý, v temnu září věřícím jako světlo. Pokoj a blahobyt je v domě jeho a spravedlnost jeho trvá na věky.“ – (Žalm 111, 1–4.)

64. „CO BŮH SPOJIL, ČLOVĚK NEROZLUČUJ!“

Za onoho času přistoupili k Pánu Ježíši farizeové a tázali se ho: „Je muži dovoleno propustiti manželku?“ A Pán jim odpověděl: „Což nečtete Písmo? Tam je psáno, že Stvořitel učinil lidí od počátku mužem a ženou a pravil: Opustí člověk otce svého i matku svou a přilne k manželce své, a ti dva budou tělem jedním. *Nuže, co Bůh spojil, člověk nerozlučuj!*“

139. *Co přikázal Kristus Pán o manželství?*

O manželství přikázal Kristus Pán: „Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj!“ (Mat. 19, 6.)

Manželský rozvod. Svátostné manželství nemůže býti rozloučeno jinak, než smrtí jednoho z manželů. Duchovní vrchnost může však z důležitých příčin dovolit, aby manželé žili od sebe rozvedeni. Tomu se říká „rozvod“. Rozvedení zůstávají však pravoplatnými manžely, to znamená: *nikdo z nich nesmí za živobytí druhého vstoupiti v nové manželství.*

140. *Co napsal apoštol Pavel o svátostném manželství?*

Apoštol Pavel napsal o svátostném manželství: „Manželům přikazuje Pán, nikoli já, ať žena od

muže neodchází. Odejde-li však přece, ať zůstane nevdána, neb ať se s mužem smíří. Také muž ať ženu nepropouští.“ (1. Kor. 7, 10. 11.)

Manželská rozluka. Když světský úřad rozloučí svátostné manželství a dovolí rozloučeným nový sňatek, je to *před Bohem a před církví neplatno*. „Kdo manželku svou propustí a jinou si vezme, smilní; a kdo si vezme propuštěnou, smilní“, pravil Kristus. (Luk. 16, 18.)

141. *Co je povinností manželů?*

Povinností manželů jest: 1. aby v lásce a věrnosti manželské spolu žili až do smrti; — 2. aby své děti vychovávali v bázni Boží a pečovali o časné blaho jejich.

Životem společně k Bohu. „Kdo vypoví, jak šťastno je manželství, které církev svazuje, svatá oběť stvrzuje, požehnání pečeti a Otec nebeský uznává! Oba slouží témuž Pánu: spolu se modlí, spolu se posílí, jeden druhého vzdělává, povzbuzuje a snáší. Spolu jsou v kostele u stolu Páně, spolu v soužení a spolu v osvěžení. Žádné tajemství jeden před druhým, netřeba skrývatí skutků milosrdných, aniž se modlití tajně a skrytě. S radostí to vidí a slyší Kristus a posílá jim pokoj svůj. To měj na paměti, ať bude potřeba; neboť není věřícím dovoleno jinak vstupovati v manželství, a kdyby se smělo, neprospívalo by.“ (Tertullian * 240.)

65. MANŽELSTVÍ SMÍŠENÉ.

Někdy se nesmí manželství uzavřítí, protože tomu brání zákonné závady. *Žádadou manželství je zvláště rozdílné vyznání křesťanské*, když totiž jeden ze snoubenců je křesťanem katolickým a druhý nekato-lickým. To by bylo manželství smíšené. Církev od takového manželství důtklivě zrazuje a všeobecně ho neschvaluje.

142. Proč církev neschvaluje smíšené manželství?

Církev neschvaluje smíšené manželství, protože v takovém manželství: 1. snadno vznikají různice; — 2. katolík snadno ve víře zvlažní, ano i víru trátí; — 3. bývá velmi nesnadno děti vychovávat katolicky.

Mimo to bývá jinověrec toho domnění, že lze manželství rozloučiti a nové uzavřítí, kdežto katolík na nový sňatek pomýšletí nesmí.

143. Kdy jen dovoluje církev smíšené manželství?

Církev dovoluje smíšené manželství jen z důležitých příčin, je-li přitom katolická výchova všech dětí zaručena a jsou-li oddávky katolické.

V jednotě svaté víry. Svůj k svému! „Jeden Pán, jedna víra.“ (Efes. 4, 5.) Jednota víry — základ svornosti. Kde víra spojuje, tam láska panuje, tam sídlo pokoje. Rozmyslí si dobře, rozmyslí! Po účinku zlá rada.

66. MANŽELSTVÍ NEPLATNÉ.

144. Kdy je manželství katolíka před Bohem neplatné?

Manželství katolíka je před Bohem neplatné: 1. když bylo uzavřeno jen před úřadem světským; — 2. když bylo uzavřeno před duchovním nekatolickým; — 3. když bylo uzavřeno církevně sice, ale s neprominutou překážkou.

145. Co je zvláště překážkou platného manželství?

Překážkou platného manželství je zvláště: manželství smrti nerozloučené, nekřesťanské náboženství, blízké příbuzenství a sliby kněžské anebo řádové.

Duchovní příbuzenství je mezi pokřtěnými a jejich kmotry. Z velmi důležitých příčin může církev některé z těchto překážek prominouti (dispens).

Sňatkem vědomě neplatným dopustil by se katolický křesťan hříchu, z něhož by nemohl býti rozňtěsen, dokud ho nenapraví. Kdyby umřel bez pokání, nemá práva na církevní pohřeb. Rovněž tak, kdyby katolík církevně oddaný připustil, aby děti jeho byly vychovány v bludné víře.

67. O MODLITBĚ.

Kristus, Syn Boží, stál mezi učedníky na hoře Olivové a povznesl oči i mysl k Bohu se slovy: „Otče náš, jenž jsi na nebesích!“ (Mat. 6, 9.) Tak se modlil.

146. Co je modlitba?

Modlitba je nábožné pozdvižení mysli k Bohu.

Kterak se modlití. Modlití se lze buď jen v myšlenkách neboli srdcem, anebo srdcem i ústy, vlastními nebo naučenými slovy, zpaměti nebo z knihy modlitební, potichu nebo nahlas, soukromě anebo společně. *Kdo zbožně zpívá, dvojnásob se modlí.* — Letmo povznášeji duši k nebi zbožné povzdechy neboli *modlitby stělné.* — *Ževně se jeví zbožnost* smeknutím, rovným postojem, klečením, složením rukou, bitím v prsa. Co tyto zevní úkony vyjadřují? — „Zdvíhejme ruce i srdce k Hospodinu!“ (Pláč 3, 41.)

Modlitební kniha. Zbožný věřící dovede mluvit k Bohu samostatně vlastními slovy. Potřebuje však nových myšlenek, aby jimi roznítil a vyjádřil zbožné city. K tomu velmi napomáhá modlitební kniha; ta brání zároveň roztržitosti a činí modlitbu pozornější. Také obsahuje vhodné poučení pro život náboženský. Proto bráváme knihu modlitební s sebou na služby Boží. Jako dar bývá dobrá modlitební kniha vděčnou památkou. — *Máš svou knihu modlitební? Chodíváš s ní do kostela?*

Nač se modlíme. „Velebí má duše Hospodina.“ (Luk. 1, 46.) „Sláva na výsostech Bohu!“ (Luk. 2, 14.) Chvála Bohu! — Uzdravený Samaritán padl před Ježíšem na tvář a děkoval mu. (Luk. 17, 16.) „Bože, chválíme tebe.“ Bohu díky! — „Proste, a bude vám dáno.“

(Luk. 11, 9.) Bůh dobře ví, čeho potřebujeme, chce však, abychom ho prosili a tím uznali: Bůh je mým nejvyšším Pánem, bez něho nic nezmohu. — Zvláště máme prositi za odpuštění hříchů. „Odpusť nám naše viny!“ „Bože, buď milostiv mně hříšnému!“ (Luk. 18, 13.) — *Modlíme se, abychom Bohu chválu vzdali a děkovali, anebo jej prosili a usmířili.*

147. Proč nám třeba se modlití?

Třeba se nám modlití, protože bez modlitby nedosáhneme milosti Boží, abychom bohumile žili a svatě umřeli.

Modlitba - „nebeklič“. *Kristus*, Syn Boží, se modlíval každodenně. Svým učedníkům vložil na srdce, „že jest potřeba vždycky se modlití a neustávat“. (Luk. 18, 1.) — *Církev* svatá povzbuzuje věřící denně k modlitbě zvoněním, příkladem i slovem. V každé mši sv. vybízí kněz opět a opět: Oremus, modleme se! — *Svatí* se modlívali rádi a dobře; proto se ubránili hříchu, žili bohumile a zemřeli v Pánu. „Zavržení jsou na věky v pekle, protože se nemodlili.“ (Sv. Alfons Liguori.)

!68. MODLEME SE NÁLEŽITĚ!

148. Kdy se modlíme náležitě?

Náležitě se modlíme, když se modlíme nábožně, pokorně, důvěrně, odevzdané do vůle Boží a vytrvale.

Nábožně se modlí, kdo při modlitbě myslí na Boha a není dobrovolně roztržitý. „Lid tento jen ústy mě ctí, kdežto srdce jeho daleko jest ode mne“, stěžoval si Hospodin ústy proroka. (Is. 29, 13.) Proto „před modlitbou připrav duši svou“ (Sir. 18, 23.), představ si živě, ke Komu chceš mluvit!

Pokorně se modlí, kdo má na mysli: jsem hříšný a slabý. „Jsem ubožák a chudas - Bože, na pomoc mi přispěj!“ (Zalm 69, 6.) „Pane, nejsem hoden...“ (Mat.

8. 8.) Celník stanul opodál a netroufal si ani oči pozdvihnouti k nebi, nýbrž bil se v prsa a říkal: „Bože, buď milostiv mně hříšnému!“ (Luk. 18, 13.) Kterak se jeví zevně pokora při modlitbě?

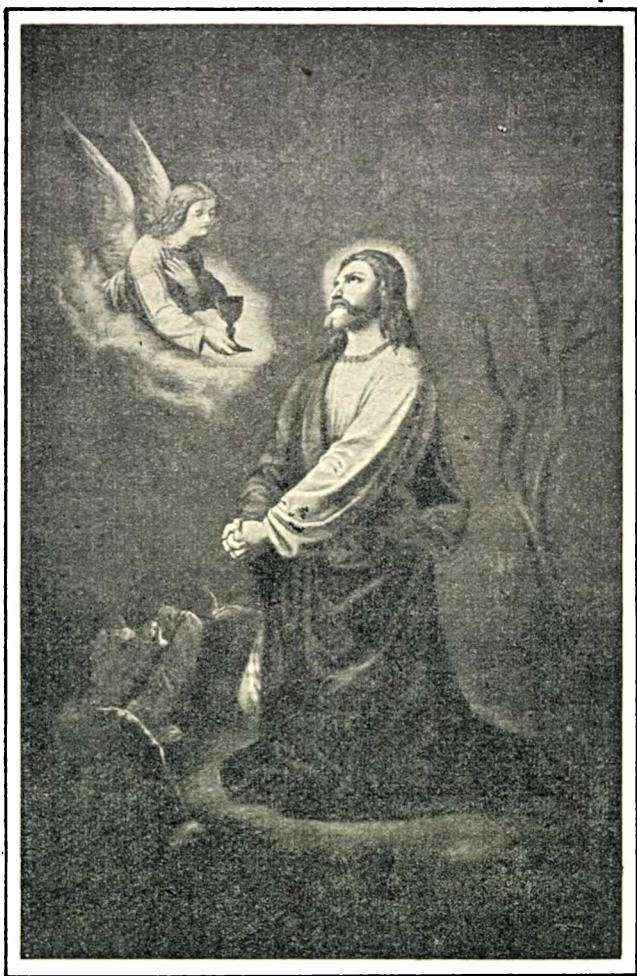
Důvěrně se modlí, kdo s jistotou čeká, že ho Bůh vyslyší. S takovou důvěrou přistoupila nemocná žena a dotkla se roucha Páně. Ozdravělé řekl Pán: „Tvá víra tě uzdravila.“ (Mat. 9, 22.) S jistotou mohu čekat vyslyšení, protože Bůh může a chce mi dáti všechno, co je k jeho slávě a mému spasení. Nedá ovšem, co je zlé, anebo k spasení škodlivé.

Odevzdaně do vůle Boží se modlí, kdo úplně ponechává Bohu, kdy a jak ho vyslyší. „Otče můj! Je-li možno, vezmi tento kalich (utrpení) ode mne! Ale ať se stane, co ty chceš, nikoli co chci já.“ (Marek 14, 36.) „Slož svou starost na Hospodina, on bude o tebe pečovat“ (Žalm 54, 23.): zařídí tvou věc lépe, než míníš ty sám. „Buď vůle Tvá!“

Vytrvale se modlí, kdo se modlit neustává, byl ho Bůh nevyslyšel. ihned. Slepý žebrák u Jericha prosil opět a opět: „Ježíši, Synu Davidův, smiluj se nade mnou!“ (Luk. 18, 38. 39.) Potřebný přítel dostal chleby, protože prosil neodbytně. Tak se máme modlití a neustávati. „Proste, a bude vám dáno. Hleďte, a naleznete. Tlucte, a bude vám otevřeno.“ (Luk. 11, 9.)

149. *Kterak vyslyší Bůh náležitou modlitbu?*
Náležitou modlitbu vyslyší Bůh tak, že nám udělí buď to, oč prosíme, anebo něco lepšího. (Svatý Bernard.)

Pán Ježíš o vyslyšení modlitby: „Amen, amen pravím vám: začkoli prositi budete Otce mého ve jménu mém, dá vám.“ (Jan 16, 23.) „Když syn prosí otce o chléb, dá mu otec kámen? Anebo když prosí o rybu, dá mu hada? Nebo když prosí o vejce, dá mu štíra? Když tedy vy umíte svým dětem dávatí dobré dary, čím spíše Otec váš nebeský dá věci dobré těm, kteří ho prosí!“ (Luk. 11, 11. 12. a Mat. 7, 11.)

„PŘÍKLAD ZAJISTĚ_DAL JSEM VÁM.“ Jan 13, 15.

69. KDY A KDE SE MODLITI.

Ráno a večer. Modlíváme se *ráno* v tomto pořadí: ✱ Otče náš. Zdrávas. Věřím. Desatero. Dobrý úmysl: *Cokoli dnes budu mysliti a mluvit, cokoli činiti a trpěti, obětui, Bože, ke cti a chvále tvé Také chci dnes získati všechny mně možné odpustky. Tobě chci já sloužit bez ustání, ty mně k tomu dej své požehnání.* Anděle Boží. Zdrávas, Královno. ✱ — *Večer* v tomto pořadí: ✱ Otče náš. Zdrávas. Věřím. Desatero. *Žpytování svědomí. Vzbuzení lítosti.* Anděle Boží. Zdrávas, Královno. ✱

Každodenně. Ráno a večer. Je který den, abys neměl zač Bohu děkovati, zač prositi, zač odprositi? (Viz pod ot. 168.) — *Bohumilý* je zvyk modliti se před jídlem a po jídle; podobně, když se zvoní k „Anděl Páně“. „tři hodiny“ v patek odpoledne a umíráčkem. — *Práce modlitbou posvěcená je lehcí, zdárnější a záslužnější.* Bez Božího požehnání marno lidské namáhání. S Bohem počni každé dílo, podaří se ti až milo.

150. Kdy se máme modliti?

Máme se modliti každodenně, zvláště ráno a večer, před jídlem a po jídle, a když se k modlitbě zvoní.

Pomoz mi, Bože můj! Nejvíce máme se modliti *v pokušení, před důležitým podnikem a když něco tíží* (starost, zármutek, nemoc, neštěstí, nebezpečí, hodina smrti.) „Pros Boha, by řídil tvé cesty, a všechny tvé záměry aby došly skrze něho zdu.“ (Tob. 4, 20.) Pán Bůh napřed, a já za ním. Bůh neopustí, kdo se ho nespustí. Kterak se modliti *v pokušení*, viz pod ot. 222. — „Kdo se umí náležitě modliti, umí také náležitě žítí.“ (Sv. Augustín.)

Kde se modliti. Pán Bůh je *všude*. Božský Spasitel se rád modlival o *samotě* a doporučil modliti se při zavřených dveřích. (Mat. 6, 6.) Proč? — Velmi účinná je modlitba *na místě posvěceném*. „Oči mé budou otevřeny, pozorující toho, kdo se bude modliti na tomto místě“, řekl Hospodin při svěcení chrámu

králi Šalomounovi. (2. Par. 7, 15.) Zejména *při mši svaté* modlí se tam s námi Kristus Pán. (Žid. 7, 25.) — Některá místa proslavil Bůh zázračným vyslyšením modlitby; proto tam zbožní věřící putují.

Za koho se modlíti. Za sebe i za druhé, ať živé anebo mrtvé, přátele i nepřátele, zvláště pak za rodiče, příbuzné a dobrodince, za duchovní i světskou vrchnost, a za obrácení hříšníků. *I nejchudobnější je dosti bohatý, aby mohl rozdávatí almužnu modlíby.* — Velmi je Bohu milo se modlíti *společně* při službách Božích a v rodině. „Kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jménu Mém, tam jsem Já prostřed nich.“ (Mat. 18, 20.)

151. *Žač se máme především modlíti?*

Především se máme modlíti za to, co je ke cti a slávě Boží a k našemu spasení. „Hleďte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho, a (ostatní) všechno bude vám přidáno.“ (Mat. 6. 33.)

Také o věci časné *smíme a máme Boha prosit*, abychom časnými věcmi zaopatření jsouce, tím snažněji vyhledávali statků věčných. „Pojďte ke Mně všichni, kteří se lopotíte a jste obtíženi, a Já vás občerstvím.“ (Mat. 11, 28.) *Pěkně seřaděno je všechno, čeho potřebujeme, v litanii ke všem svatým a v modlitbě Páně.*

70. „OTČE NÁŠ“ — MODLITBA PÁNĚ.

Modlitby mariánské.

Rozličnými slovy se můžeme modlíti. Nejlepší modlitbou je „Otče náš“. Sluje modlitbou „Páně“, protože ji Kristus Pán složil a modlit se ji uložil. (Mat. 6, 9—13.) Skládá se z oslovení: „Otče náš, jenž jsi na nebesích“, a ze sedmi proseb.

152. *Proč je „Otče náš“ nejlepší modlitba?*

„Otče náš“ je nejlepší modlitba, protože pochází od Krista Pána a obsahuje krátce všechno, zače se máme modlíti.

OTČE NÁŠ, JENŽ ISI NA NEBESÍCH — POSVĚŤ SE JMÉNO TVÉ. — PŘIJĎ KRÁLOVSTVÍ TVÉ. — BUĎ VŮLE TVÁ, JAKO V NEBI, TAK I NA ZEMI. — CHLÉB NÁŠ VEZDEJŠÍ DEJ NÁM DNES. — A ODPUSŤ NÁM NAŠE VINY, JAKOŽ I MY ODPOUŠTÍME NAŠIM VINNÍKUM. — A NEUVOĎ NÁS V POKUŠENÍ. — ALE ZBAV NÁS ODE ZLÉHO.

„Otče náš!“ říkáme Pánu Bohu, protože o všechny lidi otcovsky pečuje. Nás přijal na křtu svatém za své děti a dědice nebeské blaženosti. — *Jméno Boží* je svaté. Kterak je světíme? Ot. 170. — *Království Boží* je na zemi církev svatá, v srdci milost posvěcující a v nebi společnost svatých s Kristem králem. — *Vůle Bcží* je to, co Bůh přikazuje a co k našemu spasení zařizuje; jako vyvolení v nebi chceme i my jeho přikázání poslouchat a s jeho řízením odevzdaně souhlasit. (Viz ot. 17. 18. a 19)

Chléb vezdejší je pokrm a nápoj, teplo a světlo. Chlebem pro nebe je slovo Boží a svátost oltářní. — *Naše viny* jsou hříchy, naším vinníkem jest, kdo nám ublížil. „Odpouštějte, a bude vám odpuštěno.“ (Luk. 6, 37) — *Pokušení* ke hříchu pochází od těla, světa a ďábla. Rač ty mně, Bože, pomoci, nedej mne hříchu do moci! — *Zlo* je bolest, hanba, zármutek, smrt. Největší zlo je těžký hřích a věčné zavržení. — *Amen* znamená: staň se, oč prosíme.

ZDRÁVAS, MARIA, — MILOSTI PLNÁ, — PÁN S TEBOU, — POŽEHANÁ TY MEZI ŽENAMI, — A POŽEHNANÝ PLOD ŽIVOTA TVÉHO, JEŽÍŠ. — SVATÁ MARIA, MATKO BOŽÍ, — PROS ZA NÁS HRŠNÉ — NYNÍ I V HODINU SMRTI NAŠÍ. AMEN.

„Zdravas, Maria“ neboli „pozdravení andělské“ se skládá z pozdravení anděla Gabriele, z uvítání svaté Alžběty a z prosby církve svaté. — *Zdravas*: buď pozdravena! — *Milostí plná*: Bohu dokonale milá od prvního počátku svého života. — *Pán (je) s tebou*: vede a chrání tě, pomáhá a žehná ti, zvolil si tě za svůj svatostánek. — *Požehnaná mezi ženami*: ze všech nejslavnější a chvály nejhodnější. Proč? — *Plod života Panny Marie* jest její syn, Ježíš Kristus.

Jiné modlitby mariánské. „*Anděl Páně*“: připomínáme si vděčně vtělení Syna Božího, pozdravujeme Rodičku Boží a poroučíme se v její ochranu. Zbožní věřící se modlívali „*Anděl Páně*“ *mimo neděle a čas velikonoční kleče*; odtud se říká zvonění k té modlitbě „*klekání*“. — *Ždravas, Královno*. Pod ochranu tvou se utíkáme. Litanie loretánská. — Které umíš písně mariánské?

Růženec. Pozdravení andělské možno si představit jako růži podanou Panně Marii. Duchovní věnec uvitý z těch růží, s vložkami vzpomínek ze života Páně a Panny Marie, sluje růženec. Rozeznává se růženec *radostný, bolestný a slavný*. Každý se skládá z pěti desátek. Máš svůj růženec? Je posvěcen k získání odpustků? — Svátek přesvatého Růžence je 7. října. Celý ten měsíc je zasvěcen Panně Marii, Královně posvátného růžence. Členové „*živého růžence*“ modlívali se denně po jednom z 15 desátek. — Při „*Zdravas Maria*“ se vkládá za slovem „*Ježíš*“:

V růženci radostném:

1. KTERÉHO JSI, PANNÓ, Z DUCHA SVATÉHO POČALA.
2. S KTERÝM JSI, PANNÓ, ALŽBĚTU NAVŠTÍVILA.
3. KTERÉHO JSI, PANNÓ, V BETLEMĚ PORODILA.
4. KTERÉHO JSI, PANNÓ, V CHRÁMĚ OBĚTOVALA.
5. KTERÉHO JSI, PANNÓ, V CHRÁMĚ NALEZLA.

V růženci bolestném:

1. KTERÝ SE PRO NÁS KRVÍ POTIL.
2. KTERÝ PRO NÁS BYL BIČOVÁN.
3. KTERÝ PRO NÁS BYL TRNÍM KORUNOVÁN.
4. KTERÝ PRO NÁS NESL TĚŽKÝ KŘÍŽ.
5. KTERÝ PRO NÁS BYL UKŘÍŽOVÁN.

V růženci slavném:

1. KTERÝ Z MRTVÝCH VSTAL.
2. KTERÝ NA NEBE VSTOUPIL.
3. KTERÝ DUCHA SVATÉHO SESLAL.
4. KTERÝ TĚ, PANNÓ, NA NEBE VZAL.
5. KTERÝ TĚ, PANNÓ, NA NEBI KORUNOVAL.

ČÁST TŘETÍ. — PLŇ ZÁKON BOŽÍ!

„Chceš-li vejít do života, zachovávej přikázání“ (Mat 19, 17) — „To jest láska k Bohu, abychom zachovávali jeho přikázání.“ (1. Jan 5, 3.)

71. ZÁKON BOŽÍ.

Jak žítí, abychom došli spasení, stanovil Bůh, náš nejvyšší Pán, svým zákonem. *Zákon Boží poznáváme z hlasy svědomí, z desatera Božích přikázání a z evangelia.*

Hlas svědomí. Při každém jednání se nám ozývá v duši jakoby hlas: toto je spravedlivé, ono je nespravedlivé; toto je počestné, ono je nepočestné; toto je dobré, ono je zlé; toto se smí, ono se nesmí. Tak nám rozum připomíná zákon Boží. Tento hlas rozumu sluje svědomí. Svědomí před činem pobízí nebo varuje; po činu chválí nebo vyčítá, blaží nebo mučí. „Červ jejich neumírá“, pravil Kristus o zavržených v pekle. (Marek 9, 43.)

153. Proč nesmíme jednati proti svědomí?

Nesmíme jednati proti svědomí, protože svědomí nám hlásá vůli neboli zákon Boží. „Všechno, co není z přesvědčení, hříchem jest.“ (Řím. 14, 23.)

Pečuj o správné svědomí! Rozum se časem mýlí a nebývá jasný u všech a stejně; a tak i svědomí bývá bludné. *Svědomí se vzdělává učením nábožensví, životem podle víry a svaťou zповědí.* Člověk útlého svědomí chrání se i hříchů malých a snaží se konat i malé povinnosti. Je dobře s tím, o kom se může říci: „Je svědomitý“, zle však, řekne-li se právem: „Nemá svědomí.“ On svědomí sice nepozbyl, ale uspal je v sobě. Kterak asi?

Desatero Božích přikázání. Svědomím poznávají zákon Boží i pohané (Řím. 2, 15.), ale ne dosti jasně a zřetelně. Zřejmě zjevil Bůh zákon svůj desaterem přikázání; oznámil je národu izraelskému s hory Sinaj. *Každé to přikázání směřuje netoliko k našemu spasení věčnému, nýbrž i k časnému blahu lidské společnosti.*

Z evangelia se dovídáme, že Kristus Pán desatero přikázání doplnil (Mat. 5, 17.), správně vyložil a pro všechny lidi potvrdil. „Chceš-li vejít do života, zachovávej přikázání“ (Mat. 19, 17.) Svým příkladem ukázal, jak máme zákon Boží plnit dokonale. Veškeren zákon Boží shrnul v jedno přikázání hlavní.

154. *Jak zní hlavní přikázání Páně?*

Hlavní přikázání Páně zní: „Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého.“ To jest největší a první přikázání. Druhé pak jest podobné jemu: „Milovati budeš bližního svého jako sebe samého.“ (Mat. 22, 37—39.)

DESATERO BOŽÍCH PŘIKÁZÁNÍ. PRVNÍ: V JEDNOHO BOHA VĚRITI BUDEŠ. — DRUHÉ: NEVEZMEŠ JMÉNA BOŽÍHO NADARMO. — TŘETÍ: POMNI, ABYS DEN SVÁTEČNÍ SVĚTIL. — ČTVRTÉ: CTI OTCE SVÉHO I MATKU SVOU, ABYS DLOUHO ŽIV BYL A DOBŘE TI BYLO NA ZEMI. — PÁTÉ: NEZABIJEŠ. — ŠESTÉ: NESESMILNÍŠ. — SEDMÉ: NEPOKRADEŠ. — OSMÉ: NEPROMLUVÍŠ KŘIVÉHO SVĚDECTVÍ PROTI BLIŽNÍMU SVĚMU. — DEVÁTÉ: NEPOŽÁDÁŠ MANŽELKY BLIŽNÍHO SVÉHO. — DESÁTÉ: ANIŽ POŽÁDÁŠ STATKU JEHO.

72. V JEDNOHO BOHA VĚRITI BUDEŠ!

První přikázání Boží.

155. *Co poroučí Bůh prvním přikázáním?*

Prvním přikázáním poroučí Bůh, abychom v něho věřili, v něho doufali, jej milovali a jemu se klaněli.

Slovo „věřím“ znamená: pokládám pevně za pravdu, co někdo mluví. „Věřím v Boha“ znamená:

pokládám pevně za pravdu, co lidem oznámil neboli zjevil Bůh. Pravdy Bohem zjevené slují „svaté pravdy“. Skrze koho zjevil Bůh svaté pravdy? (Ot. 2) Zjevené pravdy svěřil Ježíš Kristus církvi katolické.

156. Proč věříme svaté pravdy?

Sváté pravdy věříme, protože je zjevil sám Bůh pravdomluvný, a k věření je předkládá církev neomylná.

Všechny svaté pravdy nutno věřiti. Pán Ježíš poručil apoštolům: „Učte je zachovávatí všechno, co jsem přikázal vám.“ (Mat. 28, 20) Proto je nutně potřeba k spasení věřiti všechno, co církev k věření předkládá, ať je to z Pisma svatého nebo z ústního podání, ať to lidským rozumem pochopiti lze nebo nelze („tajemství víry“). Nejdůležitější svaté pravdy jsou články víry ve „Věřím v Boha“. *Výslovně máme znáti a věřiti svaté pravdy základní.*

157. Které jsou svaté pravdy základní?

Sváté pravdy základní jsou: 1. že jest jeden Bůh; — 2. že Bůh je nejvyšší spravedlivý; — 3. že jsou tři božské osoby; — 4. že se Bůh Syn stal člověkem, aby nás svou smrtí na kříži vykoupil a na věky spasil; — 5. že duše lidská je nesmrtelná; — 6. že milostí Boží je k spasení nevyhnutelně potřeba.

Svatá víra. Věřím-li, co mi Bůh skrze církev katolickou k věření předkládá, mám katolickou neboli svatou víru. „Bez víry nelze líbiti se Bohu.“ (Žid. 11, 6.) Blaze tomu, kdo se sv. Pavlem může říci před smrtí: „Dobrý boj jsem bojoval, běh jsem dokonals, víru jsem zachoval.“ (2. Tím. 4, 7.) — Proto je třeba si svaté víry hleděti.

158. Kterak se máme ve svaté víře vzdělávati?

Ve svaté víře se máme vzdělávati náboženstvím ve škole, slovem Božím v kostele a náboženskou četbou doma.

V rodinné knihovně by nemělo chyběti Pismo svaté aspoň Nového zákona, životopis Páně, kniha

biblických dějin, diecéšní katechismus a výklad jeho nebolí postila, životy světců, „Bchumila“ sv. Františka Saleského, kniha modlitební a katolicko-náboženský časopis.

159. *Co pravil Pán Ježíš o svaté víře?*

O svaté víře pravil Pán Ježíš: „Kdo věří ve mne, má život věčný.“ „Kdo neuvěří, bude zavržen.“ (Jan 6, 47. — Marek 16, 16.)

73. JAK VĚŘITI SVATÉ PRAVDY.

První přikázání Boží.

Pevně. Věřiti pevně znamená: *o ničem nepochybovat.* Zachariášovi zjevil Bůh, že bude otcem předchůdce Páně; Zachariáš pochyboval. (Luk 1, 18.) Panně Marii zjevil Bůh, že bude matkou slíbeného Vykupitele; Maria uvěřila pevně. (Luk 1, 45.) Nedovedu na příklad pochopiti, kterak jest Bůh trojjediný, ale nepochybují o tom.

Činně. Věřiti činně znamená: *víru činem ukazovat.* „Ne každý, kdo mi říká: Pane, Pane - vejde do království nebeského, nýbrž (toliko ten), kdo činí vůli Otce mého.“ (Mat. 7, 21) Co věříš srdcem, projevuuj životem! „Co prospěje, bratří moji, praví-li kdo, že má víru, skutků však nemá? Může-li ho víra sama spasiti? I zlí duchové věří, ale třesou se. Jako tělo bez ducha je mrtvo, tak je mrtva i víra beze skutků.“ (Jak. 2, 14, 19, 26.) „Říkají, že Boha znají, skutky však ho zapírají.“ (Tit. 1, 16.)

Vytrvale. Věřiti vytrvale znamená: *ničím se avíklati neadít.* Josue viděl, jak odstupují moci od pravé víry v Boha. Nedal se však odvrátiti špatným příkladem, nýbrž prohlásil veřejně: „*Já a můj dům sloužiti budeme Hospodinu.*“ (Jos. 24, 15) Vytrvalý věřící stojí pevně u víře, i když mu slibují, hrozí nebo křivdí potupou, škodou nebo násilím. (1. Kor. 16, 13.) Sv. mučedníci podstoupili pro svatou víru i smrt.

160. *Jak máme věřit svaté pravdy?*

Sváté pravdy máme věřit pevně, činně a vytrvale.

„Věřím, a proto mluvím“ (2. Kor. 4, 13.) a jedním jako katolický křesťan netoliko soukromě, nýbrž i veřejně před světem. „Tak svít světlo vaše před lidmi, ať vidí skutky vaše dobré a velebí Otce vašeho, jenž je v nebesích.“ (Mat. 5, 16.) — Budu se hlásit ke Kristu *bez ostychu*. „Nestydím se za evangelium.“ (Řím 1, 16.) „Kdo se stydět bude za Mne, za toho se stydět bude Syn člověka, když přijde ve slávě své.“ (Luk. 9, 26.) — Budu se hlásit *bez lidské bázně*. Hanba je být třtinou větrem se klátící. Veřejně, bez bázně a bez ostychu chodí nevěra, - a víra by se bála a schovávala? Zmužilé vyznání víry budí úctu lidí a zajišťuje Boží odplatu.

161. *Co pravil Pán Ježíš o vyznání víry?*

Pán Ježíš pravil o vyznání víry: „Kdo mě vyzná před lidmi, toho vyznám také já před svým Otcem, jenž je v nebesích. Kdo by však mě před lidmi zapřel, toho zapru také já před svým Otcem, jenž je v nebesích.“ (Mat. 10, 32. 33.)

VĚŘÍM A VYZNÁVÁM VŠECHNO,
CO'S TY, BOŽE PRAVDOMLUVNÝ, ZJEVIL
A SKRZE CÍRKEV NEOMYLNOU
MI K VĚŘENÍ PŘEDKLÁDÁŠ.
V TÉTO VÍŘE CHCI ŽÍTÍ A ZEMŘÍTÍ.
O BOŽE, ROZMNOŽ VÍRU MOU!

74. **BEZ VÍRY SE NELZE LÍBIT PÁNU.**

První přikázání Boží.

162. *Kdo se prohřešuje proti svaté víře?*

Proti svaté víře se prohřešuje, kdo o některém článku víry pochybuje, kdo svatou víru zapírá a kdo ji lehkomyšlně vydává v nebezpečí, nebo ji vůbec opouští.

Svatou víru zapírá, kdo mluvením anebo jednáním chce vzbuditi domněnku, že není katolickým křesťanem. Pokládá za pravdu *omylné rčení*: „Náboženství je soukromá věc.“ Tak si počíná z lidské bázně nebo z nemístného studu. Chybí mu, bohužel, katolické sebevědomí.

163. Kdo vydává svou víru v nebezpečí?

Svou víru vydává v nebezpečí, kdo poslouchá řeči protináboženské, kdo čte noviny a knihy víře nepřátelské, a kdo se přátelí nebo spolčuje s nevěrci a jinověrci.

„Nespráhejte se s nevěřícími!“ (2. Kor. 6, 14.) „Mějte se na pozoru před nepravými proroky! Přicházejí k vám v rouše ovčím, ale v nitru jsou to vlci hltaví.“ (Mat. 7, 15.) Stran jinověrců je *výslovně zapověděno* choditi na jejich kázání a bohoslužby, přijímat od nich svátosti a býti jim při náboženských úkonech za kmotry. — S kým kdo postává, takým se stává. To nebyla ovce, co se s vlkem procházela. „Kdo miluje nebezpečí, zahyne v něm.“ (Sir. 3, 27.)

Svatou víru opouští: 1. kdo je *náboženský lhovestný*: prý „víra jako víra“; - „víra není hlavní věc“; - „každé náboženství je stejně dobré“; — 2. kdo *nevěří vlastní vinou*, co je článkem víry. Kdo více článků víry zavrhuje, slove nevěrec; nejhorší nevěrec je neznaboh; — 3. kdo *hlásá bludy* proti svaté víře: „bludař“, „kacíř“; — 4. kdo *odpadne* od svaté víry neboli vystoupí z církve katolické. „Dvojí zlo spáchal můj národ“, praví Hospodin: „mne opustili, pramen vody živé, a vykopali sobě cisterny rozpukané, které vody držeti nemohou.“ (Jer. 2, 13.)

Bohu díky za svatou víru! „Boží je to dar.“ (Efes. 2, 8) — Kdo byl od malička vychován v nepravé víře a pokládá ji pevně za pravou, nemá za to hříchu, dokud nepozná víry pravé. — *K jinověrcům se hodný věřící chová snášlivě*: pro víru jimi nepohrdá a neposmívá se jim, neodsuzuje a nepronásleduje jich. Byl by to hřích. „*Bludy potírejte, bloudící milujte!*“ (Sv. Augustin a 2. Tím. 2, 24. 25.)

75. „DOUFEJ V HOSPODINAI“ (Žalm 36, 3.) První přikázání Boží.

Slovo „*doufám*“ znamená: čekám od někoho, že mi pomůže. „*Doutám v Boha*“ znamená: čekám, že mi Bůh pomůže do nebe. Mohu to čekat s důvěrou, protože Bůh to slíbil a „chce, aby všichni lidé byli spaseni“. (1. Tim. 2, 4.)

164. *Co zvláště máme od Boha doufat?*
Zvláště máme od Boha doufat odpuštění hříchů, milost jeho a věčné spasení.

Také věci časné? K věčnému spasení bývá potřeba i věcí časných, jako je zdraví, chléb, vezdejší, odvrácení pozemského zla. Proto nás učil Pán se modlit: „Chléb náš vezdejší dej nám dnes.“ - „Zbav nás ode zlého.“ - A řekl: „Vš zajisté Otec váš nebeský, že toho všeho potřebujete.“ (Mat. 6, 32.) *Můžeme a máme tedy od Boha doufat i věci časné, pokud nám pomáhají k spasení.*

165. *Proč doudáme v Boha?*
Doufáme v Boha, protože Bůh může i chce nám dát všechno, čeho k věčnému spasení potřebujeme.

Může dát, protože je všemohoucí; chce dát, protože je nejvyšší dobrotivý a milosrdný; opravdu dá, protože je pravdomluvný a věrný. „Věď, že Hospodin je Bůh mocný a věrný, prokazující milosrdenství těm, kdož jej milují.“ (5. Mojž. 7, 9.)

Svatá naděje. „Proč jsi zarmoucen, duše moje, a proč mě znepokojuješ? Doufej v Boha!“ (Žalm 41, 6.) Doufej, nezoufej, Pán Bůh s tebou! Kdo v Hospodinu má svůj hrad, nic nemusí se zlého bát. — Účinně doufá v Boha, kdo sám činí, co může, přitom pak usiluje o milost Boží a modlí se.

Proti svaté naději hřeší, *kdo v Boha nedůvěřuje*: „může anebo chce mi Bůh pomoci?“ — *kdo si zoufá*: „Bůh mi nemůže odpustit!“; - „mně už

pomoci není“; — *kdo se opovážlivě spoléhá*: „Bůh je milosrdný, on mě přijme kdykoli na milost, polepším se až později.“ — Nad milosrdenstvím Božím zoufatí nebo na milosrdenství Boží opovážlivě spoléhati jsou *hříchy proti Duchu svatému*.

DOUFÁM V TEBE, BOŽE MŮJ,
ŽE MI HŘÍCHY ODPUSTÍŠ,
SVOU MILOST MI UDĚLÍŠ
A NA VĚKY MĚ SPASÍŠ,
PROTOŽE JSI VŠEMOHOUCÍ A DOBROTIVÝ,
MILOSRDNÝ A VĚRNÝ.
V TÉTO NADĚJI CHCI ŽITI A ZEMŘÍTI.
O BOŽE, POSILNI NADĚJI MOU!

76. „MILOVATI BUDEŠ PÁNA BOHA SVÉHO!“ První přikázání Boží.

„Největší přikázání.“ (Mat. 22, 38.) Nejvíce nám Kristus vložil na srdce, abychom milovali Pána Boha a z lásky k Bohu milovali bližního. *Jak xní hlavní přikázání Páně?* (Ot. 154.) O této lásce svatý napsal apoštol Pavel: „Kdybych měl všechnu víru, takže bych hory přenášel, lásky však kdybych neměl, ničím bych nebyl. Nyní trvají víra, naděje a láska, tyto tři, ale největší z nich je láska.“ (1. Kor. 13, 2. 13.)

„Bůh první miloval nás.“ (1. Jan 4, 19.) On mě *stvořil* a pečuje ve dne v noci o časné i věčné blaho mé. Zamysli se, otevři oči a počítej! — Bůh mě *vyrkoupl a spasil*. „Zamiloval si mě a sám sebe vydal za mne“ na kříži. (Gal. 2, 20.) — Bůh mě *posvětil*. Na křtu svatém přijal mě za své dítě svaté, za dědice nebeského království a za člena své církve. A neustále je ochoten do nebe mí pomáhat a mne pro nebe posvěcovat.

166. Proč máme Boha milovat?

Boha máme milovat, protože je náš Otec nebeský, od něhož máme všechno dobré.

„CO CHCEŠ, PANE, ABYCH UČINIL?“
„SYNU MŮJ, DEJ MI SRDCE SVĚÍ!“ Přisl. 23, 26.

„Čím se odplatím Hospodinu za všechno, co mi prokázal?“ (Žalm 115, 12.) Bůh odpovídá: „Synu můj, dej mi srdce své!“ (Přisl. 23, 26.)

Srdce Bohu! Pána Boha miluje, kdo jej má denně na paměti, k němu se modlí, rád o něm slyší, k vůli němu pracuje a trpí, a z lásky k němu miluje bližního - neboli zkrátka: kdo dětině poslouchá, co Bůh přikazuje. „Kdo přikázání moje zachovává, ten mě miluje.“ (Jan 14, 21.) — Tak máme Boha milovati „*z celého srdce*“, totiž *nade všechno*.

167. *Kdo miluje Boha nade všechno?*

Boha miluje nade všechno, kdo si Boha více váží, nežli všeho na světě, a je hotov raději všeho se vzdát, nežli Boha těžce urazit.

Bůh nade všechno! „Kdo miluje otce nebo matku více nežli mne, není mne hoden.“ (Mat. 10, 37.) Abraham z lásky k Bohu opustil svou vlast a blízké příbuzné, ano byl hotov i syna obětovati. Svatí mučedníci obětovali z lásky k Bohu i život. — Srdcem se rozněť, slovem pověz, činem ukaž Pánu Bohu, jak ho miluješ.

BOŽE MŮJI! OD TEBE MÁM VŠECHNO DOBRÉ.

TYS MĚ STVOŘIL, VYKOUPIJ A POSVĚTIL.

TY O MNE USTAVIČNĚ OTCOVSKY PEČUJEŠ.

MILUJI TĚ NADE VŠECHNO. TOBĚ CHCI VĚRNĚ SLOUŽITI

A RADĚJI VŠEHO SE VZDÁT, NEŽ HRÍCHEM TĚ ZTRATITI.

V TÉTO LÁSCĚ CHCI ŽÍTI A ZEMŘÍTI.

O BOŽE, ROZNĚCUJ LÁSKU MOU!

77. „JEN PÁNU BOHU SE BUDEŠ KLANĚTI!“

První přikázání Boží.

„*Bohu se klaněti*“ znamená: Boha za nejvyššího Pána uznávat, jemu nejvyšší úctu prokazovat a jeho svaté vůli se podrobovat. „Buď vůle Tvá!“ (Čl. 8.)

Nejvyšší úctu Pánu Bohu prokazujeme vnitřně *modlitbou*. (Čl. 67—70.) — Poněvadž mu náležíme s duší i s tělem, jsme povinni ctít ho i zevně *zbožnými úkony*, zvláště pokleknutím. „Pojďte, klaňme se, klekněme před Pánem, svým tvůrcem!“ (Žalm 94, 6.) — Vzácně se jeví nejvyšší úcta *obětí*. Čím jest obětní dar dokonalejší, tím oběť cennější. Která jest oběť Nového zákona? (Ot. 99.) — Vnitřně, zevně a obětí máme ctít Boha nejen soukromě a jednotlivě, nýbrž i veřejně a *společně*. Proto byly společné služby Boží předepsány už ve Starém zákoně, a i Kristus se jich jakoby povinen účastnil.

Zasvěceno Hospodínu. Z úcty k Bohu nutno uctivě zacházeti se vším, co je zasvěceno počtě a službě Boží. Jsou to zejména: *posvěcené osoby*. „Z celé duše své boj se Pána a jeho kněze měj za posvátné!“ (Sir. 7, 31.) — *posvěcená místa*: kostel - „dům Boží“, hřbitov - „svaté pole“; — *posvátné věci*: sv. ostatky a obrazy, kostelní zvony, bohoslužebné náčiní, posvátné pomníky. Které znám v naší osadě? Co je na nich napsáno? Kterak jeví úctu před nimi?

168. Kdo se zvláště prohřešuje proti počtě Boží?
Proti počtě Boží se zvláště prohřešuje, kdo zanedbává modlitbu, kdo proti Bohu reptá a kdo se dopouští pověry nebo svatokrádeže.

Modlitbu hříšně zanedbává, kdo je při modlitbě vědomě roztržitý, kdo se nemodlí v těžkém pokušení a kdo se z netečnosti k Bohu často nemodlivá ráno a večer. Nemá však hříchu, kdo na ranní nebo večerní modlitbu zapomene, anebo ji z vážné příčiny buďto zkrátí nebo vůbec vynechá.

Pověry se dopouští na příklad, kdo věří, že jsou jisté dny nebo číslíce nešťastné a podle toho se zařizuje; kdo věří, že bude šťasten, zdrav, nezranitelný, dokud má u sebe určité věci; kdo věří, co mu kdo hádá z ruky, z karet anebo z hvězd. — Kdo snům věří, síň lapá. Kde mizí víra, tam bují pověra. „Trestem pošelých je nerozum.“ (Přís. 16, 22.)

Spiritismus. Zvláště zlý je hřích, když se někdo pokouší vyvolávat duchy, aby zjevili skryté věci, nebo způsobili něco zázraku podobného. Z dopuštění Božího by se to mohlo státi s pomocí ducha zlého, jenž může přeludem anebo skutečně všelico způsobiti, co lidské síly převyšuje. Většinou vznikají však úkazy spiritistické podvodem pořadatelů a lehkověrností nebo sebeklamem účastníků. *Návštěva spiritistických besed působívá těžké poruchy duševní a podrývá svaťou víru.* Proto církev zapovídá věřícím se jich účastniti.

169. *Kdo se dopouští svatokrádeže?*

Svatokrádeže se dopouští, kdo zneuctívá osoby, místa nebo věci Bohu zasvěcené a kdo nehodně přijímá některou svátost.

„Nedotýkejte se mých posvěcených a mým prokům neubližujte!“ (1. Par. 16, 22) Hrubě a surově jedná, kdo ruší svévolně služby Boží. Svědčilo by o veliké mravní zpustlosti, kdyby někdo zlomyslně poškodil, anebo jinak zneuctil místa nebo věci Bohu zasvěcené. Když se toho hříchu dopustil babylonský král Baltazar, ukázal se na stěně „prst Boží“. (Dan. 5, 5.) Ten se ukazuje časem až dosavad.

78. NEVEZMEŠ JMÉNA BOŽÍHO NADARMO! Druhé přikázání Boží!

„Svatý, svatý, svatý jest Hospodin, Bůh zástupů, plná je všechna země slávy jeho.“ (Is. 6, 3.) Ano, veliký, vznešený a svatý je Pán Bůh a „svaté jméno jeho“, (Luk. 1, 49.) Proto *poroučí Bůh druhým přikázáním, abychom jeho jméno světili, jen náležitě přísahali a posvátné sliby věrně plnili.*

170. *Kterak světíme jméno Boží?*

Jméno Boží světíme, když je uctivě vyslovujeme a když uctivě mluvíme o Bohu, o svatých osobách a svatých věcech.

Jméno Boží. Z úcty píšeme slovo „Bůh“ s velkým B a užíváme ho jen, když se modlíme, anebo když vážně o Bohu mluvíme. Stejně i jména „Ježíš“ a „Kristus“. Podobně jest úcty hodno jméno Matky Boží Panny Marie. — *Pěkný je zvyk říkati: Pán Bůh zaplat! Pán Bůh požehnej! S Pánem Bohem! Bůh tě opatruj! Bůh vás potěš! Pomáhej Pán Bůh! Zdař Bůh! Dá-li Pán Bůh. Chvála Bohu! — Žbožné a důvěrné vyslovení svatých jmen je nejkratší modlitbou.* — Hodný věřící mluví uctivě o všem, co je posvátné; jsou to zvláště svaté obřady, svátosti, články víry a Písmo svaté.

171. *Kdo se prohřešuje proti jménu Božímu?*

Proti jménu Božímu se prohřešuje, kdo jméno Boží vyslovuje lehkomyšlně nebo ve hněvu, kdo se Bohu rouhá a kdo neuctivě mluví o svatých osobách anebo věcech.

Nevyslovuj lehkomyšlně, to jest *bez náležité potřeby!* Jestliže z každého slova prázdného bude člověk skládati počet v den soudu (Mat. 12, 36.), oč přísnější bude soud, je-li tím slovem zbytečně řečeným svaté jméno! — *Nesmyslné zkomoleniny cizojazyčných výrazů nejsou svatá slova.*

Bohu se rouhá, kdo mluví nebo píše potupně a posměšně o Bohu, o světcích aneb o svatých věcech. Kristu na kříži se rouhali velekněží a zákoníci. Rouhá se také, kdo *potupně napodobuje svaté obřady.* Ve Starém zákoně se rouhání trestalo smrtí. (3. Mojž. 24, 16.) Podnes je to hřích, při němžto se leckdy ukazuje „prst Boží“. „Nemylte se: Bůh se nenechá posmívat.“ (Gal. 6, 7.)

79. POSVÁTNÝ SLIB A PŘÍSAHA.

Druhé přikázání Boží.

Slavnostně vzdává se úcta svatému jménu Božímu též náležitou přísahou a slibem Bohu činěným.

Přísaha. „Bůh je můj svědek.“ (Řím. 1, 9.) „Jak je Bůh nade mnou...“ Slavnostně se přísahá před křížem u soudu a před oltářem při oddavkách. „K tomu mi dopomáhej Pán Bůh na přimluvu Matky Boží a všech svatých. Amen.“ Také Kristus přísahal. (Mat. 26, 63. 64.) Slovy: „Pravím vám, abyste nepřisahali“ (Mat. 5, 34.), nezapověděl přísahu, nýbrž mínil: buďte tak pravdomluvní, aby nebylo přísahy třeba.

172. *Co znamená slovo „přisahám“?*

Slovo „přisahám“ znamená: беру Boha za svědka, že mluvím pravdu, nebo že chci splnit, co slibuji.

Hříšně přísahá, kdo přísahá lehkomyslně; ještě většího hříchu se dopouští, kdo přísahou stvrzuje lživou výpověď, a kdo neplní, co pod přísahou slíbil. Takové přísaze říká se „křivá“. O křivé přísaze hrozí Hospodin: „Do domu člověka, jenž přísahá křivě, přijde kletba a usadí se v domě jeho a stráví jej i s dřevem a kamením.“ (Zach. 5, 4.) A staré přísloví praví: „Kdo křivě přísahá, toho Bůh do roka na soud volá.“ U našich předků se křivá přísaha trestávala smrtí. Dosud se křivá přísaha před soudem trestá podle světského zákona jako zločin.

Posvátný slib. Cestou do ciziny slíbil patriarcha Jakub Hospodinu, že mu vystaví oltář a bude obětovatí desátky ze všeho, co mu Bůh nadělí. (1. Mojž. 28, 20.) Někdo slíbil Pánu Bohu: půjdu na pouť a tam ke sv. zpovědi a ke stolu Páně; budu si po určitý čas odpírati něco příjemného; pořídím zbožnou památku. Čeští páni a králové budovali ze slibu chrámy a kláštery, nemocnice a útulky pro nuzné. — Jaké sliby skládají *řeholníci*, viz pod ot. 237.

173. *Co znamená slovo „slibuji Bohu“?*

Slovo „slibuji Bohu“ znamená: dobrovolně se zavazuji pod hříchem, že vykonám něco Bohu milého, k čemu jinak nejsem povinen.

Plň své sliby!“ (Nah. 1, 15.) Dobrovolný slib, spravedlivý dluh; zvláště slib učiněný Bohu. Raději

neslibovat, než slibu nedostát! (5. Mojž. 23, 21.) Doporučuje se, nečiníti důležitěho slibu bez porady s duchovním správcem; ten pomůže také v obtíži ze slibu vzniklé. Kdo by zrušil o své ujmě posvátný slib, anebo lehkomylně mu nedostál úplně, dopustil by se hříchu proti druhému přikázání Božímu.

80. POMNI, ABYS DEN SVÁTEČNÍ SVĚTIL.

Třetí přikázání Boží.

Neděle - den Páně. Od počátku lidstva bývaly u všech národů určité dny zasvěceny Bohu. Ve Starém zákoně to byla sobota, sedmý den v týdnu, na památku, že Bůh všechno stvořil v šesti dnech, „sedmému dni pak požehnal a posvětil jej“ (1. Mojž. 2, 3.): lidé měli od všední práce odpočívat a Boha společně uctívat. V Novém zákoně jest od první doby křesťanské svátečním dnem neděle.

174. Proč je v Novém zákoně svátečním dnem neděle?
V Novém zákoně je svátečním dnem neděle, protože v neděli vstal Ježíš Kristus z mrtvých a v neděli seslal Ducha svatého.

Ž neděl vyniká zvláště Boží hod velikonoční, Boží hod svatodušní a slavnost Nejsvětější Trojice.

Zasvěcené svátky nařizuje nám světití první přikázání církevní. Zasvěcené *svátky Páně* jsou: Boží hod vánoční (25/12), slavnost Obřezání Páně (Nový rok (1/1), Zjevení Páně (6/1), Nanebevstoupení Páně a Božího těla. — Zasvěcené *svátky Panny Marie* jsou svátky jejího Neposkvrněného početí (8/12) a Nanebevzetí (15/8). — Zasvěcené *svátky svatých* jsou sv. apoštolů Petra a Pavla (29/6) a Všech svatých (1/11). Na Moravě je zasvěceným svátkem také den sv. Cyrila a Metoděje (5/7).

175. Kterak světlíme sváteční den?
Sváteční den světlíme, když odpočíváme od práce tělesné, účastníme se mše svaté a konáme skutky bohumilé.

Církevní svátky nepovinné. Některé svátky, dříve zasvěcené povinně, prohlásila církev *za nepovinné*. Jsou to: den sv. Štěpána prvomučedníka, pondělky velikonoční a svatodušní, a dny Narození, Zvěstování a Očišťování Panny Marie neboli Hromnic; ty dny světí věřící jen dobrovolně.

Památne dny ustanovil světský zákon, jenž i předpisuje, jak se mají zachovávat. Příkázání církevní se na ně nevztahuje.

81. SVÁTEČNÍ KLID.

Třetí příkázání Boží.

Bůh je náš dobrotivý Otec, chce, aby si člověk čas od času řádně odpočinul a předčasně životních sil nevyčerpal. Zároveň chce Bůh, aby každý měl občas pohodlně kdy, pečovat o nejvíc o spasení duše.

Proto přikázal: „Sest dní budeš pracovat a konat všeliké práce své; den sedmý je však sobota, to jest odpočinek (ke cti) Hospodina Boha tvého. Nebudeš v něm konat žádné práce ty, ani tvůj služebník, ani služka tvá.“ (5. Mojž. 5, 13. 14.) Tak zapověděl Bůh ve sváteční den práci tělesnou.¹

176. *Co se rozumí prací tělesnou?*

Prací tělesnou se rozumí práce dělnická, řemeslná a rolnická.

Psátí, kreslití, malovatí je práce většinou duševní; takovcu se sváteční klid neruší. — K svátečnímu klidu přispívá, když se nepracuje ani v obchodě, ani v úřadě, ani ve škole. — *Sváteční klid má trvat celý den, od půlnoci do půlnoci.*

Jen s církevním povolením anebo z nutné potřeby se smí v den sváteční konat tělesná práce. Nutná potřeba je na příklad: skliditi úrodu za trvalé nepohody, pomáhati při neštěstí a konat práce, kterých beze značné škody nelze přerušiti.

177. *Kdo se prohřešuje proti svátečnímu klidu?*

Proti svátečnímu klidu se prohřešuje, kdo v den sváteční bez nutné potřeby nebo bez církevního povolení tělesnou práci koná, dovoluje anebo poroučí.

Pomni - nezapomeň! Ústý proroka mluvil Hospodin: „Všechny, kteří šetří dne svátečního, přivedu na svatou horu svou a obveselím je v domě mém.“ (Is. 56, 6. 7.) *Kdo v den Páně vydělává, prodělává;* neboť rušením svátečního klidu se trátí Boží požehnání, pustne srdce a lidská společnost mravně upadá. Bez Božího požehnání marno lidské namáhání.

82. SVÁTEČNÍ OBĚŤ.

Třetí přikázání Boží.

Sváteční oběť je předepsána druhým přikázáním církevním: *v neděle a zasvěcené svátků celou mši svatou pobožně slyšeti.*

178. *Co znamená „slyšeti mši svatou pobožně“?*

„Slyšeti mši svatou pobožně“ znamená: býti na mši svaté z úcty k Pánu Bohu, chovati se při ní uctivě a sledovati pozorně, co se na oltáři koná.

Není z úcty k Bohu na příklad: býti na mši sv. jen k vůli pěknému zpěvu. Mši svatou třeba slyšeti tam, kde se koná; nestačilo by slyšet ji toliko z rozhlasu. — *Uctivě se chová,* kdo je přítomen v počestném oděvu, slušně stojí, klečí nebo sedí, neplívá na zem, neohlíží se ani nesměje a zbytečně nemluví. — *Pozorně sledovati* máme zvláště hlavní části; nejlépe, když se při mši svaté modlíme příslušné modlitby, anebo zbožně zpíváme píseň mešní.

179. *Kdo je povinen býti v den sváteční na mši sv.?*

Býti v den sváteční na mši svaté je povinen každý katolický křesťan po sedmém roce věku svého, není-li omluven řádnou příčinou.

Řádnou příčinou jest omluven, kdo je nemocen, anebo nemá dostatečného oděvu; kdo by utrpěl značnou škodu na zdraví nebo na majetku; kdo má daleko, zvláště při špatném počasí; kdo je neodkladně zaměstnán, aniž může býti vystřídán (opatruje malé děti nebo nemocného, nutně obstarává domácnost, anebo pomáhá při neštěstí).

V takové nemožnosti je dobře pomodliti se doma mešní pobožnost a jíti do kostela aspoň odpoledne anebo ve všední den. — Kterak se zaříditi se sváteční mši svatou na cestách anebo při veřejné slavnosti?

180. *Kdo se prohřešuje proti sváteční mši svaté?*
Proti sváteční mši svaté se prohřešuje: 1. kdo ji úplně neb částečně zanedbá; — 2. kdo se při ní chová neuctivě; — 3. kdo je při ní dobrovolně roztržít.

Dávej Bohu, co je Božího! Žanedbá = vynechá vlastní vinou. Kdo by zanedbal celou mši svatou nebo hlavní její část, měl by hřích těžký. Snadno vede k zanedbání povinné mše svaté nemírná zábava ve *sváteční předvečer*. — Kdo pozdě chodí, sám sobě škodí a druhé vyrušuje z pobožnosti. — Kromě toho se dopouští hříchu, kdo povinnou mši svatou jiným znemožňuje a kdo v kostele anebo mimo kostel služby Boží svévolně ruší. Zlomyslné rušení služeb Božích trestá i zákon světský.

83. MŮJ DEN SVÁTEČNÍ.

Třetí přikázání Boží.

Den slova Božího. Časem vypadá z paměti, čemu jsme se z náboženství učili: třeba to pravidelně doplňovat. I kdyby člověk všechno učení víry dobře znal, potřebuje neustále napomenutí a povzbuzení. Konečně pak: jsme více nebo méně povinni

druhé k dobrému vésti a napomínati; nikdo však nedá, čeho sám nemá. Proto třeba pravidelně slyšeti kázání a vzdělávati se náboženskou četbou. „Ne samým chlebem živ je člověk, ale každým slovem Božím.“ (Luk. 4, 4.) „Blahoslavení, kteří slovo Boží slyší a zachovávají.“ (Luk. 11, 28.)

Den svatého přijímání. První věřící chodívali v neděli při mši svaté společně ke stolu Páně. (Sk. ap. 20, 7.) Tak se plně účastnili sv. obětí. „Bůh navštívil lid svůj“ (Luk. 7, 16.), a věrný lid ho k svému spasení ochotně přijímal. To si Kristus Pán vroucně přeje dosud. „Pojďte ke mně všichni, kteří se lopotíte a jste obtíženi, a já vás občerstvím, a naleznete pokoj duši své.“ (Mat. 11, 28. 29.)

Den skutků milosrdných, jako jsou zvláště: navštívení nemocného, pomodlití se na hřbitově, přispěti almužnou na potřeby kostelní nebo misijní anebo vůbec na účely dobročinné. „*V neděli ukládej každý z vás, co může*“, (aby měl na dobročinnou sbírku v kostele. 1. Kor. 16, 2.) „A dej nikoli smutně anebo jako z přinucení, (nýbrž ochotně), *neboť veselého dárce miluje Bůh*“. (2. Kor. 9, 7.) „Zlatá neděle.“ Jak ty Bohu, tak Bůh tobě. Jsi-li k Bohu skoupý, bude k tobě štědrý?

Den svaté radosti. Nejlépe se daří radosti v srdci svatém. Bez upřímné lítosti nemá býti žádná mše svatá. Srdci, aspoň lítosti očistěnému, zachutná dvojnásob zotavení při slušné zábavě. „*Radujte se v Pánu vždycky, opět pravím, radujte se!*“ (Filip. 4, 4.) — Nestřídmost a bujná rozpustilost, noční toulky a hýření, a vůbec radovánky hříšné nejsou nikdy dovoleny, tím méně v den sváteční. Ráno Duchu svatému, večer duchu zlému?

181. *Co je v den sváteční žádoucné mimo mši sv.?*
Mimo mši svatou je v den sváteční žádoucné, abychom slyšeli i kázání a přijali svátosti, abychom šli na služby Boží též odpoledne a konali skutky milosrdné.

84. CTI OTCE SVÉHO I MATKU SVOU! Čtvrté přikázání Boží.

Bůh, neviditelný Král světa panuje všemu lidstvu. Viditelně panovatí nechává místo sebe jiné. V rodině vládne z Boží moci otec a matka. Jsou tedy *rodiče pro děti osoby posvátné*. Zastupují u dětí místo Boží, prokazují dětem nesčetná dobrodíní a jsou Bohu za ně odpovědni. Není přítelička nad tatíčka. Na slunci teplo, při matce blaho. — *Zástupci rodčů jsou pěstouni a učitelé, mistři a hospodáři.*

182. Co poroučí Bůh čtvrtým přikázáním?
Čtvrtým přikázáním poroučí Bůh, aby děti své rodiče ctily, milovaly a jich poslouchaly.

Hodné dítě ctí rodiče, když je pozdravuje a prosí, jím děkuje a blahopřeje, a mluví o nich uctivě. „Kdo by proklínal otce svého nebo matku, smrtí ať umře!“ (2. Mojš. 21, 17.) Rodičům náleží úcta, i když nejsou snad bez chyby.

Hodné dítě miluje rodiče, když jich nermoutí a nehněvá, jím pomáhá v práci a nedostatku, v nemoci a ve stáří, jím odvádí povinné dávky a pamtuje na ně, *zvláště po smrti, modlitbou a mší svatou*. „Synu, zastaň se ve stáří otce svého a nezarmuť ho za celý život jeho. Zeslábne-li na rozumu, měj slitování a nepohrdej jím. A nezapomínej na bolesti matky své!“ (Sir. 3, 14. 15. a 7, 29.) „Kdo otci nepřetrpí, ten jinému oči vyloupí“, říkali naši předkové.

Hodné dítě poslouchá rodičů na první poručení, s jasnou tváří a bez odmluvy. Tak byl poddán Syn Boží v Nazaretě své matce i svému pěstounu; Otec pak nebeského byl „poslušen až k smrti kříže“. (Filip. 2, 8.) Poslušnost - první ctnost. Proč? — *Děti dospělé a již samostatné* jsou povinny dbáti aspoň rady, napomenutí a výstrahy rodičů; je ctíti a milovatí jsou povinny do smrti. Zvláště mají věrně splniti poslední vůli jejich.

183. *Co slíbil Bůh hodným dětem?*

Hodným dětem slíbil Bůh svou ochranu a své požehnání.

„Aby ti dobře bylo.“ (5. Mojž. 5, 16.) „Skutkem i slovem ctí otce svého, aby se na tebe sneslo požehnání od něho a zůstalo do konce. Požehnání otcovo utvrzuje domy synů.“ (Sir. 3, 9. 10.) Když otec anebo matka z plna srdce žehná, je to účinná modlitba o požehnání Boží. Proto se říká: „Požehnání rodičů ve vodě neutone, v ohni neshoří. Modlitba matčina z mořského dna vynímá.“

184. *Kdo se prohřešuje proti rodičům?*

Proti rodičům se prohřešuje: 1. kdo se k nim hrubě chová, o nich zle mluví a za ně se stydí; — 2. kdo se na ně hněvá, v potřebách jim nepomáhá a za ně se nemodlí; — 3. kdo jejich rozkazů, napomenutí a výstrah nedbá.

185. *Co praví Písmo svaté o dětech nehodných?*

O dětech nehodných praví Písmo svaté: „Zlořečen, kdo nectí otce svého nebo matky. A veškeren lid řekne: Amen“ (tak jest. — 5. Mojž. 27, 16.)

85. VRCHNOSTI DUCHOVNÍ A SVĚTSKÉ.

Čtvrté přikázání Boží.

Jako v rodině zastupují místo Boží rodiče, tak v církvi a ve státě vrchnosti duchovní a světské. K *vrchnosti duchovní* náleží jmenovitě papež, biskup a duchovní správcové. Těm svěřil Bůh, aby pečovali zvláště o naše spasení věčné. K *vrchnosti světské* náleží jmenovitě státní prezident a jeho úřední zástupci v zemi, v okrese a v obci. Těm svěřil Bůh, aby pečovali zvláště o naše blaho pozemské.

186. *Co napsal svatý Pavel o vrchnostech?*

Sv. Pavel napsal o vrchnostech: „Vyšší moci budiž každý poddán, neboť není moci, leč od Boha. Kdo se tedy vyšší moci protiví, zřízení Božímu

**SVATÉ DÍTĚ, PANNA MARIA,
CTÍ, MILUJE A POSLOUCHÁ.**

se protiví. Dávejte proto všem, co jste povinni: komu daň, tomu daň; komu clo, tomu clo; komu čest, tomu čest.“ (Řím. 13, 1. 2. 7.)

187. *Kdo se zvláště prohřešuje proti vrchnostem?*

Proti vrchnostem se zvláště prohřešuje: 1. kdo je drze haní a tupí; - 2. kdo se jim protiví a proti nim se bouří; - 3. kdo jim povinné dávky odpírá.

188. *Kdy nesmíme lidí poslouchati?*

Lidi nesmíme poslouchati, když nařizují nebo dovolují něco proti zákonu Božímu.

Nad rozkaz lidský zákon Boží. Tři mládenci v Babyloně dali se raději uvrhnouti do peci ohnivé, než by se byli klaněli modle. (Dan. 3.) Mučedníci Makkabejští podstoupili smrt, než by byli poslechli, co král poroučel proti zákonu Božímu. (2. Mach. 7.) Apoštolům zakazovala velerada učit o Pánu Ježíši, ale Petr odpověděl jménem apoštolů: „*Více náleží poslouchati Boha než lidi.*“ (Sk. ap. 5, 29.) A učili v chrámě i po domech každodenně jako dříve. Sv. Martin dal se o 14 letech proti vůli rodičů zapsati mezi žáky křesťanské, aby se připravil k sv. křtu.

Všelico dovoleného zákonem světským zapovídá katolikům zákon Boží nebo církevní, na příklad občanský sňatek, rozlučku manželství, pohřeb spálením.

K lidem starým chová se ušlechtilý člověk uctivě. „Před hlavou šedivou povstaň a ctí osobu starcovu.“ (3. Mojž. 19, 32.) Je bezcitné a surové posmívati se lidem starým, tělesnou vadou stíženým anebo jinak ubohým. Jaké je vzdělání, takové chování.

86. „MILOVATI BUDEŠ BLIŽNÍHO SVÉHO!“

(Mat. 22, 39.)

☛ Sám sebe miluje každý. Nezřízeně se miluje, kdo pečuje pouze o svůj blahobyť pozemský. Činí-li to

bez ohledu na druhé, sluje „sobec“. Bohumile má sebe rád, kdo pečuje především o své spasení věčné. Tak máme milovat i bližního.

Kdo je můj bližní? Všichni pocházíme od prvního člověka Adama. Všichni máme společného Otce, k němuž se modlíme: „Otče náš, jenž jsi na nebesích.“ Za nás „za všechny umřel Kristus“. (2. Kor. 5, 15.) Všechny nás „Bůh povolal k věčné slávě své“. (1. Petr 5, 10.) Proto jsme si všichni vespolek blízcí, ať si je kdo kterékoli víry nebo národnosti, ať si je známý nebo neznámý, příjemný aneb odporný, přítel aneb nepřítel. *Můj bližní je každý člověk.*

189. *Proč máme své bližní milovati?*

Své bližní máme milovati, protože jsme všichni po Adamovi jako bratři — k obrazu Božímu stvoření, smrtí Kristovou vykoupení a k nebeské blaženosti povolání.

190. *Kterými slovy Kristus Pán vysvětlil přikázání lásky k bližnímu?*

Kristus Pán vysvětlil přikázání lásky k bližnímu slovy: „Co chcete, aby lidé činili vám, činite vy také jimi!“ (Mat. 7, 12.)

Láska k vlasti. Více než jiné smíme a máme milovati ty, kteří jsou nám bližší věrou, dobrodiním anebo rodem: jsou to rodiče, sourozenci, příbuzní, členové vlastního národa. Uctu dej cizině, lásku vlasti! Zářivé vzory zejména: Mojžíš, Jeremiáš, Juda Makkabi, Kristus Pán, sv. Pavel, sv. Václav, blahosl. Anežka Přemyslovna, sv. Panna Orleanská.

Ne ústy toliko! Kdo miluje svůj národ, hlásí se k němu, váží si mateřské řeči, otcovské půdy a národních zvyků i památek. Hledí poznati dějiny svého národa a hájí spravedlivě práv jeho, přispívá na jeho potřeby a modlí se zaň. „*Synáčkové, nemilujme slovem ani jazykem, nýbrž skutkem a vpravdě.*“ (1. Jan. 3, 18.)

Zdvořilost. Drobným, ale společensky důležitým projevem bliženské lásky je, zdvořile se chovat a

zdvořile jednat ústně i písemně. Zdvořilý neuráží a není na obtíž, uctivě oslovuje a pozdravuje, prosí a děkuje, ochotně poslouží, omluví se, když pochybí. Je způsobilý, šetrný a srdečně přívětivý. — Pěkné slovo železná vrata otvírá. „Radujte se s radujícími, plačte s plačícími!“ (Řím. 12, 15.) „Vaše vlídnost budiž známa všem lidem!“ (Filip. 4, 5.) „*Milujte se srdečně, v uctivosti předcházejte jeden druhého!*“ (Řím. 12, 10.) Čím plnější klas, tím hlouběji se kloní.

87. SKUTKY MILOSRDNÉ.

Lidé potřební čekají na bliženskou naši lásku nejvíce. Jsou blízko nás, jen oči otevřít! Ejhle, Lazar žebrák! Chudáci vyhořeli. Osířelo dítě. Nemocný se trápí. Dušičky prosí. Syn marnotratný se zpustil. Co bude z té aneb oné duše, nenajde-li „člověka“, jenž by jí pomohl! (Jan 5, 7.) Denně možno a žádoucíno bližnímu lásku prokazovati skutkem.

191. *Kterými skutky zvláště prokazujeme bližnímu lásku?*

Zvláště prokazujeme bližnímu lásku skutky milosrdnými.

V Písmě svatém se doporučují zejména milosrdné skutky tělesné: hladové krmiti, žiznivě napájeti, pocestné do domu přijímatí, nahé odívatí, nemocné navštěvovati, zajaté osvobozovati, mrtvé pochovávatí. — *Milosrdné skutky duchovní:* hřešící káratí, neumělé učiti, pochybujícím dobře raditi, zarmoucené těšiti, křivdy trpělivě snášeti, ubližujícím ochotně odpouštětí, za živé i za mrtvé se modliti.

Ve spolku a v řádě. Účelněji a snáze možno konati skutky milosrdné *v dobročinném spolku*, jako je třeba spolek sv. Vincence a sdružení charity neboli milosrdné lásky k bližnímu. Z obce po níte, a nahý má košílk. — Cele zasvěcují se službě milosrdenství *řeholníci v řádech*: Milosrdní bratří, Milosrdné sestry; vyučují v opatrovnách a školách, pečují

o sirotky, ošetřují nemocné a neduživé. *Na jejich zásluze má podíl, kdo milodarem dílo jejich podporuje.*

192. Kterak cení Kristus naše skutky milosrdné?

Naše skutky milosrdné cení Kristus, jako bychom je prokazovali jemu samému: „Amen pravím vám, co jste učinili jednomu z mých bratří nejmenších, mně jste učinili.“ (Mat. 25, 40.)

„Blahoslavení milosrdní, neboť oni milosrdenství dojdou.“ (Mat. 5, 7.) „Buď milosrdný, jak jen budeš moci. Budeš-li mnoho míti, dávej mnoho; budeš-li málo míti, rád uděluj i z mála. Almužna nedopouští, aby duše přišla do temnot.“ (Tob. 4, 8. 9. 11.) „Kdokoli by podal jednomu z těchto maličkých číši vody studené, neztratí odplaty své.“ (Mat. 10, 42.) „Čiňte si přátele z mamonu pozemského, aby vás přijali do stanů věčných, až dokonáte.“ (Luk. 16, 9.) „Blaženější je dávatí nežli brátí.“ (Sk. ap. 20, 35.) *Žkus, jak to blaží už za živa, což teprve v nebi!*

„**Buďte vděční!**“ (Kolos. 3, 15.) Milosrdně pomáhati je ctnost, býti vděčný je povinnost. Svět odpalcí nevděkem, a nevděk bolí. Krista Pána mrzelo, když malomocní, kromě jediného, nepřišli za uzdravení poděkovat. (Luk. 17, 18.) Bylo by více milosrdné lásky, kdyby více bylo vděčnosti. Vděčné srdce uzná dobrodiní, děkuje slovem a hledí se odvděčiti — zvláště modlitbou!

„ABYS VŠEM DOBRODINCŮM NAŠIM
VĚČNÝMI STATKY ODMĚNITI RÁČIL,
TĚ PROSÍME, USLYŠ NÁS!“
„PÁN BŮH ZAPLAT!“

88. „MILUJTE NEPŘÁTELE SVÉ!“

(Mat. 5, 44.)

Nejtěžším, ale spolu nejvzácnějším projevem bliženské lásky jest milovati toho, kdo nám ukřivdil. „Jakou budete míti odplatu, milujete-li (pouze) ty,

kteří vás milují? Vždyť tak činí i celníci.“ (Mat. 5, 46.)
Od svých učedníků žádá Kristus Pán, aby milovali i nepřátele.

193. Kterými slovy káže Kristus milovati nepřátele?
Milovati nepřátele káže Kristus slovy: „Milujte nepřátele své, dobře činite těm, kteří vás nenávidí, a modlete se za ty, kteří vás pronásledují a pomlouvají. Tak budete podobní svému Otci v nebesích; ten velí slunci svému vycházeti na dobré i na zlé a dešť dává na spravedlivé i ne-spravedlivé.“ (Mat. 5, 44. 45.)

Nemsti se! „Mně náleží odvěta, já to kdys oplátím“, praví Hospodin. (5. Mojž. 32, 35.) A Pán Ježíš: „Slyšeli jste, že bylo řečeno: oko za oko, zub za zub! Já však vám pravím, abyste zlu neodpírali“ (zlem. Mat. 5, 38.) „Nikomu neodplácejte zlým za zlé!“ (Řím. 12, 17.) *Lépe křivdu trpěti než křivdu činiti.*

Odpusť! K odpouštění nás vybízí Kristus napomenutím o daru obětním (Mat. 5, 23. 24.), příběhem o služebníku nemilosrdném (Mat. 18, 23—35.) a prosbou otčenáše. „Odpouštějte si vzájemně, má-li kdo žalobu proti jinému, jakož i Pán odpustil vám.“ (Kolos 3, 13.) „Slunce nezapadej nad hněvem vaším!“ (Efes. 4, 26.) *Sám-lis koňo urazil, zjednej si odpuštění!*

Dobře čini! „Láska bližnímu nečiní zlého.“ (Řím. 13, 10.) Kdo do tebe kamenem, ty do něho chlebem! „Lačni-li nepřítel tvůj, nakrm jej; a žízní-li, dej mu pít; to čině, uhlí žhavé shrneš na hlavu jeho. Nedej se přemoci zlu, nýbrž přemáhěj zlo dobrem.“ (Řím. 12, 20. 21.) Tak se choval ke svým nepřátelům Pán Ježíš, aby nám zůstavil dokonalý příklad a vzor.

194. Proč je nám Kristus vzorem lásky k nepřítelům?
Kristus je nám vzorem lásky k nepřítelům, protože se svým nepřítelům nemstil, jím odpouštěl a jím dobře činil.

„Blahoslavení pokojní, neboť oni syny Božími slouží budou.“ (Mat. 5, 9.) Pokoj v rodině, v soused-

ství, ve spolku, v obci, v národě je podmínkou síly, požehnání Božího a pokoje věčného. Noha nohu podpírá, a stojí obě dobře. Ve svaté jednotě síla Boží. Sjednocení stojíme, rozdělení padáme. Svornost tuží, sváry nuzí. *Soud je věřícímu až poslední cestou.* Lepší slaměné porovnání než zlaté vyhrání. „Pokoj vám!“ (Jan 20, 19.) „Žijte v pokoji, a Bůh pokoje a lásky bude s vámi!“ (2. Kor. 13, 11.)

89. „BLAHOSLAVENÍ TIŠÍ!“ (Mat. 5, 4.) Páté přikázání Boží.

Pátým přikázáním poroučí Bůh, abychom se vespolek v lásce a v pokoji snášeli, o zdraví a život, jak vlastní, tak bližního pečovali a každému dobrý příklad dávali.

* * *

Vzor svaté tichosti. „Láska je shovívavá a přívětivá, láska nezávidí, nejedná neslušně a neroztrpčuje se.“ (1. Kor. 13, 4. 5.) To nám ukázal svým příkladem Pán Ježíš „tichý a srdcem pokorný“. (Mat. 11, 29.) Nehádal se ani neřičel. (Mat. 12, 19.) „Když mu spílali, nespílal v odvetu, když trpěl, nehrozil.“ (1. Petr 2, 23.) Jako beránek vedený k zabití neotevřel svých úst. (Is. 53, 7.) Od něho se učme svaté tichosti!

195. *Kdo se prohřešuje srdcem proti pátému přikázání Božímu?*

Proti pátému přikázání Božímu se prohřešuje srdcem, kdo se na bližního hněvá, jemu závidí a na něho žárlí.

Hněv. „Slyšeli jste, že bylo řečeno: nezabiješ! A kdo by zabil, propadne soudu. Já však vám pravím, že soudu propadne už každý, kdo se na svého bratra jen hněvá.“ (Mat. 5, 21. 22.) Zvláště je hříchem hněv od druhého nezaviněný a přílišný. Veliký a dlouhý hněv, bez úmyslu se smířiti, sluje *nepřátelství nebo nenávist.*

Závist. „Závistí ďáblou přišla smrt na svět.“ (Moudr. 2, 24.) Kain záviděl Abelovi, synové Jakubovi svému bratru Josefovi (1. Mojž. 37, 4. 11.), farizeové a zákoníci Pánu Ježíši. (Mat. 27, 18.) Jakoby bratrem závistivého je *zlopřejný a škodolibý*.

196. *Kdo se prohřešuje slovem proti pátému přikázání Božímu?*

Proti pátému přikázání Božímu se prohřešuje slovem, kdo bližnímu nadává, kdo mu vyhrožuje a kdo jej proklíná.

„Nehněvejte se cestou!“ (1. Mojž. 45, 24.) *Bližního proklíná, kdo naň svolává Boží trest.* — „Odpověď vlídná krotí hněv.“ (Přisl. 15, 1.) „Napomínám vás tedy, já vězeň v Pánu, abyste se trpělivě snášeli vespolek v lásce.“ (Efes. 4, 1. 2.) „Neste břemena jeden druhého, a tak naplníte zákon Kristův!“ (Gal. 6, 2.) „Blahoslavení tiší, neboť oni zemí vládnouti budou.“ (Mat. 5, 4.)

„OD HNĚVU, NENÁVISTI,
A VŠELIKÉ ZLÉ VŮLE
VYYSVOBOĎ NÁS, PANE!“

90. PEČUJ O SVÉ ZDRAVÍ! Páté přikázání Boží.

„Ať žijeme aneb umíráme, Páně jsme.“ (Řím. 14, 8.) Bohu trojjedinému patříme s duší i s tělem. *Život a zdraví jsou drahocenné hřívný, nám od Boha jen svěřené.* Budeme z nich účty skládati Pánu života i smrti. (Mat. 25, 14—30.) Proto jsme povinni o život a zdraví pečovat.

Zdravím těla k síle ducha. Zvláště v mládí třeba tělo chovatí náležitě. Vhodnou prací tělesnou a rozumným cvičením se tuží zdraví a síla pro budoucí povolání a šlechtí se povaha k pořádku a kázni. „Zdravé, otužilé tělo dopomáhá k velikým činům.“ (Sv. Ignác z Loyoly.) Je-li spojeno se zdra-

vým, otužilým tělem srdce věřící, jsou to činy ušlechtilé. K tomu směřovala ve středověku rytířská výchova: panoš, duševně i tělesně vycvičený, býval náboženským obřadem pasován na rytíře.

Zdraví škodlivo je, zvláště v mladém věku, pití lihovin a kouření; každému škodí na zdraví přílišný sport, nemírný tanec, nevhodný oděv a nestřídmost. Kam střídmost nechodí, tam chodí lékař. *Zvláště hnusno a zášubno jest opilství*; to snižuje člověka „pod obraz Boží“, hubí ho tělesně i duševně a ohrožuje věčné spasení jeho. Sv. Jan Křtitel nepil od dětství nic opojného; tak „rostl a sílel duchem“. (Luk. 1, 15. 80.) Podobně může růsti a sílet, kdo se lihovin odřekl dobrovolně (*abstinent*).

Hrdinným skutkem je, když z lásky k Bohu a bližnímu nasazuje zdraví a život obránce vlasti, matka dítěte, lékař a ošetřovatel nemocného, zachránce od smrti a misionář mezi pohany. Mučedníci podstoupili pro svatou víru i smrt. O všech takových praví Kristus: „*Kdo ztratil život svůj pro mne, nalezne jej.*“ (Mat. 10, 39.)

91. NEZABIJEŠ! Páté přikázání Boží.

Drahocenným statkem přirozeným je život vlastní a cizí. Ten chrání Bůh pátým přikázáním výslovně.

197. *Kdo se prohřešuje proti vlastnímu životu?*
Proti vlastnímu životu se prohřešuje, kdo si bez potřeby škodí na zdraví, kdo život lehkomyšlně vydává v nebezpečí a kdo sám sebe vraždí.

Úmyslná sebevražda mívá různé příčiny rozhodující a poslední; avšak *první a základní příčinou bývá ztráta víry a naděje v Boha*. Kdo věří v Boha, že každému odplácí spravedlivě odplatou věčnou, a kdo v Boha doufá, že nikoho na světě neopustí,

ten si při zdravém rozumu za žádných okolností na život úmyslně nesáhne.

Příčetný sebevrah se dopouští hrozného hříchu proti Bohu, jenž jediný jest pánem života i smrti; proti své duši, kterou vrhá do věčné záhuby; a proti své rodině, které působí hanbu a zármutek. Tím hříchem se zbavuje i práva na církevní pohřeb.

198. *Kdo se prohřešuje proti životu bližního?*

Proti životu bližního se prohřešuje, kdo mu zdraví a život ohrožuje neb ukracuje, kdo jej zlomyslně bije nebo zraňuje a kdo jej bezprávně usmrcuje.

Právem usmrcuje vrchnost nenapravitelného zločince (Řím. 13, 4), člověk napadený útočníka ve spravedlivé obraně vlastního života, a voják ve válce nepřítele. Odpovědnost před Bohem nese, kdo válku způsobil. — I voják může a má být svatý. (Tři setníci v Písmě svatém Nového zákona. Sv. Sebestián, sv. Jiří, sv. kníže Václav.) Vojínovi do boje povolanému žehná rodná matka i matka církve. Nač? — *Úmyslná vražda je hřích do nebe volající. „Krev bratra tvého ke mně volá ze země.“* (1. Mojž. 4, 10.)

Cizí zdraví a život ohrožuje, kdo padělá potraviny, zanedbá povinnou opatrnost při jízdě, při práci, při dohledu na děti — a kdo nerozumně žertuje, na příklad zbraní, strašením, sázkou. Tím lidé nehrají, od čeho zmirají. — Život se ukracuje bližnímu přikojím a hrubostí. O nezdárných dětech se říká, že rodičům „píjí krev“ a že je „přivádějí do hrobu“. — Škodu povstlou z hříchů proti životu bližního je vinník povinen napravit.

K ostatní živé přírodě se chová hodný věřící ušlechtilé: zachází šetrně s rostlinami a soucitně se zvířaty: ošetřuje, netýrá, zbytečně nezabíjí. Zvíře cítí jako ty, nedělej mu trampoty! Je hříšno zvířata bez potřeby trápit nebo zabíjet. „Všichni zbožní o potřebách dobytka svého, ale srdce bezbožných jest ukrutné.“ (Přís. 12, 10.)

92. „BĚDA SVĚTU PRO POHORŠENÍ.“ (Mat. 18, 7.) Páté přikázání Boží.

Nejvzácnějším statkem bližního jest jeho duše, zejména, je-li v posvěcující milosti. O duši bližního máme pečovatí zvláště duchovními skutky milosrdenými. (Viz pod ot. 191.) Proti duši bližního se prohřešuje, kdo ji hříchem kazí neboli pohoršuje. Tomu se říká pohoršení.

199. *Kdo se prohřešuje pohoršením?*

Pohoršením se prohřešuje, kdo bližnímu dává špatný příklad, kdo jej úmyslně svádí ke hříchu a kdo jinak je na jeho hříchu spoluvínem.

Špatný příklad dávají někdy rodiče dětem, představení podřízeným a starší mladším, když před nimi něco zlého dělají nebo mluví. Jako jiskra v popelu doutná špatný příklad v pohoršené duši, až se časem rozhoří ve hřích. Staříček Eleazar raději umřel, než by mládeží byl dal pohoršení špatným příkladem. (2. Mach. 6, 24.)

Ke hříchu svádí *slovem*, kdo někoho ke hříchu ponouká, jako ponoukal Evu had-dábel. Velekněz Kaifáš radil k usmrcení Krista Ježíše. (Jan 11, 49. 50.) Král David velel vrchnímu vojevůdci, aby nechal Uriáše v bitvě zahynouti. (2. Král. 11, 15.) — **Svádí *jednáním***, kdo víru druhých úmyslně podrývá, kdo proti náboženství mluví nebo píše, kdo špatné spisy půjčuje, prodává nebo rozšiřuje, kdo nemravné obrazy maluje a vystavuje, a kdo dovoluje přístup na místa mravně nebezpečná.

Spoluvínem na hříchu cizím je, kdo k cizímu hříchu svoluje nebo mlčí, hřích podle povinnosti netrestá, nebo kdo někomu dává ke hříchu příležitost, na příklad nepočetným oděvem. Šavel svolil, aby sv. Štěpán byl ukamenován. (Sk. ap. 7, 60.) Aron, bratr Mojžíšův, mlčel k modloslužbě lidu. (2. Mojž. 32.) Velekněz Heli netrestal zlých synů svých. (1. Král. 3, 13.) — Tak se dopouští někdo „*cláich hříchů*“.

Nepočetný oděv, jmenovitě u dívek a paní bývá pro mnohé pohoršením. „Nechtěla bys dopustiti se hřichu, proč tedy k němu vyzýváš? Stáváš se odpovědnou za hřichy, ke kterým jsi dala podnět.“ (Tertullian.) Bůh bude trestati toho, kdo se žádostivě dívá, i tu, která v takovém oděvu nechává na sebe pohlížeti. Šat jest určen k tomu, aby byl ochranou cudnosti a závojem studu. *„Ženy ať se zdobí oděvem slušným, stydlivě a cudně.“* (1. Tim. 2, 9.)

200. Co pravil Pán Ježíš o pohoršení?

Pán Ježíš pravil o pohoršení: „Kdo by pohoršil jedno z dětí věřících ve mne, tomu bylo by lépe uvázati na hrdlo mlýnský kámen a pohroužiti jej do hlubiny mořské. Běda člověku tomu, skrze něhož přichází pohoršení!“ (Mat. 18, 6. 7.)

Svědce v jakékolí podobě je pomocníkem ďáblovým. Zvláště záhubno je pohoršiti nevinné a mladistvé věřící. Za všechny smutné následky pohoršení je svědce spoluodpověden. *Pohoršení je povinen napravit dobrým příkladem, slovem, modlitbou. Ostatně poradí zpovědník.*

„Tak svíť světlo vaše před lidmi, ať vidí vaše skutky dobré a velebí Otce vašeho, jenž je v nebesích.“ (Mat. 5, 16.) Světlem je dobrý příklad. „Nikomu v ničem nedáváme pohoršení, aby nebyla haněna služba naše“, napsal o sobě apoštol Pavel. (2. Kor. 6, 3.) Tak nedávej nikomu pohoršení ty, svíť okolí svému dobrým příkladem a vlastní duší opatruj před nákazou. *„Děti, nedejte se svádět!“* (1. Jan. 3, 7.)

93. BUĎ STYDLIVÝ A POČESTNÝ! Šesté přikázání Boží.

Bůh nám vložil do duše posvátný cit, který žádá, že některé části našeho těla mají býti zakryty. Stydlivý člověk se tam bez náležité potřeby neodkrývá, nedívá a nedotýká — ani na sobě, ani na druhých. Ani nepřipustí, aby se ho kdo nepočetně

dotýkal. O těch věcech zbytečně nemluví ani nepřemýšlí. Tak to poroučí Bůh šestým přikázáním.

201. Co poroučí Bůh šestým přikázáním?

Šestým přikázáním poroučí Bůh, abychom v myšlenkách a pohledech, slovech a skutečích byli stydliví a počestní.

„Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou.“ (Mat. 5, 8.) Bůh je nad jiné miluje a chystá jim v nebi zvláštní odměnu. Té požívají ve společnosti Beránka Božího Panna Maria, sv. Josef a nesčíslný zástup světců, jmenovitě sv. Anežka, sv. Stanislav a sv. Alois. Jejich odznakem je lilie. Co nejbliže k Bohu je povznesla stydlivost a cudnost neboli svatá čistota.

202. Co pomáhá k zachování svaté čistoty?

K zachování svaté čistoty pomáhá: 1. rychle odpírati pokušení a důvěrně vzývati Pána Ježíše i Pannu Marii; — 2. dobře se modlívati a co nejčastěji přijímati svátosti; — 3. pamatovati, že Bůh všechno vidí a že každé chvíle můžeme umřítí.

Rychle odpírat! Chceš-li v domě ohně zbýti, nedej jiskře ohněm býti! Braň se modlitbou, zvláště střelnou! Raděj umřítí, nežli zhřešití! Rač, Panno, v mocnou ochranu květ srdce mého vzítí! (Viz pod ot. 222.)

Svátosti přijímat! Pokušení nejhoršího druhu doráželo na sv. Karla Boromejského v městě, kde studoval. A on zůstal nezkažený. Tázali se ho, kterak že odolal hříšným svodům? „Chodíval jsem každou neděli ke stolu Páně.“

Pamatovat: Bůh se dívá. „Kterak bych mohl to zlé učiniti a hřešiti proti Bohu svému!“ (1. Mojž. 39, 9.) „Než bych před očima Páně zhřešila, raději nevinná půjdu na smrt.“ (Dan. 13, 23.)

„DUŠE NÁM, PANE, ZAPAL OHNĚM DUCHA SVATÉHO, ABYCHOM TI NEPOSKVRNĚNÝM TĚLEM SLOUŽILI A ČISTÝM SRDCEM SE ZALÍBILI.“

94. NESESMILNÍŠ!

Nepožádáš manželky bližního svého!

Varovný hlas. Smilstvo a všeliká nečistota nebudí ani jmenována mezi vámi; to svatým nesluší. Taktéž se nesluší hanebně a necudně tlachati nebo vtípkovati. To zajisté vězte a znejte, že nikdo smilný nebo necudný nemá podílu v království Božím. Svět říká sice, že to nic není, ale nedejte se sváděti klamnými řečmi! Neboť pro takové věci přichází hněv Boží na syny nevěry. (Podle Efes. 5, 3—6. „Svatí“ je název prvních křesťanů. 2. Kor. 13, 12.)

203. *Kdo se prohřešuje proti svaté čistotě?*

Proti svaté čistotě se prohřešuje: 1. kdo má dobrovolně nepočetné myšlenky a žádosti; — 2. kdo nepočetně pohlíží, mluví nebo jedná sám anebo s druhým; — 3. kdo se lehkomyšlně vydává v nebezpečí hříchu necudného.

„Slyšeli jste, že bylo řečeno: nesesmilníš! Já však vám pravím: smilní v srdci svém už každý, kdo hledí na ženu žádostlivě.“ (Mat. 5, 27. 28.) Nepočetné myšlenky a žádosti zapovídá Bůh devátým přikázáním. *Není hříchem proti svaté čistotě, co se děje z náležité potřeby nebo z práva. V pochybnosti třeba poprositi rodičů nebo zpovědníka za poučení.*

204. *Co je pro svatou čistotu zvláště nebezpečno?*

Pro svatou čistotu je zvláště nebezpečno: 1. dívati se na nemravné obrazy a čísti nemravné knihy; — 2. lehkomyšlně se scházeti a přáteliti s druhým pohlavím; — 3. choditi na neslušné hry, představení a tance.

Pozor na oči! Zloděj oknem a hřích okem. Tak začal hřích Davidův. (2. Král. 11, 2.) Početný umí pohlédnout, a nevidět. „Kdo své oči zavírá, aby neměl záliby ve zlém, bude přebývati na výsostech.“ (Is. 33, 15. 16.) — *Četba.* Není dovoleno ani radno čísti všechno. Leckterá kniha, byť pěkně psaná, jest jako kvítí jedovaté. Škoda, přeškoda duše četbou otrávené!

Důvěrná známost mezi osobami různého pohlaví bývá mravně nebezpečná. Není-li úmyslu a vyhlídky na brzký sňatek, může být i hříšná. — Některé zábarvy budí leckdy nečisté myšlenky a žádosti. Proto je mravně nebezpečno i společné koupání osob různého pohlaví. Tím se pozbývá studu a dává se pohoršení. „Nepřipodobňujte se tomuto světu!“ (Řim. 12, 2.)

Smutné následky tělesných hříchů proti svatě čistotě: *hanba; nemoci, mnohdy nezhojitelné, nakažlivé a dědičné; nechůť k modlitbě, ke službám Božím a k svátostem; ztráta svaté víry; nekající smrt a nešťastná věčnost.* — „Nezůstane duch můj ve člověku, neboť ztělesněl“, řekl Hospodin před potopou. (1. Mojž. 6, 3.) „Nevíte-liž, že jste chrámem Božím a že ve vás přebývá Duch svatý? Kazí-li tedy kdo chrám Boží, toho zkazí Bůh.“ (1. Kor. 3, 16. 17.) Co tělu líbo, duši žel. Milé začátky, smutné konce. Hříšná radost plodí žalost. „Cesta do pekel jsou stezky její, vedou dolů do komnat smrti.“ (Přisl. 7, 27.)

„OD DUCHA SMILNÉHO“
VYSSVOBŮD NÁS, PANE!

95. SVĚHO SI HLEĐ!

Sedmé přikázání Boží.

Soukromý majetek. Čeho kdo spravedlivě nabyl, jest jeho soukromý majetek; vlastník má právo s ním svobodně nakládati (může jej někomu prodati, darovati aneb odkázati). To právo je v lidské společnosti základem rodinného života, veřejného pořádku a vzdělanosti. Bůh sám to právo potvrdil příkazáním „nepokradeš“. *Chtíli soukromý majetek proti vůli vlastníků rozdělit anebo zveřejnit, bylo by nespravedливо a lidské společnosti škodливо.* Je staré přísloví: „Svoje svato. Svěho si hled!“

205. *Kdo pečuje bohumile o majetek?*

Bohumile pečuje o majetek, kdo ho spravedlivě nabývá, šetrně s ním zachází a k dobrým skutkům ho užívá.

„Slož účty ze správy své!“ (Luk. 16, 2.) *Spořivý* pamatuje na sebe a na rodinu pro čas nemoci, nedostatku a stáří. Nevíš, co zlého večer přinese. Chovej bílý grošík pro černý den! Ne jak chceme, ale jak můžeme. „Seberte pozůstalé drobtý, ať se nezhazí!“ (Jan 6, 12.) — *Marnotratný* utrácí lehkomyslně za věci zbytečné. Dnes tlusto a zítra pusto. Roboty do soboty a peněz do neděle. Hýřil za mladu, a na starost umírá z hladu. Oděv, stravu — podle stavu! — *Dobročinný*, milosrdný, štědrý činí si „přátele z mamonu pozemského“ (Luk. 16, 9.) a skládá si „poklad nehynoucí v nebi“. (Luk. 12, 33.)

„Chraňte se lakomství!“ (Luk. 12, 15.) Lakomec čím více pije, tím více žízní. Nikomu dobře nečiní, leda když umře. „Kdo chtějí zbohatnout, upadají v osídlo ďáblovo.“ (1. Tim. 6, 9.) Jídáš z lakoty stal se zlodějem a zrádcem. „Blázne, této noci povolám duši tvou, a čím bude, co jsi nahromadil?“ (Luk. 12, 20.)

96. NEPOKRADEŠ!

Aniž požádáš statku jeho!

„Každému své!“ bylo právní zásadou již u pohanských Římanů. A naši předkové říkali: „Svoje svato, cizí nejsvětější. Svého si hled, cizího nech!“ Sedmým a desátým přikázáním chrání Bůh cizí majetek.

206. *Kdo se prohřešuje proti cizímu majetku?*

Proti cizímu majetku se prohřešuje: 1. kdo krade nebo loupí; — 2. kdo se dopouští lichvy nebo podvodu; — 3. kdo cizí majetek nespravedlivě zadržuje nebo poškozuje.

Krade, kdo odcizuje potajmu. — *Loupí*, kdo odcizuje násilím. — *Lichvy se dopouští*, kdo nouze bližního využívá k nespravedlivému zisku: předražuje zboží, práci nebo peníze (nespravedlivým úrokem). — *Podvodu se dopouští*, kdo bližního zkracuje na majetku lstivě, na příklad neplatnými penězi, ne-

správnou měrou a váhou, špatným zbožím, nepoctivou hrou, výpůjčkou „na věčnou oplátku“, zaviněným úpadkem, podvrženou listinou, podplácením svědků.

Nespravedlivě zadržuje, kdo nevrací, co našel, vypůjčil anebo má svěčeno; kdo zkracuje bližního v jeho právu (cesty, pastvy, mateřské řeči, osobní svobody); kdo neplatí včas, co platiti jest povinen. *Zadržovati mzdou dělníkům a utiskovati chudobné, zvláště vdovy a sirotky, je hříchem do nebe volajícím.* (Jak. 5, 4.)

Nespravedlivě poškozuje na příklad, kdo povinnou práci zanedbává nebo špatně koná, kdo cizí majetek zlomyslně kazí nebo ničí. — *Na hříchu proti cizímu majetku je spoluvínen*, kdo nepoctivý majetek kupuje, přijímá nebo přechovává. Horší, kdo přijímá, nežli kdo krade. Zloději jsou ti, kdo kradou, i kdo jim pomocní radou. — *Proti desátému přikázání Božímu hřeší*, kdo si žádá neprávem přivlastnit cizí majetek.

Z moudrosti předků. Málem se začíná, mnohem se končí. S jehličky na truhlíčku, s truhlíčky na kravičku, s kravičky na šibeničku. Za zlodějem hanba chodí. Jak nabyt, tak pozbyt. Kdo stojí o cizí, přichází o své. Nepoctivý groš sto poctivých z kapsy vyhání. Nepoctivé jmění požehnáno není.

207. *Co poroučí Bůh sedmým přikázáním?*

Sedmým přikázáním poroučí Bůh: 1. abychom bohumile o majetek pečovali; — 2. abychom každému, co jeho jest, nechávali, dávali a prokazovali; — 3. abychom nespravedlivý majetek navrátili a škodu způsobenou napravili.

Vrať a nahraď! Co? Všechnu škodu, ať zlomyslně anebo bezděky způsobenou, a všechno cizí anebo cenu jeho. Kdo všechno nemůže, má vrátit a hradit aspoň co může. — *Kdy?* Co nejspíše. Není-li možno najednou, třeba po částech. — *Kterak?* Nenápadně, odpracovati, „darovati“. — *Komu?* Poškozenému nebo jeho dědicům. Nevíš-li o nich, dej nespravedlivý majetek chudým anebo na zbožné účely. *V pochybnosti poraď apovědník.*

S poctivostí nejdál dojdeš! „Co chcete, aby lidé činili vám, čiňte vy také jim!“ (Mat. 7, 12.) „Co nechceš, aby se od jiného dalo tobě, hled, abys ty nečinil jinému!“ (Tob. 4, 16.) „Lépe mít maličko, ale spravedlivě, než příjmy veliké, ale nepoctivě.“ (Přisl. 16, 8.) Lepší svůj šat plátěný, než hedvábný kradený. Dostí má, kdo na svém přestává.

■ 97. NEPROMLUVÍŠ KŘIVÉHO SVĚDECTVÍ! Osmé přikázání Boží.

Jaký by to byl život na zemi, kdyby nemohl věřití spolehlivě syn rodičům, žák učiteli, přítel příteli, nemocný lékaři, soudce svědkům! Proto chce Bůh, abychom v řeči a chování dbali vždy pravdy.

208. *Kdo se prohřešuje proti pravdě?*

Proti pravdě se prohřešuje, kdo lže, kdo křivě svědčí a kdo se přetvařuje.

Lže, kdo vědomě mluví nepravdu, aby oklamal bližního. Mýlití se může každý, lhátí nemá nikdo. Svatí nelhali ani žertem. Hřeší, kdo lže, aby pomohl sobě, neb aby posloužil druhému, neb aby uškodil někomu. První takto lhal „dábel, otec lži“. (Jan 8, 44.) „Ohyzda zlá je na člověku lež.“ (Sir. 20, 26.) Mladý lhář, starý zloděj. — *Nemocnému zalhávali jeho blízkou smrt by mohlo býti hříchem těžkým.*

Křivě svědčí, kdo lže o někom před soudem; to je křivá žaloba nebo křivé svědectví. Někdy bývá s tím spojena i křivá přísaha. Tak byl Nabot připraven o majetek a o život. (3. Král. 21, 13.) Proti Kristu svědčili před veleradou lživí svědkové. (Mat. 26, 60.) Farizeové žalovali na něho křivě před Pilátem. (Luk. 23, 2.) Proti jáhnu Štěpánovi nepřátelé „postavili křivé svědky“. (Sk. ap. 6, 13.) „Svědka lživého nenávidí Hospodin“ (Přisl. 6, 19.) a stíhá světský soud.

Přetvařuje se, kdo se tváří a chová tak, aby bližního oklamal. Ulisně jedná, jako Herodes před mudrci. (Mat. 2, 8.) Dělá se přítelem: „Zdráv buď,

místre! A políbil ho.“ (Mat. 26, 49.) „Na oko po-božný.“ — „Běda vám, zákoníci a farizeové, pokrytci! Jste podobní hrobům obilným. Ty jsou zevně ozdo-beny, ale v nitru plny hniloby.“ (Mat. 23, 27.)

Buď upřímný a věrný! Co v srdci, to na ja-zyku, to v chování! „Opravdu Izraelita, ve kterém není lsti.“ (Jan 1, 47.) Zachovej svěžené tajemství, zvláště úřední, a plň, co jsi dobrého slíbil. Jonatan Davidovi při loučení: „Jdi v pokoji, a co jsme si přísahali, při tom zůstane.“ (1. Král. 20, 42.) Dokud a kde Bůh žítí povelí, buď věren víře, vlasti, příteli! Věrní manželé: „Přijměte prsten věrnosti a buďte sobě věrni!“ Slovu věrný: na jeho slově může hrady stavět. „Služebník dobrý a věrný“ vejde v radost Pána svého. (Mat. 25, 23.)

98. DOBRÉ JMÉNO — VZÁCNÉ JMĚNÍ.

Osmé přikázání Boží.

Křivým svěděstvím trpívá nejen pravda, nýbrž i čest a dobré jméno bližního. A „dobré jméno, nej-lepší dědictví“. „Lepší jméno dobré než bohatství velké.“ (Přisl. 22, 1.) Kdo cti pozbude, je v hanbě, a hanba tíží a škodí. *Vlastní cti smím a mám šetřit a hájit. Bližnímu jsem povinen čest nechávat a pro-kazovat* myšlením, slovem a chováním. „Co chcete, aby lidé činili vám, činite vy také jim!“ (Mat. 7, 12.)

209. *Kdo se prohřešuje proti dobrému jménu bližního?*
Proti dobrému jménu bližního se prohřešuje:
 1. kdo bezdůvodně o bližním špatně smýšlí; —
 2. kdo jej pomlouvá nebo chyby jeho neprávem vyjevuje; — 3. kdo mu donáší, co druhý o něm zlého mluvil.

Špatně smýšlí o bližním, kdo bezdůvodně pode-zírá, nelaskavě posuzuje a odsuzuje. „Proč myslíte zlé věci v srdci svém?“ (Mat. 9, 4.) „Láska nemyslí o zlém.“ (1. Kor. 13, 5.) Ne hned odsuzuj, nejprv rozsuzuj! „Jakým soudem soudíte, takovým budete souzeni.“ (Mat. 7, 2.)

Bližního pomlouvá, kdo láživě o něm vykládá nebo píše něco zlého, nebo skutečné chyby jeho zveličuje. Od dobrého se ulže a k zlému se přilže. Kleвета jest jak uhel: když nespálí, aspoň ušpíná. „Očernil ho.“ Více bolí od jazyka nežli od meče. Je podlé křivditi bezejmennými dopisy. — „Neodsuzujte, a nebudete odsouzeni! Pokrytče, vyhoďte nejprve trám z oka vlastního!“ (Luk. 6, 37. — Mat. 7, 5.) Před svými dveřmi meť! Čeho nelze chváliti, toho nehaň! *Žvláště o mrtvých buď dobře anebo nic!*

Chyba bližního se smí vyjeviti, když toho třeba k jeho polepšení, nebo k zamezení většího zla. Z lásky k bratřím pověděl Josef otci, co učinili velmi zlého. (1. Mojž. 37, 2.) Někdy je udání pod hříchem závazno.

„Donašeč sám sebe poskvvrňuje, mezi všemi bývá nenáviděn.“ (Sir. 21, 31.) Po lidských žlabech kalná voda teče: ty jí musíš roznášet?! Nesmí se každému povědět všechno, co je pravda. „Slovo, které slyšíš proti bližnímu, ať s tebou zemřel!“ (Sir. 19, 10.) — *Na hříchu proti dobrému jménu bližního je spoluvinen, kdo zlé řeči o bližním ochotně poslouchá.*

210. Co poroučí Bůh osmým příkázáním?

Osmým příkázáním poroučí Bůh: 1. abychom byli pravdomluvní, upřímní a věrní; — 2. abychom cti a dobrého jména bližních šetřili a hájili; — 3. abychom křivdu i škodu na cti bližnímu způsobenou napravili.

Naprav křivdu a škodu odvoláním pomluvy, odprosem za potupu a náhradou majetku. K náhradě majetkové je zvláště povinen, kdo slovem anebo tiskem nespravedlivě poškodil bližního v živnosti, v obchodě anebo ve službě. Ovšem „škoda se dá nahraditi, ale slzy nikdy“, praví přísloví.

99. CÍRKEVNÍ PŘIKÁZÁNÍ.

Pán Ježíš dal apoštolům moc, nejen kázat evangelium a zjednávatí věřícím milost Boží, nýbrž i vésti je dohledem, napomináním a prikazováním k bohu-

milému životu. Od apoštolů přešla ta moc na papeže a biskupy neboli církev učící.

211. Od koho má církev moc dávatí příkázání?

Moc dávatí příkázání má církev od Ježíše Krista, jenž pravil apoštolům a jejich nástupcům: „Cokoli svážete na zemi, bude svázáno i na nebi, a cokoli rozvážete na zemi, bude rozvázáno i na nebi.“ (Mat. 18, 18.)

Slovo „*svázati*“ znamená zde: někoho k něčemu zavázati, něco mu naříditi. Představení církve nařizují katolickým křesťanům, co k spasení jejich uznávají za vhodné a potřebno.

Církevně nařízeno zejména: že před svatým přijímáním máme býti úplně lační; že nesmíme čísti spisů církevně zavržených, ani choditi na bohoslužby jinověrců; že máme přispívatí na potřeby kostelní a na výživu duchovních správců. Zvláště důležité je patero příkázání církevních.

212. Jak zní patero příkázání církevních?

Patero příkázání církevních zní: První: zasvěcené svátky světití. - Druhé: v neděle a zasvěcené svátky celou mši svatou pobožně slyšeti. - Třetí: ustanovené posty zachovávatí. - Čtvrté: alespoň jednou za rok se zpovídati a v čas velikonoční svátost oltářní přijmouti. - Páté: v zapověděný čas tanečních zábav se vystříhati.

„Kdo vás slyší, mne slyší, a kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá“, řekl Kristus Pán apoštolům a jejich nástupcům v církvi svaté. (Luk. 10, 16.) Církevní příkázání zavazují *katolické křesťany*, a to pod hříchem tak, jako příkázání Boží. „Jestliže kdo církve neuposlechne, buďť tobě jako pohan a celník“ = veřejný hříšník. (Mat. 18, 17.) Toho, kdo zatvrzele nechce církve poslechnout a tím působí veřejné pohoršení, trestá církev vyloučením aneb odepřením církevního pohřbu.

Církevní dispens. Církev má moc příkázání svá „*rozvázáti*“: leckteré z nich už změnila, jiné zrušila, některé z důležitých příčin někdy promíjí. Příkázání Božích ovšem rozvázáti nemůže.

Celkový přehled. Které svátky jsou zasvěcené, viz pod ot. 174. Každý svátek zasvěcený je pro nás stejně jako neděle dnem svátečním. Kterak světíme sváteční den? Ot. 175. — Co znamená „slyšeti mši svatou pobožně“? Ot. 178. Kdo je povinen býti v den sváteční na mši svaté? Ot. 179. Kdo se prohřešuje proti sváteční mši svaté? Ot. 180. — O církevním postu čl. 100. 101. — O sv. zpovědi alespoň jednou za rok viz pod ot. 114. — O sv. přijímání alespoň v čas velikonoční viz pod ot. 109. a 44: Velikonoční povinnost.

100. PŮST TĚLESNÝ A DUCHOVNÍ.

„*Postiti se*“ znamená: odepřít si některý pokrm anebo značnější část denní potravy. Už přikázání v ráji bylo postní. Mojžíš, Eliáš a Kristus Pán se postili 40 dní a nocí.

Užitky postu. „Nařídte svatý půst!“ vybízel prorok za dnů Božího navštívení. (Joel 1, 14.) Jako skutek kajicný *usmířuje půst Boha a zhlazuje časné tresty Boží. Kročí ale žádosti a povznáší mysl k Bohu.* „Trestám tělo své a podrobuji si je“, napsal o sobě sv. Pavel. (1. Kor. 9, 27.) Jsou zlí duchové, kteří ze srdce „nevyjdou, leč modlitbou a postem“. (Marek 9, 28.) Jak užitečný byl půst Danielovi a jeho třem druhům na dvoře královském! (Dan 1, 15.) „Ze mnoha jídel bývá nemoc, ale člověk zdržlivý život si prodlužuje.“ (Sir. 37, 33. 34.)

213. *Proč jest užitečno se postiti?*

Jest užitečno se postiti, protože postem činíme pokání za hříchy, učíme se přemáhati a prospíváme svému zdraví.

Náboženské posty za starodávna. Už pohané si za pokání ukládali půst. (Jon. 3, 7.) Izraelským zapovídal zákon některé pokrmy a nařizoval přísný půst v den Smíření. Farizeové se postívali dvakrát za týden. (Luk. 18, 12.)

Dřívější posty církevní. Křesťané zachovávali dříve posty časté a přísné, zejména v době předvelikonoční: ve všední dny nejídali nic až do západu

slunce; k večeři mívali pokrmy jen rostlinné. Maso a vše ostatní, co pochází od zvířat teplokrevných, se po celou dobu svatopostní nepožívalo. Podobně se postívali věřící v adventě a před velikými svátky. V Suché dny jídali jen ovoce a suchý chléb.

Duchovní půst. Pán Ježíš na poušti kromě postu tělesného s nikým nemluvil, teskno a nepohodu snášel, různé pohodlí si odpíral. K podobnému postu zve i učedníky své. „*Chce-li kdo za mnou jít, zapře sebe sám, vezme kříž svůj na sebe každodenně a následuje mne!*“ (Luk. 9, 23.)

Sebekázní k síle duchovní. Cvič se snáseti dobrovolně, co nemusíš, a odpírej si dobrovolně, co je dovoleno. Tím zesílíš, abys uměl trpět, co nevyhnutelno, odolávat tomu, co zapověděno, a konat, co přikázáno. Tak „sílél duchem“ mládeneček sv. Jan na poušti. (Luk. 1, 80.) *Cvič se a pěstuj hrdinu ve své duši!*

101. USTANOVENÉ“POSTY“ZACHOVÁVATI.

Třetí přikázání církevní.

Církevní půst je předepsán zejména: v pátek, a to na vděčnou památku, že božský Spasitel v pátek za nás umřel bolestně na kříži; — ve svatvečer, totiž předchozí den velikého svátku, abychom se naň lépe připravili; — čtyřicet dnů před velikonočí na památku čtyřicetidenního postu Páně; — v Suché dny čtyřikrát do roka (na jaře po 1. neděli svatopostní, v létě po Svatém Duchu, na podzim po 14. září a v zimě po 3. neděli adventní), abychom děkovali Bohu za přijatá dobrodíní a modlili se zvlášť o hodné kněze. (Mat. 9, 38.) — V tyto dny předpisuje církev svatá půst od masa, nebo půst ujmý, anebo půst přísný.

214. Co rozumíme postem od masa?

Postem od masa rozumíme, zdržovati se pokrmů připravených z masa zvířat teplokrevných. (Půst zdržlivostí.)

Půst od masa je předepsán na Bílou sobotu do 12. hodiny polední a každý pátek, nepřipadá-li naň za-

svěcený svátek anebo den Hromnic, Zvěstování Panny Marie, 1. května, sv. Cyrila a Metoděje, Narození Panny Marie, sv. Štěpána, prvomučedníka a sv. Silvestra; v Čechách a na Moravě sv. Václava a v Čechách sv. Jana Nepom. — Povinen je tím postem *každý katolík po sedmém roce věku svého*.

Postem od masa nejsou povinni (vyjma Veliký pátek): 1. Věřící *jednotlivých míst* pro dny, kdy se tam konají trhy a slavnosti církevní nebo světské za velikého účastenství. — 2. *Úředníci a dělníci* v továrnách, dolech, lomech a lesích (pokud neobědvají doma); dělníci na polích v době sklizně plodů zemských a mláčení obilí; dělníci na drahách, lodích a vorech; četníci, finanční strážníci, dozorcí ve vězeních a strážníci v městech i se svými rodinami; zřízení vlaků, pouličních drah, automobilů a lodnic. — 3. Ti, kdož se léčí v lázních, jejich rodiny a služebnictvo; cestující, a to nejen, pokud jsou nuceni jísti v jakékoli hostinské jídelně, nýbrž i tehda, když jídlo mají s sebou; laici, kteří se stravují v hostincích, anebo si z hostince nebo soukromého domu dávají stravu donášet, hostinští a jejich rodiny. — 4. Ti, kteří žijí nebo se stravují v rodinách, kde se nepodávají postní pokrmy; rodiny, jejichž aspoň jeden člen už má dispens od masa, nebo kde se stravují vojíní; všichni, kdož jedí mimo dům, anebo si obvyčejně berou jídlo z domu.

Žádným postem není v žádný den povinen, kdo je nemocen, anebo se pozdravuje, a kdo je co do jídla odkázán na cizí milosrdenství. — Jísti chléb se sádlem a připravovati jídla s jakýmkoli tukem zvířecím je ve dny zdržlivosti dovoleno.

215. Co rozumíme postem ujmý?

Postem ujmý rozumíme, spokojiti se za den jediným toliko nasycením.

Půst ujmý. Mimo jediné toliko nasycení při hlavním jídle smí se jen ráno a večer něco pojísti; co a kolik, se řídí odůvodněným místním zvykem. — *Povinen* je postem ujmý každý katolík, jenž dovršíl

21. a nezačal 60. rok svého věku. — *Není povinen, kdo namáhavě pracuje tělesně anebo duševně. — Věřícím se doporučuje, aby zachovávali půst ujmy ve všední dny doby svatopostní a v Suché dny.*

216. *Co rozumíme postem přísným?*

Postem přísným rozumíme půst od masa s postem ujmy současně.

Přísný půst je předepsán na Štědrý den, na Po-
peleční středu a na Veliký pátek.

Postní řád diecésní se předčítá každoročně celý s kazatelný a bývá vyvěšen na kostelní bráně. Pro jednotlivé dny se oznamuje v kostele. V různých pochybnostech stran postu poradí zpovědník. — Věřící se napomínají, aby *zmírněné proti dřívějšímu posty řáděli doplňovat jinými dobrými skutky, zvláště almužnami ve prospěch chudých.* — Neuposlechnoutí postního přikázání bylo by hříchem; ten hřích poskvrňuje duši, nikoli „pokrm, jenž vchází do úst“. (Mat. 15, 11.)

Zapověděný čas. Církev svatá předpisuje půst hlavně na to, abychom činili pokání za hříchy. S tím se nesrovnávají hlučné radovánky a zvláště *taneční zábavy*. Proto se jich katolický křesťan *v adventě a v době svatopostní* účastnit nesmí. „Všechno má svůj čas: je čas veselení a čas kvílení“ (Kaz. 3, 1. 4.), aby se nesplnilo slovo Páně: „Obrátím slavnosti vaše v nářek a všechny písně vaše v žalozpěvy.“ (Amos 8, 10.)

102. POVINNOSTI STAVU.

Práce údělem člověka. *Pracuje se duševně a tělesně.* Obojí práci konal a posvětil Kristus Pán; bez žádné z nich se lidská společnost neobejde. Ruka i hlava patří k sobě. — *Pracovati je potřeba.* Kůň k tahu, pták k letu a člověk k práci. „Šest dní budeš pracovati.“ (5. Mojž. 5, 13.) „Nechce-li kdo pracovati, ať nejí!“ (2. Soluň. 3, 10.)

Pracovati je spasitelné: práce namáhavá je pokáním za hříchy; práce bedlivá chrání od poku-

šení; práce v posvěcující milosti je záslužná pro nebe. — „Dobré jest muž, nese-li jařmo (Páně) od svého mládí.“ (Pláč 3, 27.) Boha vzývej, ruky přidej! Vítej slunce s modlitbou v srdci a s prací v rukou! Jaké dílo, takový plat — zde i na věčnosti.

„**Iděte na vinici mou!**“ (Mat. 20, 4.) Bůh, nebeský Hospodář, povolal všechny lidi do práce na svou vinici. Každému z nás určil obor životní činnosti; to jest povolání neboli stav. Ve stavu tom ukládá Bůh Desaterem každému zvláštní povinnosti.

217. Čím jsou povinni rodiče a pěstouni dětem?

Rodiče a pěstouni jsou dětem povinni dáti výchovu v pravé víře i v bázní Boží a pečovat o jejich blaho časné.

Otcovský dům — hlavní škola. „Počátek moudrosti je báti se Pána.“ (Sir. 1, 16.) Dobrý příklad — veliký řečník. Jak velké hodiny ukazují, tak se malé podle nich spravují. Jaký otec, taký syn — „jaká matka, taková dcera“. (Ezech. 16, 44.) — Kde kázeň, tam stud i bázeň. Otcovská povolnost syna kazí. „Chlapec ponechaný své vůli je malce na hanbu.“ (Přisl. 29, 15.) „Kdo šetří metly, nenávidí syna svého, ale kdo jej miluje, trestá ho včas.“ (Přisl. 13, 24.)

Učitelé jsou povinni žáky vyučovati pro život časný a tak je vychovávat, aby došli cíle věčného. Za výchovu školní jsou rodiče a pěstouni před Bohem spoluodpovědní. — Žáci jsou povinni chodit do školy, pracovat úkoly a učit se, co jim uloženo.

218. Čím jsou povinni zaměstnavatelé podřízeným?

Zaměstnavatelé jsou podřízeným povinni platiti spravedlivou mzdu a přidržovati je k dobrému.

Zaměstnavatelé. „Každému, kdo ti bude něco pracovat, vyplat ihned mzdu!“ (Tob. 4, 15.) „Hle, zadržaná mzda dělníků, kteří požali pole vaše, křičí, a jejich volání vešlo v uši Pána zástupů.“ (Jak. 5, 4.) — *Mistry a hospodáře* napomíná sv. Pavel: „Páni, prokazujte služebníkům, co je spravedливо a slušno,

vědouce, že také vy máte Pána v nebi.“ (Kol. 4, 1.) „Nestará-li se kdo o svoje a zvláště o své domácí, zapřel víru a jest horší nežli nevěřící.“ (1. Tim. 5, 8.)

Zaměstnanci jsou zaměstnavatelům povinni věrně sloužit a svědomitě pracovat. „Hoden je dělník mzdy své“, zasloužené totiž prací svědomitou. (Luk. 10, 7.) Dokonalé odměny dojde „služebník dobrý a věrný“ v radosti Pána nebeského. (Mat. 25, 21.) „Cokoli činíte, konejte ze srdce jako Pánu a ne lidem, vědouce, že od Pána přijmete v odplatu dědictví (nebeské). *Kristu Pánu služte!*“ (Kol. 3, 23. 24.)

219. Čím je povinen občan státním zákonům?
Občan je státním zákonům povinen se náležitě podřizovat a o zákony dobré se přičiňovat.

103. PŘEMÁHEJ POKUŠENÍ!

Na cestě k nebi je nám nebezpečno vše, co svádí ke hříchu. Svádí neboli pokouší *tělo*, na příklad k nestřídmosti, lenosti, nemravnosti; — *svět*, totiž lidé zlí špatným příkladem, mluvením, tiskem, obrazem, divadlem, zábavou; — *ábel* s ostatními zloduchy vnukáním zlých myšlenek a žádostí.

220. Odkud pochází pokušení?
Pokušení pochází od těla, světa a ďábla.

Pokušení samo není hříchem, pokud se mu člověk nepoddá, v ně nesvolí. První lidé svolili, bohužel! Kristus nesvolil. (Mat. 4, 1. 11.) Tobiáš byl ještě malým chlapcem, když všichni chodili se klanět modlám; on sám chodíval se klanět Hospodínu: nesvolil v pokušení, uchoval se od hříchu. (Tob. 1, 5—8.)

221. Kdy povstává z pokušení hřích?
Z pokušení povstává hřích, když ke zlému svolíme.

Co činiti v pokušení? *Braň se hned s počátku!* „Odpírejte ďáblu, a uteče od vás.“ (Jak. 4, 7.) Ďáblu

podáš-li prst, ujmě tě za celou ruku. Řekni rozhodně: Nikoli! To se nesmí! Nechci! — *Varuj se příležitostí!* Příležitost dělá zloděje. Od ohně vzdálen nebývá spálen. A proto: Pryč odsud! (1. Mojž. 39, 12.) Pryč s tím! (Sk. ap. 19, 19.) Ani kroku tam! „Kdo miluje nebezpečí, zahyne v něm.“ (Sir. 3, 27.) — *Modli se!* „Bděte a modlete se, abyste nevešli (nesvolili) v pokušení!“ (Mat. 26, 41.) Zvláště účinné jsou v pokušení modlitby střelné. (Viz pod. ot. 146. a pod 222.)

222. *Kterak přemůžeme pokušení?*

Pokušení přemůžeme, když mu hned s počátku rozhodně odpíráme, zlé příležitosti se varujeme a modlitbou se bráníme.

K nebi o pomoc! Pomoz, Bože! - Nedej mi se odloučit od Tebe! - Tobě chci já sloužit bez ustání. - Raděj umřít, nežli zhřešit! - Ježíši, pastýři dobrý, smiluj se nade mnou! - Ježíši můj, smilování! - Ježíši tichý, srdce pokorného, učiň mé srdce podle srdce svého! - Ježíši, tobě žiji! - Maria, oroduj za mne! - Anděle Boží, při mně stůj, duši mi svatou opatruj!

104. TĚŽKÝ HŘÍCH — NEJVĚTŠÍ ZLO.

Hříchu se dopouští někdo skutkem, anebo řečí, nebo myšlením. Co se stalo bezděčně, proti vůli nebo nevědomky, není hříchem. Nevědomost hříchu nečiní, leč by ji někdo sám byl zavinil.

223. *Co je hřích?*

Hřích je vědomé a dobrovolné přestoupení zákona Božího.

Těžký hřích. *Všechny hříchy nejsou stejně velké: jsou hříchy lehké a těžké.* Těžký byl na váze Boží hřích pyšných andělů, prvních rodičů, bratří Josefových. Těžkým hříchem by mohlo být na příklad: nevěřit v Boha, křivě přísahat, zanedbat sváteční mši svatou nebo velikonoční povinnost, bližního nenávidět nebo mu značně uškodit.

224. *Kdo se dopouští těžkého hříchu?*

Těžkého hříchu se dopouští, kdo přestupuje zákon Boží ve věci důležité, a to zcela dobrovolně a s asným vědomím, že hřeší těžce.

Smutné následky. Těžkým hříchem přestává člověk býti svatým dítkem Božím a stává se synem marnotratným. (Viz ot. 84.) Poklad zásluh, které si dosud získal dobrými skutky, mu již nepatří. Zasluhuje od Boha trestů časných i věčných. Kdyby tak umřel, byl by odsouzen na věky „ven do tmy, kde je pláč a skřípění zubů“. (Mat. 22, 13.) — V těžkém hříchu je člověk pro nebe jakoby mrtev (Zjev. 3, 1.) a věčné smrti hoden; proto se říká těžkému hříchu „*smrtelný*“.

225. *Proč je těžký hřích pro člověka největší zlo?*

Těžký hřích je pro člověka největší zlo, protože ho zbavuje milosti posvěcující, připravuje ho o všechny zásluhy pro nebe a uvaluje na něho tresty Boží časné a věčné.

Lehký hřích. Lehké nám připadá na váze svědomí to, že Lotova žena se ohlédla, že Mojžíš u skály pochyboval, že Zachariáš neuvěřil ihned andělovi. Ti přestoupili zákon Boží *ve věci méně důležité*. Za to měli hřích lehký. — Lehkého hříchu se dopouští také, kdo přestoupí zákon Boží ve věci důležité sice, ale *ne zcela dobrovolně*, anebo *ne zcela vědomě* o tom, že by to byl hřích těžký. — I hodnému člověku mine málokterý den bez lehké proviny. Proto se říká lehkému hříchu „*všední*“ (všedenní).

226. *Proč se máme varovat i hříchu lehkého?*

Máme se varovat i hříchu lehkého, protože uráží Pána Boha, přivádí na člověka tresty časné a může vésti ke hříchu těžkému.

Uráží Pána Boha. Malá jehlička, a píchnutí bolí. Bůh nejvyšší svatý a dobrotivý nelibě vidí skvrnu na rouchu posvěcující milostí a je potom méně štědrý v milosti. — *Přivádí časné tresty.* Vzpomeň, jak potrestal Bůh za jediný všední hřích ženu Lotovu,

Mojžíše, kněze Zachariáše! — *Může vésti ke hříchu těžkému.* Od malé jiskry les vyhořel. Z častého zanedbání povinné modlitby — znesvěcení dne svátečního. Z malého zloděje velký zloděj. „Kdo za nic pokládá maličkosti, pomalu hyne.“ (Sir. 19, 1.) — *Věru, není radno říkati: „Je to pouze lehký hřích.“*

„OD VŠELIKÉHO HŘÍCHU
VYSSVOBOD NÁS, PANE!“

105. HLAVNÍ HŘÍCHY.

Nebezpečné náklonnosti. Neblahým následkem prvotního hříchu jest, že „srdce lidské se kloní od mladosti k zlému“. (1. Mojž. 8, 21.) Kloní se k zlému na různé strany. Čítá se obvyklejše takových náklonností sedmero, a to: k pýše, lakomství, smilstvu, závisti, nestřídmosti, hněvu a lenosti. *Jsou to jakoby jedovaté kořeny, ze kterých mohou vyrůst hříchy.* S počátku bývají to hříchy lehké.

Lehkým hřichem začíná se jevit *pýcha*, když někdo je marnivý; po ctí a chvále baží, rád o sobě mluví; na sobě si zakládá a jinými pohrdá; — *lakomství*, když někdo přílišně spoří a skoupě vydává na potřeby; nerad půjčuje a dává: prý „něco za něco, nic za nic“; — *smilstvo* u dětí, když nejsou stydlivé; — *závist*, když někdo nepřeje druhému daru, pochvaly, úspěchu; — *nestřídmost*, když někdo je mlsný, v jídle nedočkavý nebo hltavý; ví, že lihoviny jsou pro mladé jedem, a přece po nich baží; — *hněv*, když někdo je netrpělivý, vyhrožuje a nadává; — *lenost*, když někdo nevstává ráno na první zavolání; do kostela a do školy se loudá; úkoly, práci a modlitbu odbývá ledajak a oddává se zahálce.

Zpytuj se dobře! Co z toho pozoruješ na sobě? Vytrhávej ze srdce za mladu koukol hříchu: každodenně zpytováním svědomí a pravidelně svatou zpovědí. Neříkej: „Na tom nezáleží.“ Neboť z opětovaného hříchu, byť lehkého, povstává zlý návyk, a ten vede k dalším hříchům horším; jako třeba lakomství k ne-

citelnosti, podvodu nebo křivé přísaze. Ostatní zlé návyky podobně. Proto se jim říká „hlavní hříchy“.

227. Které jsou hlavní hříchy?

Hlavní hříchy jsou: pýcha, lakomství, smilstvo, závist, nestřídmost, hněv a lenost.

Nejhorší konce. Hrozným následkem hříšného návyku bývá, že člověk je potom k napomínání zatvrzelý, milosti Boží nepřístupný a do smrti nekající. Tak umírá nešťastně s neodpuštělným hříchem proti Duchu svatému. (Viz pod. ot. 82.)

106. DOBRÉ SKUTKY.

Hodný věřící jest jako „strom štípený u tekoucích vod“. (Žalm 1, 3.) Proto nese „dobré ovoce“ (Mat. 7, 17.), činí totiž, co Bůh poroučí (zachovává příkázání, plní povinnosti stavu, nese trpělivě kříž), ano činí také všelico jiného, co Bůh jen doporučí. Ono i toto se Bohu líbí. *Kdo jednáním, mluvením anebo myšlením činí něco Bohu libého, koná dobrý skutek.*

228. S kterým úmyslem máme konati dobré skutky?

Dobré skutky máme konati s úmyslem, že jimi chceme plniti vůli Boží.

Dobrý úmysl chybí tomu, kdo se na příklad modlí, aby druhé oklamal; anebo dává almužnu, aby ho lidé chválili (Mat. 6, 2.); anebo se postí z lakoty. Skutek bez dobrého úmyslu nemá ceny před Bohem. — Dobrý úmysl má, byť *nevědomky*, kdo na příklad ze soucitu pomáhá bližnímu, nebo snáší trpělivě soužení, nebo svědomitě pracuje. — *Výslovně vzbuzujeme dobrý úmysl zbožným pomýšlením anebo slovy: „Ke cti a chvále Boží.“ „Ve jménu Páně.“ „Z lásky k tobě, Pane!“ „Buď vůle tvá!“ „Za pokání.“*

Vzbuzuj výslovně! Je velmi užitečno vzbudit dobrý úmysl častěji za dne a po každé ráno. (Viz čl. 69. odst. 1.) — Čím je úmysl dokonalejší, tím je dobrý skutek před Bohem cennější. I skutky samy sebou lhostejné nabývají výslovným dobrým úmyslem ceny

před Bohem. Proto napomíná sv. Pavel: „*Buď že tedy jíte, nebo pijete, anebo cokoli jiného činíte, všechno činite k slávě Boží!*“ (1. Kor. 10, 31.)

229. *Které jsou hlavní dobré skutky?*

Hlavní dobré skutky jsou modlitba, půst a almužna.

„*Modlitba s postem a s almužnou je lepší, než schovávat poklady zlata.*“ (Tob. 12, 8.) K modlitbě náleží všechny skutky pobožnosti; k postu všechny skutky sebezapírání; k almužně všechny skutky milosrdenství.

230. *Co pravil Pán Ježíš o dobrých skutcích?*

Pán Ježíš pravil o dobrých skutcích: „Neskládejte si pokladů na zemi, kde je rez a mol kazí a kde je zloději vykopávají a kradou, ale skládejte si poklady v nebi!“ (Mat. 6, 19. 20.)

Dobré skutky záslužné. Kdo je v posvěcující milosti, podobá se živé ratolesti na kmeni Páně (viz za ot. 83.). Živá ratolest kvete a nese ovoce; podobně si člověk v posvěcující milosti za každý dobrý skutek zasluhuje *více milosti na zemi a více blaženosti v nebi*. Tak dobrými skutky „*bohatne před Bohem*“. (Luk. 12, 21.) — Jsem v posvěcující milosti? „Nuže, tedy, číňme dobře, dokud máme čas!“ (Gal. 6, 10.) „*Přichází noc, kdy nemůže nikdo dělati.*“ (Jan 9, 4.)

231. *Kdy je dobrý skutek pro nebe záslužný?*

Dobrý skutek je pro nebe záslužný, koná-li se v posvěcující milosti.

Dobré skutky nezáslužné. V hříchu smrtelném je člověk pro nebe jakoby mrtev. Podobá se suché ratolesti, oddělené od kmene Páně. Co dobrého vykonná, je pro nebe nezáslužno. Ale i takové skutky dobré *nejsou zcela neužitečné*.

K čemu napomáhají? Prorok Daniel radil králi babylonskému: „*Hříchy své almužnami vykupuj a nepravosti své smilováním nad chudými; snad ti Bůh odpustí hříchy tvoje.*“ (Dan. 4, 24.) — Za kající skutky obyvatelů Ninive uchránil Bůh město od záhuby. Bohatec dostal „*dobré věci své*“ za živa na zemi. (Luk. 16, 25.) Aspoň odměnu pozemskou dává

Bůh nejvyšš spravedlivý za dobré skutky tomu, koho nemůže odměnit po smrti. — *Dobré skutky nezáslužné pomáhají člověku, aby dostal od Boha milost polepšení, aneb aspoň odměnu pozemskou.*

107. BOHUMILÉ NÁVYKY — CTNOSTI.

Každý, i nepokřtěný člověk, může a má konati dobré skutky. Dobrý skutek opět a opět konaný sluje ctnost. — Ve sv. křtu jsme obdrželi od Boha svaté vlohy neboli schopnosti konati dobré skutky záslužné pro nebe. Návyk dobrého skutku, záslužného pro nebe, sluje *ctnost křesťanská* (nadpřirozená). Kdo se na příklad dobře modlivá, je *zbožný*; kdo ochotně pomáhá bližnímu, je *milosrdný*; kdo každému nechává, co mu náleží, je *poctivý*. Kdo má více ctností, sluje *ctnostný*.

Žádné umění bez cvičení. K nabytí ctnosti se třeba cvičiti. Kdo si dovede odpírati, co má dovoleno, odepře si, co má zapověděno; kdo umí konati, co není povinen, vykoná také, co je povinen. Oč je duše vzácnější než tělo, o to *duševník nad tělocvík*. „Tělesné cvičení jest užitečno k málu, zbožnost je užitečna ke všemu.“ (1. Tim. 4, 8.) - K tomu vedou zvláště dobré knihy náboženské, sv. misie farní, duchovní cvičení (exercicie) a náboženské spolky.

232. Které tři ctnosti jsou nejdůležitější?

Nejdůležitější jsou tři ctnosti božské: víra, naděje a láska.

„Božské“ ctnosti slují, *protože k Bohu směřují, k Bohu vedou a s Bohem spojují*. Vlohu k nim jsme dostali na křtu od Ducha svatého; třeba však, abychom je sami pěstili a božské ctnosti vzbuzovali. Božské ctnosti vzbuzujeme, když ujišťujeme Boha, že v něho věříme, v něho douáme a jej milujeme.

233. Kdy zvláště máme vzbuzovati božské ctnosti?

Božské ctnosti máme zvláště vzbuzovati při mši svaté, při svatém přijímání, v pokušení a v nebezpečí smrti.

Vzbuzení víry v Boha viz za čl. 73. Vzbuzení naděje v Boha za čl. 75. Vzbuzení lásky k Bohu za čl. 76. Krátce: „Ježíši, v tebe věřím. Ježíši, v tebe doufám. Ježíši, tebe nade všechno miluji. Amen.“ Tak zejména v pokušení proti svaté víře nebo naději nebo lásce k Bohu.

108. „NÁSLEDUJ MNE!“ — PRAVÍ PÁN.

(Mat. 19, 21.)

Ve škole Páně. Nejsvětějším vzorem všech ctností je pro nás Ježíš Kristus. Hodný učedník *následuje Mistra*, počíná si totiž ve všem tak, jako si počínal Pán. „Příklad zajisté dal jsem vám, abyste i vy činili, jako jsem učinil vám já.“ (Jan 13, 15.) Proto *se denně zapírá* = odpírá si to, co vede ke hříchu; *bere na sebe kříž* práce, bolesti, zármutku, křivdy a vůbec všeho, co Bůh obtížného poroučí nebo doporučí.

234. Co hlavně pomáhá k ctnostnému životu?

K ctnostnému životu hlavně pomáhá následovati Krista Pána: „Chce-li kdo za mnou jíti, zapři sebe sám, vezmi kříž svůj na sebe každodenně a následuj mne!“ „Učte se ode mne, ježto jsem tichý a srdcem pokorný.“ (Luk. 9, 23. — Mat. 11, 29.)

Kristus-vzor pokory. Opustil slávu Otce svého a stal se člověkem. Nepřišel, aby si dal sloužiti, nýbrž, aby sám sloužil. (Mat. 20, 28.) V chudobě a práci přebýval mezi námi. (Mat. 8, 20.) Ponížil se až k smrti kříže. (Filip. 2, 8.) Pněl, umíral celé tři hodiny — Král světa širého, Syn Boží jediný. Pokorně sídlí ve svátosti oltářní. Tak nám září svým příkladem.

Pokorný učedník Páně si na ničem nezakládá; uznává: jsem slabý a hříšný; modlívá se; vyznává své hříchy; ochotně poslouchá; nechlubí se a nevypíná; je srdečně zdvořilý. „Bůh se pyšným protiví, milost dává pokorným.“ (1. Petr. 5, 5.) Pokora je základem všech ctností.

JEŽÍŠI TICHÝ, SRDCE POKORNÉHO,
UČIŇ MÉ SRDCE PODLE SRDCE SVÉHO!

109. CTNOSTI BLAHOSLAVENÝCH.

Osmero důležitých ctností označil Kristus Pán v kázání o blahoslavených. To se čte o svátku Všech svatých.

235. *Jak zní osmero blahoslavenství?*

Osmero blahoslavenství zní: „Blahoslavení chudobní, neboť jejich je království nebeské. Blahoslavení tiší, neboť oni zemí vládnouti budou. Blahoslavení lkající, neboť oni potěšení budou.

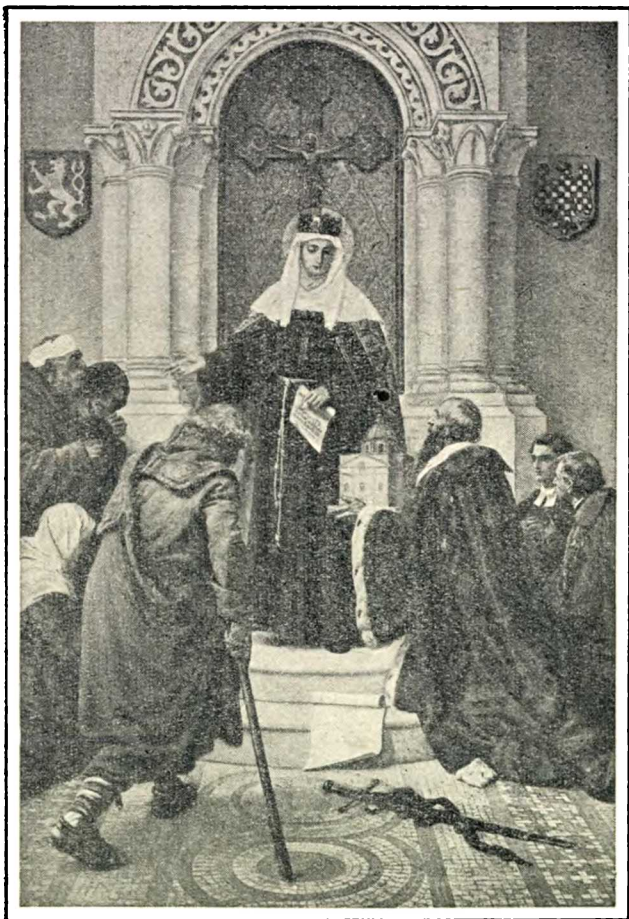
Blahoslavení, kteří lační po spravedlnosti, neboť oni nasyceni budou. Blahoslavení milosrdní, neboť oni milosrdenství dojdou. Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou.

Blahoslavení pokojní, neboť oni syny Božími slouti budou. Blahoslavení, kteří trpí pro spravedlnost, neboť jejich je království nebeské. A když vás pro mne budou tupit, pomlouvat a pronásledovat, radujte se a plesejte, neboť vaše odplata je hojná v nebesích.“ (Luk. 6, 20. a Mat. 5, 3—12.)

Chudobný ve smyslu Páně nedychtí hříšně po majetku, a má-li jaký, hříšně na něm nelpí; je tudíž „chudobný duchem“. (Mat. 5, 3. a Luk. 6, 20. Viz za ot. 205.) — *Tichý* z lásky k Bohu jedná s bližním přívětivě, snáší příkoří trpělivě a odpouští křivdu srdečně. (Viz čl. 89.) — *Lkající* lituje hříchů svých, rmoutí se nad neštěstím druhých a nese vlastní kříž odevzdán jsa do vůle Boží. (Viz ot. 19.)

Po spravedlnosti lační, kdo usilovně hledá pravdu Boží, aby ji poznal, milost Boží, aby byl svatý nebo světější, a království Boží, aby se tam dostal. — *Milosrdný* pomáhá bližnímu v potřebách tělesných i duchovních. (Viz čl. 87.) — *Čisté srdce* má, kdo se chrání hříchů vůbec, zejména pak je stýdlivý a počestný v myšlení a pohledech, v řeči a chování. (Viz čl. 93.)

Pokorný se snáší s bližním v dobrotě, ustupuje, pokud to bez hříchu možno, a smíruje rozvaděné. (Viz za ot. 194.) — *Pro spravedlnost trpí*, kdo pro Krista snáší posměch anebo potupu, obětuje zdraví nebo majetek, přijímá bolest aneb i smrt.

**BLAHOSLAVENÁ ANEŽKA PŘEMYSLOVNA
ZAKLÁDÁ ÚTULNU PRO CHUDÉ A NEMOCNÉ,
ROKU 1234.**

„Blahoslavení“ = *nevýslovně blažení v nebi*. „Potom uviděl jsem zástup veliký, jehož nikdo spočítati nemohl, ze všech národů, pokolení a jazyků, ani stojí před trůnem a před Beránkem, oděni v roucha bílá a mají palmy v ruku svých. A nebudou již lačněti ani žízniti, a Bůh setře všelikou slzu s očí jejich.“ (Zjev. 7, 9. 16. 17.)

110. CHCEŠ BÝTI DOKONALÝ?

Kdo vroucně, opravdu celým srdcem miluje Boha, hledí mu sloužiti ne pouze dostatečně, nýbrž co nejlépe; koná nejen, co Bůh poroučí, nýbrž i co jen radí a doporučí; chrání se netoliko hříchu těžkého, nýbrž i hříchů lehkých; dává si záležet i na maličkostech: je „nad málem věrný“. (Mat. 25, 31.) Tak slouží Bohu dokonale. „Já jsem Bůh všemohoucí; chod přede mnou a buď dokonalý!“ (1. Mojž. 17, 1.)

236. Co pravil Pán Ježíš o dokonalém životě?

Pán Ježíš pravil o dokonalém životě: „Chceš-li býti dokonalý, jdi, prodej všechno, co máš, a (peníze) rozdej chudým. A potom přijď a následuj mne!“ (Mat. 19, 21.)

K nabytí dokonalosti radil božský Spasitel bohatému jinochovi, aby svůj majetek rozdal, aby zůstal svobodný a aby se poslušně podřídil Kristu Pánu i v tom, k čemu není povinen uředník obyčejný.

237. Které jsou tři evangelní rady?

Tři evangelní rady jsou: dobrovolná chudoba, doživotní stav svobodný a trvalá poslušnost duchovních představených.

Evangelní rady zachovávatí se zavazují dobrovolně *řeholníci* svatými sliby. Řeholní bratři a sestry žijí obyčejně v klášterech a slouží Bohu modlitbou, výchovou mládeže, péčí o chudobné i nemocné a duchovní správou mezi věřícími nebo pohany (misionáři). — *Také ostatní věřící* měli by a mohou Bohu sloužiti dokonale. K tomu napomáhá zvláště třetí řád

sv. Františka a sv. Dominika, Mariánská družina a vůbec náboženský spolek anebo bratrstvo.

„Podíl nejlepši.“ (Luk. 10, 42.) Ve svaté jednotě s jinými dojde jednotlivce snáze, spíše a jistěji toužené výše. *Nevolá k té výši Pán také tebe?* „Blahoslavení, kteří lační po spravedlnosti, neboť oni nasyceni budou.“ (Mat. 5, 6.) „Každý, kdo (pro království Boží, aby totiž mohl Bohu sloužiti dokonale) opustí dům anebo pole, bratry anebo sestry, otce anebo matku, dostane (za živa) odměnu stonásobnou a (po smrti) život věčný.“ (Mat. 19, 22.)

111. BUĎ S PÁNEM BOHEM!

Začíněj s Pánem Bohem den! V hodinu pevně stanovenou posvěť nový den znamením kříže a vstaň bez prodlení. Pomodli se ranní modlitbu, vzbud při ní dobrý úmysl a zajdi si, možno-li, i ve všední den na mši svatou. Nelze-li, ucti Pána ve svátosti oltární aspoň návštěvou nebo vzpomínkou. Sváté ráno — červánky svatého dne.

Pracuj s Pánem Bohem ve svém povolání! Promysli dobře, začni rychle, konej pilně! Obnov při práci dobrý úmysl, zvláště když je obtížná a namáhavá! „Dobře je muži, nese-li jařmo (Páně) od svého mládí.“ (Pláč 3, 27.) Pracuj jako služebník dobrý a věrný svědomitě! Bůh se dívá, Bůh odplatí. Na roli, byt nejcízejší, *sobě* pracuješ.

Osvěžuj se s Pánem Bohem! Vděčný před jídlem a po jídle děkuje Pánu Bohu. Rozumný dopřává si osvěžení tak, aby se posilnil k další práci. Prozíravý užívá odpočinku i k potřebnému sebevzdělání. Opatrný se varuje zábav mravně nebezpečných. Svátý se raduje vždycky v Pánu. (Filip. 4, 4.)

Trp a snášej s Pánem Bohem, co se přes den nahodí těžkého, smutného a bolestného! Není domečka bez křížečka. Zapři sebe sám, vezmi na sebe kříž práce, křivdy, bolesti - a jdi odevzdán do vůle Boží trpělivě za Pánem! Z trpělivosti blaho ti vzejde.

Končí den s Pánem Bohem večerní modlitbou! Nejdůležitější část večerní modlitby je zpytování svědomí s dokonalou lítostí a s upřímným předsevzetím. Je velmi prospěšno si večer před usnutím pravidelně vzpomenouti: Umřítí musím, ale nevím kdy... Potom si určí pořádek díla pro budoucí den a znamením kříže se odevzdej pod ochranu Boží.

Prožijvej týden s Pánem Bohem! V *den sváteční* „pozdvihni se, duše, z prachu, zaleť k rajským končinám!“ Ať bez důležité příčiny není pro tebe svátečního dne beze mše svaté, a mše svaté bez slova Božího! Jaký den nedělní, taký den poslední. — *Pátek*, památný den smrti Páně, a ostatní přikázané dny svěťvej církevním postem! Považuj ten lehounký předpis za vyznání víry a za důtklivé povzbuzení k postu duchovnímu!

Živ buď s Pánem Bohem v posvěcující milosti! Pozor na všední hříchy zcela vědomé a dobrovolné! Nedej se sváděti špatným příkladem a klamnými slovy! Drž se v pokušení ruky Boží, a odoláš! Smířuj se pravidelně s Bohem svatou zpovědí a pokládej si za čest přicházeti co nejčastěji ke stolu Páně! „Pamatuj na svého Tvůrce za dnů mladosti své!“ (Kaz. 12, 1.) Dobrými skutky skládej si poklad pro nebe! „Buď věrný až do smrti“ (Zjev. 2, 10.), a živ budeš s Pánem Bohem na věky. Amen.

PROŽÍVEJ ROK S CÍRKVÍ SVATOU!

„Milostivé léto Hospodínovo.“

— „Rok mého vykoupení.“ —

(Is. 61, 2. a 68, 4.)

Každého dne nás volá Pán opět a opět do své služby. K té službě nás církev svatá chce povzbudit a posvětit. Proto slaví denně památku buď některého ze světců Božích, aneb, a to zvláště, památku některého děje ze života Krista Ježíše. To se každoročně opakuje. Dni a časy, Bohu církevně zasvěcené, se jmenují dohromady „církevní rok“. Ten se dělí ve tři hlavní doby.

112. DOBA VÁNOČNÍ.

Advent — příchod. „Ejhle, Hospodín přijde.“ (Zach. 14, 5.) Rozeznáváme *trojí příchod Páně*. Na první příchod čekali věřící Starého zákona, když slíbeného Vykupitele toužebně vyhlídali. To si máme v adventě připomínat. — Druhý příchod se děje, když Pán přichází do srdce svou milostí, aneb osobně při sv. přijímání. V čas adventní máme jemu své srdce otevřít. „Braťi, hodina jest, abychom už ze sna povstali.“ (Řím. 13, 11.) — Třetí příchod se stane, když nás Pán přijde soudit hned po smrti a v soudný den. Na to se máme v adventě připravit. „Buďte připraveni, neboť Syn člověka přijde v hodinu, kdy se nenadáte.“ (Luk. 12, 40.) — *Adventní neděle jsou čtyři*. Vhodně připadá v adventě 8. prosince zasvěcený svátek *Neposkvrněného početí Panny Marie*, jež jako spanilá „HVĚZDA JITŘNÍ“ zasvítla lidstvu před východem SLUNCE, Krista Ježíše.

„Připravte cestu Páně!“ (Mat. 3, 3.) Věřící se *modlívali* v adventě víc než jindy, a to zvláště *radostný růženec*. — I ve všední dny chodívali na mši svatou; ta se slouží skoro ráno ještě za tmy a sluje „*orate*“, protože tím slovem začíná. „Vyros, nebe, Spasitele!“ (Is. 45, 8.) — „Přijde k nám přítel náš, *svatý biskup Mikuláš*“, těší se před 6. prosincem děti, ale i druzí potřební čekají v adventě na milosrdnou lásku naší. — Plalová barva mešního roucha v neděli vybízí: „*Čiňte pokání!*“ (Mat. 3, 2.) Po třetí neděli adventní jsou Suché dni zimní. Hlučné zá-

POJDI TE, KLANME SE JEMU!

bavy jsou v adventě katolíkům zapověděny. A blaze tomu, kdo poslechne hlasu Dobrého pastýře, jenž všechny své ovečky zve k svatě zpovědi a k svému stolu. — Děti chystají k vánocům „jesle“ neboli „betlem“. — Co já si umím pro čas adventní?

Štědrý den, konec přípravy k svátkům vánočním, budí v srdci *tklivé vzpomínky*: Panna Maria se sv. Josefem v Betlemě; Adam a Eva v kalendáři. — *Přísný půst* toho dne zachovávají věřící způsobem starověkým, kdy se jídalo teprve po západu slunce. — „Štědrá“ *večeře* začíná v rodině u vánočního stromku s „betlemem“ a končí pěkně vánoční písní. Od štědré večeře má název celý den; zároveň připomíná tento název, jak štědrý byl Bůh Otec, když nám daroval jednorozenného Syna svého. — *Dary „od Ježíška“* dávají rodičové dětem, milosrdní potřebným. Naši předkové byli toho dne i ke zvířatům a k stromům štědrí. Ano i studánka dostala štědré večeře. Hoj, ty Štědrý večere, tajemný ty svátek, cože komu dobrého neseš na památku?

Boží hod vánoční 25. prosince, zasvěcený svátek. „Ukázala se milost Boha, Spasitele našeho.“ (Tit. 2, 11.) „Maličký narodil se nám.“ (Is. 9, 6.) „Poďte, klaňme se Jemu!“ *Služby Boží začínají už předednem*, protože Kristus Pán se narodil v noci. — Z radostí a na oslavu narození Páně slouží se v každém kostele *trojí mše svatá*. První s evangeliem: „Zvěstují vám radost velikou, která bude všemu lidu“ (Luk. 2, 10. „andělská“); druhá s evangeliem, jak pastýři pospíchali uctít novorozenného Spasitele „pastýřská“; třetí s evangeliem: „A slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi.“ (Jan 1, 14. „slavná“.) — Odpoledne při svátostném požehnání bývá *ošera pro chudé*. Bůh se ukázal dobrotivý a štědrý, neboť ty lakomý! — Od svátku Božího narození se pějí v kostele i v rodině půvabné *koledy vánoční*.

Svátky povánoční: Sv. Štěpána, prvomučedníka (26/12 svátek zdobrovolněný), sv. Jana, miláčka Páně (27/12) a sv. Nevinátek betlemských (28/12). Vzpomínej a čti ke každému z těchto dnů v Biblických dějinách. — *V poslední den občanského roku (31/12), zasvěcený sv. Silvestru papeži, se konají v předvečer děkovné služby Boží.* Projdi v duchu minulý rok, a najdeš mnoho, zač bys měl Bohu poděkovat a zač jej odprositi. — *Nový rok občanský 1. ledna je zasvěceným svátkem „Obřezání Páně“.* Dne 2. ledna se světi jména Ježíš. Začnu ve jménu Páně. Snad je to poslední rok mého života na zemi.

Svátek Zjevení Páně, lidovým názvem „*svatých tří králů*“, se svěť 6. ledna jako zasvěcený na oslavu, že novorozený Vykupitel se zjevil podivnou hvězdou mudrcům a hlasem Boha Otce po svém pokřtění. Za prvních dob křesťanských se toho dne uděloval dospělým slavně svatý křest; proto se v předvečer světila křestní voda. Dosud se svěť v onen svatvečer *voda k žehnání, kadidlo a křída*. — Svěcenou křídou se píše na dveře příbytku nápis tříkrálový K* M* B* s letopočtem, aby nás Bůh na přímluvu svatých mudrců chránil ode zlého. — Při službách Božích se vybírají *příspěvky na misie* mezi Slovaný a pohany. Tak se děkuje činem za „Boží dar“ svatě víry.

Den 2. února, čtyřicátý po vánočním hodě Božím, je svátek dobrovolně svěcený. Sluje „*Obětování Páně*“ na památku, že Pán Ježíš byl podle předpisu Zákona v chrámě Bohu představen neboli obětován. — Sluje „*Očišťování Panny Marie*“ na památku, že Rodička Boží položila tehda předepsanou oběť očištnou. — *Svátek hromnic* říkáme tomu dni, protože se svěť svíce zvané „hromnice“. Svěť se na památku, že Simeon nazval Krista Vykupitele světlem k osvícení národů. — S rozžatými svícemi se koná *průvod kolem kostela*; to jako bychom provázeli Svatou rodinu do Jerusalema. Kromě toho *se rozžítá svěcená svíce*, když katolický křesťan umírá, když mrtev leží v rakvi a když je velká bouře s hromobitím. Proto se říká té svíci „hromnice“. „Já jsem světlo světa; kdo Mne následuje, bude mít světlo života.“ (Jan 8, 12.)

113. DOBA VELIKONOČNÍ.

Od předpostí do Svatého třídenní.

Předpostí trvá 17 dní. Začíná devátý týden před svátky velikonočními - nedělí zvanou „*devítník*“. Mešní roucho té neděle a dvou neděl po ní následujících je kajícíné barvy fialové. Světiským názvem říká se předpostí „*masopust*“ a třem jeho posledním dnům „*ostatky*“. V ty dny bývá mnohde po 40 hodin *smítná pobožnost* před vystavenou svátostí oltářní. Zač bychom měli Pána Ježíše nejvíc odprosit?

Popeleční středa je první den doby svatopostní. V kostele svěť kněz popel ze spálených ratolestí loňské Květné neděle, znamená svěceným popelem věřící na čele a říká přitom: „Pomni,

člověče, že jsi prach a v prach se vrátíš.“ Tento svatý obřad sluje „*popelec*“. — Popelcem připomíná církev svatá: Musíš umřít a čiň tedy zavčas pokání. Tělu do hrobu přísluší, běda, kdo nedbal o duši! „Nebudete-li činit pokání, zahynete.“ (Luk. 13, 3.)

Doba svatopostní je čas od Popelční středy do svátků velikonočních. Trvá celkem 46 dní. Z těch je 6 dnů nedělních a 40 všedních. Po první neděli svatopostní jsou Suché dni jarní. — K pokání nás vede církev svatá tím, že předpisuje *čtyřicetidenní půst* na památku čtyřiceti dnů, které ztrávil Pán Ježíš na poušti; — uvádí nám živě na paměť *umučení Páně* (nad hlavním oltářem bývá obraz trpícího Vykupitele); — zapovídá věřícím hlučné, jmenovitě taneční zábavy, a koná služby Boží, zvláště nedělní mši svatou, v *rouchu kající barvy fialové*.

„Čiňte pokání!“ (Mat. 4, 17.) „Čiňt pokání“ znamená: hříchu zanechat, z nich se očistit a za ně si ukládati tresty. Hodný věřící chodívá v době svatopostní *do kostela*, pokud možno i ve všední dny; zachovává předepsaný *půst církevní*, kterýž doplňuje postem duchovním (viz čl. 100.); koná skutky milosrdné a *modlívá se* bolestný růženec a křížovou cestu. Tak se připravuje k *velikonoční povinnosti*. (Viz za ot. 114. 109. a 44.) — Co já si uložím za pokání pro dobu svatopostní?

„Svatý týden“ se říká poslednímu týdnu doby svatopostní, protože nám církev staví před oči přesvaté děje, jimiž naše vykoupění bylo dokonáno. Začíná *Květnou nedělí*. Ta sluje „Květná“, protože se světlí kvetoucí ratolesti (u nás květy vrbové, „kočičky“) na památku slavného vjezdu Páně. — S posvěcenými ratolestmi se koná *průvod kolem kostela*; to jako bychom provázeli Pána při slavném jeho vjezdu do Jerusalema a při vstoupení do nebe. — Nebe nám otevřel Ježíš Kristus svou smrtí na kříži. Na památku toho se otevírá ke konci průvodu *kostelní brána*, když na ni kněz třikráte zaklepá křížem. — Chci za Pánem do nebe, půjdu ho také vyprovodit. Kdy se podobá duše kvetoucí ratolesti?

Pašije jsou části evangelia o umučení Páně. Čtou se ve Svatém týdnu čtyřikrát. Po prvé na *Květnou nedělí*, protože Pán Ježíš jako Beránek Boží jel toho dne naposledy do Jerusalema za nás trpět a zemřít. — V *úterý* potom učil naposledy v chrámě a předpověděl učedníkům svou smrt: „Víte, že za dva dny budou velikonoce; tehdy bude vydán k ukřižování Syn člověka.“ —

Ve středu nato sešla se velerada a ujednala, že Pána Ježíše zajmou a usmrtí. Přitom se nabídl Jidáš: „Co mi dáte, a já vám ho sradím?“ — *V pátek* skonal Pán Ježíš na kříži.

KLANIME SE TOBĚ, PANE JEŽÍŠI KRISTE,
A DOBROŘEČIME TOBĚ,
NEBOŤ SVATÝM KŘÍŽEM SVÝM SVĚT JSI VYKOUPIIL.“

114. DOBA VELIKONOČNÍ.

Od Svatého třídenní do konce.

Zelený čtvrtek je památný den poslední večeře a smrtelné úzkosti Páně. Církev se raduje z ustanovení svátosti oltářní, ale nemůže se radovat úplně, protože Kristus Pán brzy potom začal své poslední utrpení. Proto je *mše svatá jen s počátku slavná*; při „Gloria“ se slavnostně odzvoní, načež zvony mlčí až do „Gloria“ Bílé soboty. Slouží se mše svatá *toliko jediná*; ostatní kněží jdou s druhými věřícími ke stolu Páně. — Po mši svaté zůstane svatostánek pootevřen prázdný a *oltář se odstrojí* na památku, že Pán Ježíš při svém umučení všechno za nás obětoval a byl ode všech opuštěn. Jen několik málo věrných zůstalo s ním až do konce. — Zůstanu také já: s ním se budu modlit, k němu v tyto svaté dny přicházet a jeho umučení rozjímat.

Veliký pátek je památný den smrti Páně. *Umřel*; proto je oltář beze svělla a bez ozdob; kněz v obřadním rouchu barvy černé se klade tváří k zemi na stupně oltáře; potom čte pašije. — *Umřel za všechny lidi*. Před smrtí se modlil: při poslední večeři za své učedníky a druhé věřící, na kříži pak za své nepřátele. Proto se modlí kněz za všechny lidi a stavy. Modliteb je 9. Každá začíná slovem: oremus = modleme se! — *Umřel bolestně a potupně na kříži*. Proto kněz odhaluje kříž zastřený černou rouškou a zpívá přitom: „Ejhle, dřevo kříže, na němžto pněl světa Spasitel“, klade kříž na černou podušku a uctívá jej trojím pokleknutím a políbením. — *Svou smrtí se za nás obětoval krvavým způsobem*. Na památku se toho dne mše svatá neslouží; kněz jen přijímá svatou hostii na Zelený čtvrtek proměněnou. — *Umřel i pohřben jest*. V monstranci, zahalené bílým závojem, nese kněz velebnou svátost na postranní oltář, jenž představuje Boží hrob. — Věřící sledují vnímavě svaté obřady, uctívají políbením svatý kříž a navštíví svátostného Krista v Božím hrobě.

Bílá sobota je památný den odpočinku Páně v hrobě a slávy jeho v předpekli. Za prvních dob křesťanských byly služby Boží až večer a konal se při nich slavný křest dospělých. Ti byli potom oblečení v *bílé roucho*. Odtud pochází název „Bílá“ sobota. — Nyní se tyto služby Boží konají hned ráno: církev se chystá radostně oslaviti vzkříšení Páně. Před kostelem světí kněz *nový oheň*, zanícený jiskrou z křemene. V kostele světí *svíce velikonoční* a zasazuje do ní pět ozdobených zrn kadidla na památku oslavených ran Páně. Potom světí *křestní vodu* se zajímavými obřady, jež končí litanií ke všem svatým. Po té slouží *mši svatou* s „Gloria“. Při „Gloria“ se opět rozezvučí zvony, načež se po prvé ozve radostné Aleluja = chvalte Pána! — Místo v neděli skoro ráno se koná hned před večerem *slavnost vzkříšení Páně*. „Vstal jest této chvíle.“ — Věřící dávají si ráno světit vodu k žehnání, navštíví Pána Ježíše v Božím hrobě a účastní se uctivé svátostného průvodu „Vzkříšení“.

Boží hod velikonoční. Na kterou památku se slavila Veliká noc Starého zákona? Velikou noc novozákonní posvětil Ježíš Kristus tím, že slavně vstal z mrtvých. Je to nejslavnější svátek roční. *Dobrovolně světí věřící též velikonoční pondělí.* Neděl po velikonočních je šest. — Od neděle Vzkříšení se ožívá při službách Božích a v modlitbách kněžských „Aleluja“. U oltáře hořívá při slavné mši svaté po 40 dní *svíce velikonoční*, jež představuje vzkříšeného Pána Ježíše. — Místo „Anděl Páně“ pozdravujeme Rodičku Boží třikrát denně chvalozpěvem: „*Raduj se, nebes Královno!*“ — Církev opět a opět vybízí věřící k *velikonoční povinnosti* svaté zpovědi a svátého přijímání. — „Probuď se, kdo spíš, a povstaň z mrtvých, a zasvitne ti Kristus.“ (Efes. 5, 14.)

Křížové dny. Čtyřicátý den po neděli Vzkříšení ve čtvrtek je zasvěcený svátek *Nanebevstoupení Páně* neboli Božího vstoupení. Po tři dny předtím, zvané „křížové“, se konají *prosebné průvody*. Věřící jako by provázeli Krista Pána, než odejde do nebe, a přednášejí mu přitom své záležitosti a potřeby. Ty jsou všechny vyjádřeny v *litanií ke všem svatým*. — Modliti se máme pokorně a důvěrně. To připomíná obřadní *roucho barvy fialové* a evangelium o příteli neodbytném. — *Jdeme společně a po mši svaté*, pamětliví slov Páně: „Kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jménu mém, tam jsem já prostřed nich.“ (Mat. 18, 20.) — *Vzájvame svatě* o přímluvu, abychom spíše byli vyslyšeni. — *Jdeme do pole*, abychom při pohledu na osení se vroucněji modlili: „abys úrodu

zemskou dáti a zachovati ráčil^a. Pohled pak vzhůru k nebi vybízí: „Hleďte to, co je nahoře, kde je Kristus, sedě na pravici Boží!“ (Kol. 3, 1.)

115. DOBA SVATODUŠNÍ.

Po nanebevstoupení Páně připravovali se apoštolé s ostatními učedníky a s Marií, Matkou Boží, po devět dní na seslání Ducha svatého. To si připomínáme zvláště devátý den po tom svátku, v sobotu. Za prvních dob křesťanských býval v noci nato slavný křest dospělých. Na památku toho se svěťi podnes v sobotu ráno před Svatým Duchem *křestní voda* podobně jako na Bílou sobotu.

Boží hod svatodušní se svěťi v neděli, desátý den po svátku Nanebevstoupení Páně - na památku, že Ježíš Kristus seslal Ducha svatého. *Mešní roucho je barvy červené*, protože Duch svatý se tehda zjevil v podobě ohnivých jazyků. — V chrámě biskupském se ve dny kolem toho svátku uděluje *svaté břimování*. — V den seslání Ducha svatého působili apoštolé nejprv místo Pána Ježíše a *začala církev svatá*. Chvála Bohu! Jsem také členem svaté církve apoštolské. Slibuji poznovu, že budu věrným bojovníkem Páně. Přijď, Duchu svatý, osvět, posilni a posvět mne! — *Pondělí svatodušní* svěťi věřící dobrovolně jako svátek zasvěcený. — Potom následuje 24 neděl po Svatém Duchu. První je zasvěcena *nejsvětější Trojici*. Dobrořečme Otci i Synu i Duchu svatému! Zač jmenovitě?

Svátek Božího těla se koná jako zasvěcený ve čtvrtek po neděli nejsvětější Trojice - na oslavu Krista Ježíše, přítomného ve svátosti oltářní. Po mši svaté je slavnostní průvod, jenž se zastavuje u čtyř připravených oltářů venku. — *Průvod Božího těla* se koná, abychom veřejně vyznali svou víru, že Kristus Pán je ve svaté hostii přítomen; abychom mu slavně poděkovali, že mezi námi osobně přebývá; a konečně, abychom jej společně odprosili za urážky, kterých se mu ve svátosti oltářní bohužel dostává. Mimo to chceme uctivým doprovodem vyprositi Boží požehnání pro sebe a pro zemskou úrodu. Pojďte, klaňme se Jemu! — **Pátek**, osmý den po svátku Božího těla, je zasvěcen *nejsvětějšímu Srdci Páně*. Ježíši tichý, srdce pokorného, učiň mé srdce podle srdce svého!

Z kalendáře letního. Dne 24. června Narození sv. Jana Křtitele, jenž byl o šest měsíců starší než Pán Ježíš; narodil se bez hříchu dědičného, protože ho Duch svatý už před narozením posvětil. — Dne 29. června zasvěcený svátek sv. apoštolů *Petra a Pavla*, kteří v jeden den skonali smrtí mučednickou r. 67. — Dne 2. července Navštívení Panny Marie. „Ježíš, s kterým jsi, Panno, Alžbětu navštívila.“ — 3. července sv. apoštolů *slovanských Cyrila a Metoděje*, na Moravě zasvěcený. Sv. Cyril * 867 v Římě, sv. Metoděj * 885 na Velehradě (Welehrad). „Jazykem rodným Boží chválu pěli, mateřskou řečí svaté knihy psali, získali láskou Kristu národ celý, život nám na vše věky zachovali.“ — Dne 15. srpna zasvěcený svátek *Nanebevzeší Panny Marie*. „Ježíš, který tě, Panno, na nebe vzal a na nebi korunoval.“ — Dne 8. září světi věřící dobrovolně Narození Panny Marie jako svátek zasvěcený. — Po 14. září (Povýšení svatého kříže) jsou *suché dni podzimní*.

Z kalendáře podzimního. Dne 28. září sv. Václava. * 929. „Ty jsi dědic české země, rozpomeň se na své plémě, nedej zahynouti nám i budoucím!“ — *Měsíc říjen* je zasvěcen Panně Marii, Královně přesvatého růžence. Od času sv. Dominika (* 1221) ji vzývají věřící zvláště touto modlitbou. Dne 2. října svátek Andělů strážných. — Třetí neděle v říjnu je svátek *Posvěcení chrámu* - na vděčnou památku, že náš kostel byl posvěcen a stal se příbytkem Božím. (Viz čl. 45.) — Dne 1. listopadu zasvěcený svátek *Všech svatých* na počest všech světců v nebi, ať jsou podle jména světu známí nebo neznámí. (O svatých v nebi viz čl. 28.) — První všední den nato je *Památka dušiček*, abychom s účinnou láskou pamatovali na ty, „kteří nás předešli se znamením víry“ a trpí v očistci. (Viz čl. 31.)

„NA DUŠIČKY VZPOMÍNEJME,
Z OČISTCE JIM POMÁHEJME !
BUDOU NA NÁS VZPOMÍNAT,
AŽ MY BUDEM UMÍRAT.“

SEZNAM VYOBRAZENÍ.

(V závorkách jméno umělce.)

1. Titulní. (*K. Schönherr.*) S povol. Hanfstaengla nást. v Berlínu.
2. Anděl strážný — str. 12-13. S povol. Edice smíru v Přerově (Prerau).
3. Sv. Cyril a Metoděj — str. 28-29. (*Prof. Em. Dítě.*) S povol. Papežské koleje Tovaryšstva Ježíšova na Velehradě (Velehrad).
4. Panna Maria se skupinou dětí — str. 38-39. (*Prof. Em. Dítě.*)
5. Křest knížete Bořivoje — str. 54-55. (*Ant. Lhota.*) S povol. Školního nakladatelství v Praze (Prag).
6. a 7. Čtyři hlavní části mše sv. — str. 64-65. (*Sigm. Rudl.*)
8. Blah. Jan Sarkander — str. 78-79. (*Sigm. Rudl.*)
9. Kristus na hoře Olivové — str. 92-93. (*Jos. Šichan.*)
10. „Synu můj, dej mi srdce své!“ — str. 104-105. (*Heinrich Wadere.*)
11. Svaté dítě, Panna Maria. — str. 116-117. (*Hub. Salentin.*)
S povol. Franz Hanfstaengla v München.
12. Blah. Anežka Přemyslovna — str. 150-151. (*Prof. Em. Dítě.*)
13. Valašská Madonna (střední část) — str. 154-155. (*Ad. Liebscher.*)
S povol. nakladatelství J. Ottý v Praze (Prag).

